การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

4 ต.ค. 2561

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)
กรกฎาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A430289

การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)
กรกฎาคม 2560

กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. (2560). *การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา: ศิลปะการแสดงศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย มีประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ เด็กและเยาวชน ชาย-หญิง สมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย อายุระหว่าง 7 – 16 ปี จำนวน 15 คน จากจำนวน 30 คน โดยการใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ เป็นกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรุ่นเยาว์ ในการพัฒนาชุมชน ของชุมชนสวนอ้อย

จากการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษานั้น ก่อให้เกิดผลดี คือ เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านละครจากการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนได้ สามารถสื่อสารซึ่งกันและกันได้ ร่วมมือกันอธิบายปัญหาและหาแนวทางการแก้ปัญหาในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ตลอดจนสามารถสร้างกิจกรรมร่วมกับประธานชุมชน และสมาชิกในชุมชนในการหาวิธีลดประมาณขยะ คือ การสร้างกิจกรรมขยะแห้งและไข่ไก่ เป็นต้น ตลอดจนการรณรงค์การักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งผลของการจัดกิจกรรม สามารถตอบสมมุติฐานงานวิจัยที่ว่า การใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้กับเด็กและเยาวชนได้

ทั้งนี้ นอกจากเด็กและเยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมจากการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาแล้วนั้น ยังสามารถเข้าใจปัญหา รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถสร้างกิจกรรม “ขยะแลกไข่” เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ร่วมกับประธานชุมชน

A STUDY OF THE THEATRE IN EDUCATION (TIE) TO BUILD UNDERSTANDING IN PRESERVING THE ENVIRONMENT WITH YOUTH. A CASE STUDY OF SUAN-AOI COMMUNITY. PHRAKANONG, BANGKOK

ABSTRACT

BY

KRITSANAT DILOKSIRITHNAPAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Education Program in Arts Education

at Srinakharinwirot University

July 2017

Kritsanat Diloksirithanapat. (2017). *A Study of Theatre In Education (TIE) to Build Understanding in Preserving the Environment with Youth. A Case Study of Suan-Aoi Community. Phrakanong, Bangkok.* M.Ed. (Art Ed.). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist. Prof. Dr.Sammiti Sukbanjong,

This research was a study of Theatre In Education (TIE) to build understanding in the preserving the environment with the participation of the youth. The case study of Suan-Aoi Community in Phrakanong, Bangkok had the purpose of using educational activities to provide insight into the security of youth in the Suan-Aoi community. The research population was both male and female. The participants were fifteen between seven and sixteen the thirty individuals were selected by a purposive sampling technique, for the purpose of the community development of the Suan-Aoi community.

Theatre In Education may be beneficial to the youth in the community. They also develop harmony and can collaborate as a group. They can create dramatic works by analyzing the problems of the community. They can communicate with each other and collaborate on problem solving and finding solutions to environmental problems. Finally, they can also create activities with the community president and community members in finding ways to reduce waste and creating dry waste and eggs as well as a campaign to protect the environment in the community. The results of the activities answered the hypothesis of research and using Theatre In Education can help explain environmental issues to youth.

In addition to youth in the community learning and understanding the environmental protection from educational drama activities. They can still understand the problem, know a solution and create activities such as "garbage to swap eggs" and to reduce environmental problems along with the community president.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ของ

กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวิวรรณ วรรณวิไชย)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์)

กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)

กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ณฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการรวบรวมสรรพความรู้ที่ข้าพเจ้าได้รับความกรุณาอย่างสูงจากคณาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชา และให้โอกาสข้าพเจ้าได้ทำงานวิจัยจนสำเร็จ ทั้งนี้ข้าพเจ้า ขอกราบขอบพระคุณผู้มีคุณูปการ ดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวิวรรณ วรรณวิไชย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา, อาจารย์ ดร.ปรวัน แพทยานนท์, อาจารย์ ดร.ณฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ ตลอดจน อาจารย์ ดร.กุสุมา เทพรักษ์ และ คณาจารย์อีกหลายท่านที่ให้ความเมตตา ให้ความรู้ ให้ความกรุณา เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ใหม่ด้านละครเพื่อการศึกษา ที่ผู้วิจัยไม่เคยเรียนรู้มาก่อน จนสามารถรับรู้ได้ รวมทั้งยังได้ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งเสมอมา จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะนำมาใช้ในการทำงานในด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอขอบคุณ คุณพฤหัส พหลกุลบุตร แห่ง คณะละครมะขามป้อม คุณปานรัตน กริชชาญชัย แห่ง คณะละคร New Theatre Society คุณดุจดาว วัฒนปกรณ์ แห่งคณะละคร B-Floor Theatre คุณณัฐพล คุ้มเมธา และ คุณรัชชัย รุจิวิพัฒน์ แห่งคณะละครใบ้ Babymime รวมถึง คุณกรวีนร์ ทิพย์สุข และ คุณกฤษณ์ สงวนปิยะพันธ์ แห่งคณะละคร Blind Theatre ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับละครเพื่อการศึกษา และ ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีประโยชน์มากต่อการนำมาดัดแปลงนำมาใช้เป็นข้อมูลและแผนกิจกรรมในการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ตลอดจน คุณยุพา แก่นจันทร์ ผู้ผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมเด็ก จากมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม และ คุณสวภพ เทพกสิกุล ครูสอนร้องเพลงประจำภาควิชาขับร้อง สถาบันการดนตรี Play Me Up ที่มาเป็นวิทยากรเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชน ในช่วงที่ลงพื้นที่ทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในชุมชนสวนอ้อย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ คณะบดีวิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม อดีตผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ อาจารย์ ดร.ปรารถนา คงสำราญ ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะคนปัจจุบัน รวมถึงอดีตรองผู้อำนวยการชุดก่อนหน้า และรองผู้อำนวยการชุดปัจจุบัน ที่ให้โอกาสในการศึกษาต่อนอกเวลาราชการ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คุณบรรจบ อินทร์นาง ประธานชุมชนสวนอ้อย รวมถึงเด็กและเยาวชน และพี่เลี้ยงของเด็กๆทุกคน ตลอดจนสมาชิกชุมชนสวนอ้อย แขวงคลองเตย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ที่ให้การต้อนรับและให้ความร่วมมือในการเข้าทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา อีกทั้งยังให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชนหลายครั้ง เปรียบเสมือนเป็นสมาชิกคนใหม่ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรม และพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อวัฒจรินทร์ คุณแม่สิริกร พี่ น้อง ครอบครัวดิลกศิริธนภัทร์ ญาติ พี่ น้อง ครอบครัวนิยมเดชา ครอบครัวมาเที่ยง ตลอดจนเพื่อนๆสาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปการแสดงศึกษา) ระดับปริญญาโททุกคน รวมถึงคุณอัญชัน เปรมใจ และเพื่อนสนิทที่รักทุกคน ที่คอยเป็นผู้ให้กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดเวลาในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อแท้ จนกระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต (ปริญญาโท) ด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	5
สมมุติฐานงานวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
กรอบแนวคิด	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education :TIE)	8
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ	21
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์	25
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมกับชุมชน	28
ข้อมูลสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนสวนอ้อย	36
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์	49
รูปแบบระเบียบวิธีวิจัย	50
ระยะเวลาในการวิจัย	50
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	54
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 1	55
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 2	56
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 3	58
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 4	60
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 5	61
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 6	63
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 7	65
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 8	67
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 9	71
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 10	74
ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 11	75
5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิจัย	86
อภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ และ/หรือ การทำวิจัยในครั้งต่อไป	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย	105
ภาคผนวก ข แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	109
ภาคผนวก ค แบบตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	143
ภาคผนวก ง เนื้อเพลง เพลงเจ้าพระยา	153

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก จ เนื้อเพลง เพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย 155

ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรม 157

ภาคผนวก ช เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทำวิจัย 169

ประวัติผู้วิจัย 184

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางสรุปปัญหาของชุมชนสวนอ้อย	39
2	ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิดย่อยสลายตามธรรมชาติ	62
3	ลักษณะตัวละคร เรื่อง เศษอาหาร กับ เศรษฐกิจพอเพียง	68
4	ลักษณะตัวละคร เรื่อง จอมโจรขยะ กับ นางฟ้าใจดี	69
5	ลักษณะตัวละคร ดีนผจญเมืองแห้งแล้ง	71
6	ข้อมูลสรุปการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม	77

บทที่ 1
บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาอันดับต้นๆของโลก ซึ่งด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมมีหลายอย่าง อาทิ ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่า ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่ง ความเสื่อมโทรมของดิน ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ ความเสื่อมโทรมของขยะที่ทับถม รวมถึงขยะที่หมักหมมตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งรวมๆเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากความต้องการที่อุปโภคบริโภคสินค้าต่างๆที่มีมากขึ้น ก่อให้เกิดขยะเหลือใช้ที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ปัญหาขยะในปัจจุบันนี้มาจากหลายสาเหตุ ตัวอย่างเช่น การใช้วัสดุบรรจุหีบห่อ (package) ที่มีความสิ้นเปลืองและไม่ได้คุณภาพ ความต้องการสินค้ามากเกินไป การทิ้งขยะไม่ถูกที่จนก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมและปัญหาสุขภาวะ เป็นต้น สาเหตุเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในหลายสาเหตุ ที่ทำให้เกิดปัญหาขยะล้นโลก สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือพื้นที่นั้นๆ ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ต้องเริ่มแก้ไขโดยการทำให้ผู้คนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความคิด และมีพฤติกรรมการรักษาพื้นที่ มีการจัดการดูแลรักษา ฟื้นฟูพื้นที่ภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2558) ที่ระบุไว้ว่า การตั้งถิ่นฐานเพื่อเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมล้วนเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต้องเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เกิดมลพิษขึ้นเกือบทุกด้าน ผู้ที่จะได้รับผลกระทบคือ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากพื้นที่ที่เกิดมลพิษต่างๆ เกิดการแย่งชิงเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เหลืออยู่ สร้างปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคม นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพแก่เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆอีกด้วย ซึ่งเด็กและเยาวชน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ

วรวีร์ คานภู่ (2558) ประธานโครงการห้องเรียนมีชีวิต ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมของเยาวชน จากการจัด “โครงการห้องเรียนมีชีวิต” ว่า การสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในชุมชนมีบทบาทร่วมรักและหวงแหนชุมชนที่ตนได้อยู่อาศัย ซึ่งในปัจจุบันมีเยาวชนทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ต่างรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมดูแลรักษาและ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ร่วมกับอาสาสมัครที่ได้จัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ

มาโดยตลอด ซึ่งเยาวชนที่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เยาวชนได้รับการฝึกฝน หล่อหลอม ให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมี วิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแลรักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลที่ได้ทำการค้นคว้าเรื่องเยาวชนในชุมชน จาก วัลลภ ตังคณานุรักษ์ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (2553) รวมถึงเอกสารแผ่นพับของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน เทศบาลตำบลท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ (2553), สมพงษ์ จิตระดับ และ อัญมณี บุญซื่อ แห่งศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) สามารถสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นคำที่บอกถึง เด็กกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสได้รับการดูแล ไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะ หรือไม่ได้รับการพัฒนาตนอย่างสมวัย ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะของการถูกทำร้ายด้วยการใช้แรงงานอย่างหนัก อีกทั้งถูกบังคับให้ประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกายและจิต ประสบกับปัญหาในด้านต่างๆ อยู่ในสภาวะของสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีความยากลำบาก ยากจน มีสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไปในสังคม มักถูกละเมิดสิทธิ์หรือถูกจำกัดสิทธิ์ ไม่ได้รับการดูแล หรือ การอบรมสั่งสอนในทางที่ถูก ก่อให้เกิดการประพฤติตนที่ไม่สมควรแก่วัย เด็กขาดโอกาส มีความยากจนเข้าไม่ถึงบริการ รวมถึงได้รับเชื้อ หรือ ได้รับผลกระทบจากโรคติดต่อขั้นรุนแรง อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม กลุ่มเด็กเหล่านี้มักจะถูกละเลยจากสังคม เนื่องจากการเข้าถึงยาก ด้วยปัจจัยหลายประการ อาทิ ความอันตราย ความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่ได้รับการพัฒนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการหมักหมมของขยะที่ก่อให้เกิดอันตราย ส่งผลต่อสุขอนามัย สภาพความเป็นอยู่ และสภาพจิตใจ ดังนั้น เยาวชนและผู้คนในชุมชนจะต้องได้รับการความช่วยเหลือจากสังคมในเรื่องของ 'ความเข้าใจ' ในสิ่งที่ถูกที่ควรเป็นกรณีพิเศษ ผ่าน 'กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา' เพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องกับวัย และบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดในการดำรงชีวิต

การสร้าง 'กิจกรรมให้เกิดความเข้าใจ' เป็นวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้สร้างกิจกรรมจะต้องใช้กระบวนการ เทคนิค วิธีสอนที่มีขั้นตอนเน้นสู่การปฏิบัติจริง อีกทั้งยังต้องใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2557) ซึ่งผู้สร้างกิจกรรมต้องแสวงหาและเลือกใช้กระบวนการ เทคนิค วิธีทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม โดยตัวกิจกรรมนั้น จะทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้มากกว่าความรู้ที่บรรจุในหนังสือเรียน หรือทักษะพื้นฐาน แต่ต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (insights) และมีความสามารถที่แสดงออกทั้งความคิดและการกระทำ มีความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของข้อมูล รวมถึงถ่ายทอดต่อๆกัน

ตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ จากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม

'การเรียนรู้ผ่านการสร้างกิจกรรม' เป็นการดำเนินงานในรูปแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการรวมศาสตร์หลายๆศาสตร์มาผนวกหลอมรวมกัน กลายเป็นรูปแบบใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอนและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามระยะเวลาหรือสถานการณ์โดยขึ้นอยู่กับสภาวะในขณะนั้น ดังเช่นในคู่มือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (2552: 2) ได้ระบุว่า ต้องมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life – Long Learning) โดยนอกจากจะจัดภายในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว จะต้องพัฒนารูปแบบให้มีความยืดหยุ่น หลากหลายขึ้น อาทิ การจัดร่วมกับสถานประกอบการในโปรแกรมพิเศษประเภทต่างๆ การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริม ต้องยึดผู้เรียนเป็นหลัก โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับชาตรี เกิดธรรม (2547: 2) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้เด็กมีทักษะในการทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกันให้มีร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างจริงใจ ให้กำลังใจกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและที่สำคัญที่สุดคือต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ องค์ประกอบดังกล่าวได้แก่

1. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (P: Positive Interdependence)
2. การยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน (I: Individual Accountability)
3. ความเสมอภาค (E: Equal Participation)
4. การมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (S: Simultaneous Interaction)

ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการสื่อสาร มีการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอด เรียนรู้ ลงมือทำมีกิจกรรมที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งกิจกรรมประกอบการเรียนนี้ สามารถจัดเป็นส่วนประกอบของการเรียน หรือเป็นกิจกรรมหลักที่พัฒนาเป็นรายวิชาหลักได้ เป็นส่วนเสริมทักษะการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมเล่นดนตรี หรือแม้แต่กิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเจ้าใจในการดำรงชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ การใช้ละครมาเสริมสร้างโดยการให้สมมุติบทบาทเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว จะทำให้ผู้แสดงและผู้ชมมีส่วนร่วมใน ขณะนั้นได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการใช้บทเพลงมาสอดแทรกในละคร จะยิ่งเพิ่มความเข้าใจของทั้งผู้เล่นและผู้ชมได้ดียิ่งขึ้น

'กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา' หรือ Theatre In Education (TIE) คือละครทั้งที่เป็นกระบวนการ (Process) และผลงานละครเวที (Product) ที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับระบบการศึกษา ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ ละครสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ละครโรงเรียนลักษณะต่างๆในระดับประถม มัธยมจนกระทั่งการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาละคร การแสดง-การกำกับการแสดง ในระดับ อุดมศึกษา สำหรับศิลปิน-นักการละคร ครูที่ต้องสอน และทำกิจกรรมด้านการละครในและนอกชั้นเรียน ละครการศึกษาเป็นละครนอกกรอบ ใช้ละครเป็นเครื่องมือในการบูรณาการกับการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ พัฒนาความคิด (Cognitive) อารมณ์ ความรู้สึก (affective) และได้มีการฝึกฝนการใช้ร่างกาย (psychomotor) เพื่อการสื่อความคิด และ แสดงออก โดยมีเป้าหมายให้ผู้มีส่วนร่วมกิจกรรม ทั้งที่เป็นเด็ก-เยาวชน และผู้ที่ต้องการเป็นศิลปิน และครูด้านศิลปการละคร เกิดความเข้าใจตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ฝึกฝนและมีความเข้าใจเรื่องการใช้ศิลปะในการสร้างสรรค์งาน (พรรัตน์ ดำรุง, จุฬาวิทนานุกรม: 2554)

การเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา อาจจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถทำให้เยาวชนมีความเข้าใจ มีความสามารถในการถ่ายทอดเนื่อหา หรือ ส่งต่อความรู้ในรูปแบบใหม่ ผ่านกระบวนการ คิด วิเคราะห์ แยกแยะ และไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้

จากการลงพื้นที่ ณ ชุมชนสวนอ้อย ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขตคลองเตย อยู่ติดกับชุมชนคลองสะพานสูง และชุมชนคลองเตย มีคลองสะพานสูงใกล้ๆชุมชน ซึ่งเชื่อมต่อกับคลองพระโขนงและแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในชุมชนสวนอ้อยมีบ้านเรือนที่ปลูกสร้างตามความต้องการของผู้อาศัย ที่ไม่มีความแข็งแรงและไม่ถูกหลักทางวิศวกรรม มีการก่อสร้างบ้านติดกันอย่างแออัด บ้านส่วนใหญ่จะยกพื้นสูงจากพื้นดิน มีการพ่วงต่อใช้ไฟฟ้าร่วมหม้อแปลงเดียวกัน ใช้มิเตอร์ร่วมกัน มีสายไฟระโยงระยางไร้ระเบียบ เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอันเกิดจากไฟฟ้าลัดวงจร มีการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในคูคลองหรือใต้ถุนบ้าน เกิดขยะสะสม ส่งกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ และเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาด มีผลทำให้ผู้คนในชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างไม่เต็มที่ หรือ ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ อาจจะถึงขั้นไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างราบรื่น จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อประชาชน เด็ก และเยาวชนในชุมชน และก่อให้เกิดปัญหาของสังคมตามมา

ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามขึ้นว่า จากสภาพของชุมชนแสดงให้เห็นว่าผู้คนในชุมชนสวนอ้อยอาจขาดความเข้าใจในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆที่ถูกทิ้งอย่างไม่ถูกสุขลักษณะ เกิดการหมักหมม จนส่งผลกระทบต่อชีวิต

ความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนหรือไม่ และปัญหาดังกล่าว จะสามารถถูกทำให้เกิดความเข้าใจด้วยกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาได้หรือไม่ ถ้าได้ จะมีวิธีการหรือกระบวนการ (ขั้นตอนการทำงาน) ในการสร้างกิจกรรมอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

3. สมมุติฐานงานวิจัย

การใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนได้

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนชายและหญิง อายุระหว่าง 7 – 16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเยาวชนชายและหญิง สมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 – 18 ปี จำนวน 30 คน โดยจะทำการคัดเลือกเยาวชน อายุระหว่าง 7 – 16 ปี จำนวน 15 คน อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ของกลุ่มที่เลือกคือ เป็นกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรุ่นเยาว์ ในการพัฒนาชุมชน ของชุมชนสวนอ้อย

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1) แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education :TIE)
2) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ
3) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
4) แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมกับชุมชน

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน ในชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

4.4 ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบ การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) โดยใช้รูปแบบของ One Group Posttest Only Design ซึ่งมีวิธีการทดลอง คือ: E X O2 โดยที่ E หมายถึง กลุ่มทดลอง หรือ Experimental Group, X หมายถึง การทดลองหรือการกระทำ (Treatment) และ O2 หมายถึง การสังเกตการณ์หรือการวัดผลหลังการทดลอง (Post-Observation) ซึ่งแบบแผนการทดลองแบบ One Group Posttest Only Design มุ่งเน้นการดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว แต่ดำเนินการสังเกตการณ์ (Observation) ผู้เข้าร่วมการทดลองหลังการทดลอง (O2) หลังจากนั้น จึงนำผลที่ได้จากการวัดหรือการสังเกตการณ์ไปเปรียบเทียบกัน เพื่อทดสอบดูว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยยึดถือเอากิจกรรมและทฤษฎีความเข้าใจเป็นหลัก

4.5 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยแบ่งเป็น 7 ระยะ คือ

1) ระยะลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล
2) ระยะค้นคว้าหาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3) ระยะสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ
4) ระยะลงพื้นที่และทำการทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์
5) ระยะลงพื้นที่และทดลองใช้กิจกรรมในพื้นที่
6) ระยะลงพื้นที่และทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ (ผลการใช้กิจกรรม: post/test)
7) ระยะวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการใช้กิจกรรม

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

5.2 เด็กและเยาวชนในชุมชนได้รับความรู้และความบันเทิง และสามารถนำความรู้และความเข้าใจเรื่องการแสดงและการรักษาสิ่งแวดล้อม ไปประยุกต์ใช้ได้

6. กรอบแนวคิด

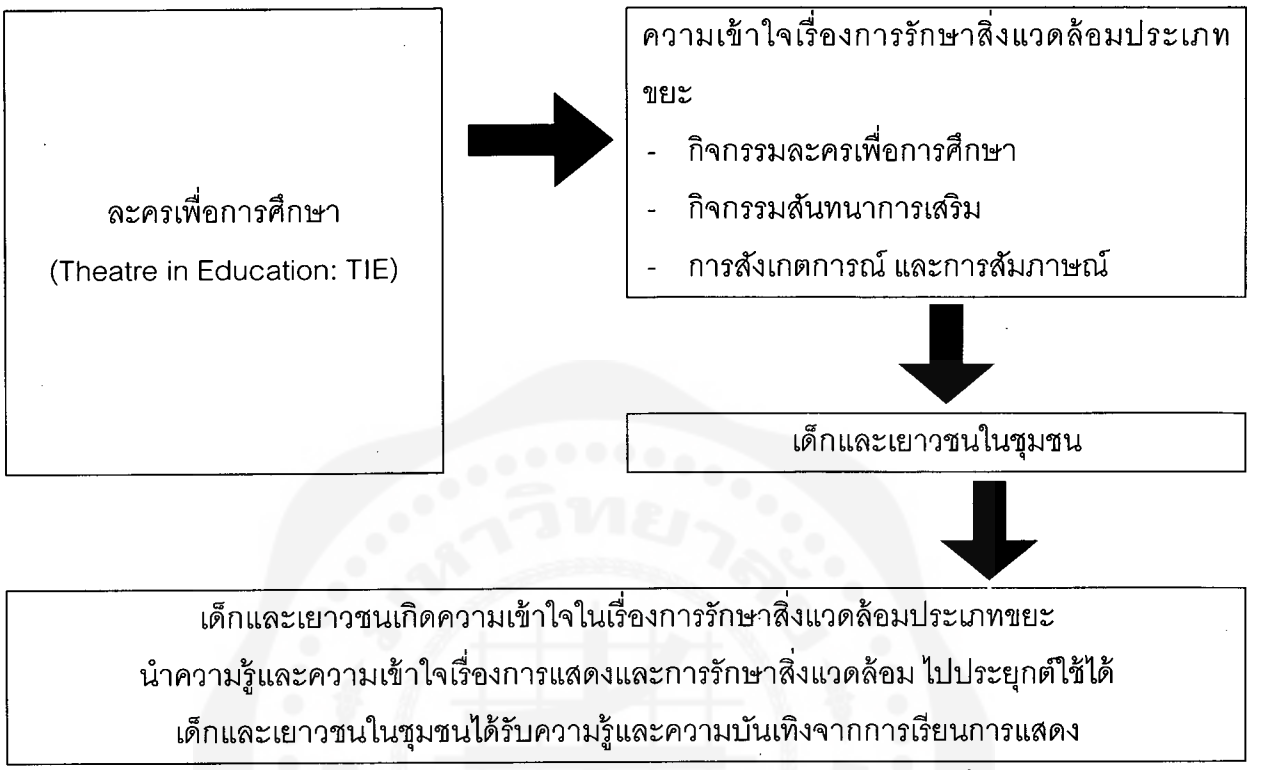

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 การสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน หมายถึง การสร้างความทรงจำในเรื่องราว ข้อเท็จจริง รายละเอียดต่างๆ ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่เก็บรวบรวมมาใช้ดัดแปลง อธิบาย เปรียบเทียบในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงการนำความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ สามารถแก้ไขปัญหาหรือ นำเสนอเพื่อถ่ายทอดและเป็นกระบอกเสียงในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

7.2 เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนชาย-หญิง อายุระหว่าง 7 – 16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ที่ประสบปัญหาในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือทางด้านสุขภาวะและสิ่งแวดล้อม

7.3 กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา หมายถึง รูปแบบของละครสำหรับเด็กและเยาวชน มีการแสดงความคิดเห็น มีการสื่อสาร การโต้ตอบในเรื่องราวเดียวกัน นำไปสู่การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ความรู้จากการทำงานละครเพื่อสื่อสารข้อมูลทางสังคม มีการนำทักษะด้านการละคร คำพูด ดนตรี เพลง และ/หรือ การเต้นรำ การเคลื่อนไหว เทคนิคต่างๆ มาร่วมใช้ในกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างการแสดงอารมณ์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวผ่านกิจกรรมในรูปแบบของละคร

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย นำเสนอผ่านหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education :TIE)
2. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ
3. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
4. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมกับชุมชน
5. ข้อมูลสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนสวนอ้อย
6. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education :TIE)

จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสารทางด้านละครประเด็นศึกษา หรือ ละครเพื่อการศึกษา หรือ TIE (Theatre in Education) ของ ไซเปรียน ไซดาว โอบาเดียกวู ซึ่งเป็นคณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญด้านละคร จาก คณะศิลปะการแสดง แห่ง มหาวิทยาลัยเอ็นนามดี อาซิคิเว ประเทศไนจีเรีย ได้ระบุในเอกสารวารสารวิชาการด้านศิลปะและมานุษยวิทยา ฉบับที่ 1 (2554: 217) ในหัวข้อ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: ละครเพื่อการศึกษาและการพัฒนาเด็ก ไว้ว่า

> "เป้าหมายหลักของการศึกษาด้านละครเพื่อการศึกษา คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ศึกษาทุกคนควรรับผิดชอบในการทำให้เด็กๆ สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ การวิจัยได้ระบุว่าละครมีบทบาทสำคัญในการเติบโตการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กที่ดีที่สุดตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น อย่างไรก็ตามความต้องการนี้เป็นที่น่าสนใจเพื่อให้เด็กๆมีสิทธิในการเล่นและเรียนรู้พร้อมกับการได้รับการปกป้องโดยผู้ศึกษาทุกคน ละครเพื่อการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่มีพลวัตซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาด้านการศึกษาในแต่ครั้งละครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่"

ในด้านของ พรรัตน์ ดำรุง (2554) ได้สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับละครเพื่อการศึกษาไว้ว่า TIE เป็นการแสดงละครฉากสั้นๆในตอนที่ตัวละครหลักมีปัญหา และไม่รู้จะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร ละครนำเสนอเรื่องราวที่มีประเด็นทางสังคมโดยคณะละครอาชีพ นักแสดงที่เรียกว่า ครู-นักแสดง

(actor-Teacher) จะเป็นผู้แสดงบทบาท ของตัวละครที่พบเห็นได้ในหมู่วัยรุ่น เรื่องราว ที่นำเสนอเป็นประเด็นสะท้อนสังคม เป็นปัญหาที่ต้องการความคิดเห็นจากผู้ชม เพื่อนำไปสู่การพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็น ทัศนคติ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะละครและผู้ชม การสร้างละคร โดยเลือกประเด็นที่นำไปสู่การพูดคุย เช่นนี้ เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1965 ในประเทศอังกฤษ ผู้เขียนเรียกละครลักษณะนี้ว่า ละครประเด็นศึกษา แทนคำว่า ละคร-เพื่อ-การศึกษา เพราะจะเกิดความซ้ำซ้อนกับละคร DIE กิจกรรม ละครแบบ TIE นั้นเป็นการจัดประสบการณ์การชมละครฉากสั้นๆ ที่เป็นประเด็นสังคม หรือเป็นปัญหาในหมู่วัยรุ่น เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความเสี่ยงต่อ HIV การเป็นคุณแม่วัยรุ่น ครู-นักแสดงจะแสดงบทบาทสมมติ และขอให้ผู้ชมได้วิพากษ์วิจารณ์ หรือร่วมกันแสดงความเห็น เกี่ยวกับตัวละคร และทางแก้ไข ที่น่าจะเป็นประโยชน์ ละคร TIE เป็นละครที่จัดแสดง โดยคณะละครที่สนใจจะทำละครเพื่อให้ผู้ชมเกิดความตระหนัก และมองเห็นปัญหาที่มีอยู่รอบตัว จุดมุ่งหมายของละคร อยู่ที่การพูดคุย แลกเปลี่ยน ความเห็นและเสนอทางออกให้กับปัญหาที่นำเสนอ เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางการมองปัญหาและการแก้ไข กลุ่มละครที่แสดงละคร TIE เป็นละครที่ตระเวนแสดงในโรงเรียน และเป็นคณะละครอาชีพ ที่มีความใส่ใจในการการทำงานกับเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิกิพีเดีย สารานุกรมออนไลน์ (Wikipedia, the free encyclopedia: 2560) ที่ให้ความหมายของละครเพื่อการศึกษาว่า

> "Theatre in Education คือ ทีมนักแสดง / ครู ที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกฝนมาเป็นผู้จัดเตรียมเอกสาร / โครงการ / การทดลองที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอในโรงเรียน หรือในสถานที่ต่างๆ ที่มักจะเกี่ยวข้องกับการเข้าชมมากกว่าหนึ่งครั้ง โปรแกรมเหล่านี้มักจะได้รับการคิดค้นและวิจัยโดยทีมงาน / ครู และกลุ่มอาสาสมัครลุ่มเล็กๆ เป้าหมายของโปรแกรมคือการศึกษาเป็นหลัก โดย ใช้ละครเพื่อการศึกษา และ เทคนิคการสอนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์เหล่านี้ งานนี้ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาทรัพยากร และ มาตรการการกระตุ้นสำหรับทั้งครูและนักเรียน แต่การทำเช่นนี้อาจแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่การเข้าร่วม รวมถึงการปฏิบัติและการอภิปราย ละครในด้านการศึกษาถือเป็นวิธีการทำงานที่ใช้โดยหน่วยงานหรือกลุ่มเฉพาะทาง โดยใช้ใช้วิธีการ กระบวนการด้านการละคร ผนวกกับการนำเสนอเรื่องราวเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าถึงอย่างจริงจัง ซึ่งไม่สามารถถือเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวของกระบวนการด้านการละครเพื่อการศึกษา แต่ใช้ทำหน้าที่เป็นผู้สอน อธิบาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การอภิปราย เพิ่มศักยภาพในการมองความคิด และค่านิยมในสังคม"

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ กุสุมา เทพรักษ์ (2547: 1-8) ที่ได้ระบุในเอกสารประกอบการเรียนการสอน ของสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ไว้ว่า

"ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education: TIE) เป็นละครที่นำเสนอด้วยศิลปินหรือครู โดยที่ครูจะวางแผนโครงการละครให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอนกับโรงเรียน TIE จึงเป็นละครที่พัฒนาเรื่องราวจากหลักสูตร และนำมาแสดงโดยเน้นการให้ผู้ชมในชั้นเรียนมีส่วนร่วม และนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆในตอนจบ TIE จึงเป็นละครที่ทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยนำละครเป็นสื่อในการเรียนการสอน ละครอีกประเภทหนึ่งที่จัดเป็นละครเพื่อการศึกษา ก็คือ ละครสร้างสรรค์ซึ่งเป็นละครนอกรูปแบบที่นำองค์ประกอบของละครมาใช้ในห้องเรียน ละครประเภทนี้ไม่ต้องการผู้ชม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กตามความถนัดของแต่ละคน การเล่นสมมติ ฝึกจินตนาการและความเชื่อ เป็นวิธีการที่ทำให้เด็กได้ทดลองหาเหตุผล จดจำ สร้างสรรค์ ต่อสู้ แก้ปัญหาโดยซึมซับจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนได้ประสบพบเห็น เทคนิคละครสร้างสรรค์จัดเป็นวิธีการสอนที่ครูนำไปใช้ได้ในห้องเรียน เพราะการเรียนรู้ผ่านการกระทำ (Learning by doing) จัดเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีและได้ผลที่สุด"

ทั้งนี้ กุสุมา เทพรักษ์ ได้อ้างถึง ภรณี คุรุรัตนะ และนงเยาว์ แจ้งเพ็ญแข ในบทความวิชาการเรื่อง ประสิทธิผลของละครและกิจกรรมสาหรับเด็กเพื่อการพัฒนา (2549: 2) โดยระบุว่า คำว่า ละคร มาจากภาษากรีกว่า Dra-o หมายถึง "ฉันกระทำ ฉันแสดง" และให้ความหมายของละครว่า ละคร หมายถึง การแสดงเพื่อให้เกิดความบันเทิงและเป็นวิธีการที่เก่าแก่และง่ายที่สุดในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการติดต่อ เริ่มตั้งแต่มนุษย์พยายามที่จะสื่อความหมายกันด้วยท่าทาง การแสดงออกด้วยท่าทางของมนุษย์นี้มาตั้งแต่สมัยดึกดาบรรพ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและวิวัฒนาการมาโดยตลอด การแสดงออกของมนุษย์ที่ว่านี้ หมายถึงละครที่มีรูปแบบตายตัว เช่น ละครร้อง ละครรำ ละครนอก ละครใน โขน เป็นต้น ไปจนถึงการแสดงออกทางภาษาและท่าทางที่มิได้มีรูปแบบที่ตายตัว เช่นการแสดงออกท่าทางและภาษาของผู้คนตามจินตนาการ ละครจึงเป็นการแสดงด้วยการใช้ภาษา และกิริยาท่าทางตามเนื้อเรื่องที่จะสื่อความหมาย

ซึ่งการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา หรือ TIE เป็นกิจกรรมละครที่นำเสนอโดยศิลปินหรือครูเป็นหลัก โดยการวางแผนโครงการละครให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนการสอนกับโรงเรียน หรือ สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นละครที่พัฒนาเรื่องราวจากหลักสูตรหรือปัญหา และนำมาแสดงโดยเน้นการให้ผู้ชมในชั้นเรียนมีส่วนร่วม นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆในตอนจบ TIE จึงเป็นละครที่ทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยนำละครเป็นสื่อในการเรียนการสอน ละครอีกประเภทหนึ่งที่จัดเป็นละครเพื่อการศึกษา ก็คือ ละครสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ "ละครสร้างสรรค์" หรือ Creative Drama ที่ ปาริชาติ จึงวิวัฒนภรณ์ (2544) อ้างอิงจาก สมาคมละครเพื่อการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้ให้นิยาม ว่า ละครสร้างสรรค์ หมายถึง รูปแบบของละครชนิดหนึ่งที่เกิดจาก การด้นสด (improvisation) การไม่พยายามอวดผู้ชม (Non-exhibitional) และการใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process-centered) โดยมีผู้นำเป็นผู้ช่วยชี้นำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้จินตนาการเพื่อเล่นบทบาทสมมติ เพื่อสะท้อนถึงประสบการณ์ของมนุษย์ ผู้นำมีหน้าที่ช่วยเหลือและชี้นำให้ผู้เล่น

นั้นสำรวจข้อมูล พัฒนาวิธีการแสดงออก เพื่อสื่อสารความคิดและความรู้สึก โดยการใช้ละคร ซึ่งเกิดจากการด้นสดด้วยท่าทางและคำพูด เพื่อที่จะค้นหาความหมายหรือสัจธรรมอันเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต (กุสุมา เทพรักษ์: 2549: 1-8)

ปรวัน แพทยานนท์ กล่าวว่า ละครเพื่อการศึกษา หรือ Theatre In Education คือละครการศึกษาที่จะทำกับเนื่อหา เป็นละครที่ถูกนำเสนอโดยครูผู้สอนหรือตัวศิลปินที่สามารถนำมาแสดง แต่ละครเพื่อการศึกษาเน้นให้ผู้ชมในชั้นเรียนมีส่วนร่วมเป็นละครลักษณะการพัฒนาการเรียนรู้ กล่าวให้เข้าใจง่าย คือ ใช้ละครเป็นสื่อการเรียนการสอน ละครเพื่อการศึกษา เป็นคำที่ค่อนข้างกว้างในปัจจุบัน โดยทั่วไประบุว่าเป็นละครอีกประเภทหนึ่ง คือ ละครสร้างสรรค์ เหมือนเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในละครเพื่อการศึกษา ละครสร้างสรรค์คล้ายกิจกรรมละคร ไม่จำเป็นต้องเริ่มที่เรื่องราวก็ได้ สามารถทำหรือจัดการแสดงเป็นเป็นแบบท่อนได้ เช่น การฝึกผู้เรียนให้เรียนรู้หรือจินตนาการเป็นถั่วงอกที่ค่อยๆ โตขึ้น ลักษณะรูปแบบเป็นการเคลื่อนไหวสั้นๆ แบบกิจกรรมละครเล็กๆที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้ชมก็ได้ เพราะจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กตามความถนัดของเขา เหมือนกับว่าเล่นเอง ดูกันเอง ไม่ต้องมีคนชมก็ได้ ให้เด็กกับผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาบางอย่าง ไม่จำเป็นต้องมีบทพูด ใช้แค่ร่างกายในการเคลื่อนไหว เป็นแค่ทำท่าลักษณะท่าต่างๆ ทำให้คนดูต้องตั้งใจดูมากเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กฝึกฝนในการใช้กล้ามเนื้อ ฝึกจินตนาการ ฝึกให้คนดูได้คิด สามารถสร้างความเชื่อในสิ่งที่ทำ เช่น ละครใบ้คณะเบบี้ ไมม์ ที่สามารถตีความเป็นละครเพื่อการศึกษารูปแบบหนึ่ง (ปรวัน แพทยานนท์. (2559, สิงหาคม). อาจารย์. สัมภาษณ์)

พฤหัส พหลกุลบุตร กล่าวว่า ละครเพื่อการศึกษา มีความเหมือนกันกับ ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง คือ มีลักษณะของการสื่อสาร เป็นส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา อาจจะอยู่ภายใต้ ละครเพื่อสังคม มีขั้นตอน วิธีการ และกระบวนการเหมือนกันกับละครเพื่อการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสังคม ไม่เชิงศิลปิน ไม่เชิงนักพัฒนาสังคม แต่เอาศิลปะ ศิลปิน นักพัฒนาสังคม มารวมกันเพื่อเป็นการพัฒนาสังคมผ่านการสื่อสารด้านศิลปะ ซึ่งละครเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสาร เพื่อการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้กระบวนการศิลปะในการปลดปล่อย หมายความว่า มนุษย์มีข้อจำกัดด้วยอะไรต่างๆ มักจะไม่สามารถแสดงออกมาอย่างเต็มที่ได้ มันมีกรอบจำกัด เรารู้สึกว่าเราอยากปลดปล่อย เปลี่ยนบทบาทของคน การเลือกเรื่องจริงๆแล้วไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นเรื่องอะไร แต่ทุกเรื่องเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทั้งสิ้น สามารถเชื่อมโยงสู่การปลดปล่อยได้ ถ้าย้อนกลับไปดู เราทำมาหลายเรื่องมาก ต้องไม่แยกส่วนในแต่ละเรื่อง ความยาว ความละเอียดของเนื้อเรื่องแล้วแต่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ รวมถึงความพร้อมของทีม และปัจจัยต่างๆ รวมถึงการอ้างอิงจากข้อมูลจริงตามสถานการณ์จริงในสังคม (พฤหัส พหลกุลบุตร. (2559, สิงหาคม). หัวหน้าคณะละครมะขามป้อม. สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ พฤหัส พหลกุลบุตร ได้เรียบเรียงเนื้อหา เรื่อง ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง จากสื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จากสื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง "คู่มือกิจกรรม"เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญา 3" (2555) และเผยแพร่ทางออนไลน์ (2557) โดยกล่าวถึงคุณลักษณะทั่วไปของสื่อละครเพื่อการพัฒนามนุษย์และชุมชน ไว้ว่า ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Theatre for Transformation) เป็นการนำกระบวนการละครมาประยุกต์ (Applied Theatre) ใช้ในการพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในฐานะผู้แสดงและผู้ชมอย่างมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการพัฒนาทรัพยากรภายในตนเอง (Personal resource) โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 4 ระดับดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ภายใน เพื่อพัฒนา กาย จิต ปัญญา เพื่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจความเป็นมนุษย์ มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง มีสุนทรียศาสตร์

2. การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม เรียนรู้การสร้าง "ผลงานละคร" (Theatre Production) การพัฒนาบทละครมาจากประการณ์จริงในชีวิต เปิดใจรับฟัง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มุ่งสร้างเสริมทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน

3. การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน การฝึกปฏิบัติการละครชุมชน เรียนรู้จากระบวนการผลิตละครจากประเด็นปัญหาและปัญญาของชุมชน เพื่อนำกลับไปแสดงเพื่อสะท้อนเรื่องราวให้ชุมชนเกิดการสานเสวนา (Dialogue) แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติบนความแตกต่างหลากหลาย มุ่งสร้างการเรียนรู้จากประเด็นปัญหาทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะและความเป็นพลเมือง (Active Citizen)

4. การเปลี่ยนแปลงระดับสังคม การฝึกปฏิบัติการละครเชิงลึก พัฒนาความสามารถด้านศิลปะการละคร เพื่อพัฒนากลุ่มสู่ความเป็นคณะละครกึ่งวิชาชีพ ที่สามารถสะท้อนปรากฏการณ์ร่วมสมัยของสังคมอย่างมีพลัง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมเกิดการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสามารถบริการจัดการกลุ่มละคร ให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นสำคัญของละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง

1. เน้นการเปลี่ยนแปลงของผู้เล่นเป็นอันดับแรก แล้วจึงพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้ชมเป็นอันดับต่อไป

2. เน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีบทบาทเป็นผู้กระทำมากกว่าการเป็นผู้ถูกกระทำ

3. เน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต

4. เน้นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ภายในตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าฝึกฝนในเชิงศิลปะการแสดง

5. เน้นเรื่องราวเนื้อหาที่มาจากผู้แสดงหรือบริบทชุมชนของผู้แสดงมากกว่าเรื่องราวของคนอื่น

6. เน้นให้ละครมีบทบาทเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิดของผู้แสดง (Function) มากกว่าสนใจพัฒนาเทคนิครูปแบบเชิงศิลปะ (Form)

ข้อได้เปรียบของการใช้สื่อละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง

1. สื่อละครมีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม และไวต่อบริบทแวดล้อม ซึ่งหมายความว่าสื่อละครมีวิธีการเล่าเรื่องราวอย่างมีรสชาติตามแบบรสนิยมของชุมชน และเรื่องที่เล่านั้นก็เป็นเรื่องราวของชุมชนเอง

2. สื่อละครเป็นช่องทางหรือพื้นที่ ที่จะทำให้ได้ยินเสียงที่เคยเงียบงันของชุมชน เช่น เสียงของคนชายขอบ ผู้ติดเชื้อ และเอื้ออำนวยให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึก และ ปฏิกริยาต่อประเด็นต่างๆ

3. ละครเป็นพาหะในการสื่อสารข้อมูลได้อย่างตรงประเด็น เพราะเนื้อหาละครสร้างมาจากเรื่องราวในชุมชน แต่แสดงออกอย่างไม่กร้าวร้าว หากว่าเปี่ยมไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และ สุนทรียะ

4. สร้างความเป็นเจ้าของ หรือ ความรู้สึกมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หากละครนั้นเกิดจากการใช้ต้นทุนทรัพยากรที่มาจากชุมชน เช่น นักแสดงมาจากลูก-หลานของคนในชุมชน เรื่องราวเนื้อหาจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง สถานที่ อุปกรณ์การแสดง เป็นต้น

5. สามารถรับใช้ชุมชนในฐานะที่เป็น "สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง" เพื่องจากสื่อละครชุมชนนั้นจะไม่ทำหน้าที่เพียงการสะท้อนปัญหา หรือ ปรากฏการณ์เท่านั้น แต่มุ่งสร้างกระบวนการในการแสวงหา "ทางออกร่วมกัน" ของคนทุกฝ่ายในชุมชนด้วย

6. เป็นสื่อที่สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกและเข้าถึงผู้ชมได้อย่างไม่มีข้อจำกัด เนื่องจากมีขนาดเล็ก กระบวนการไม่ซับซ้อน วัสดุอุปกรณ์สามารถหาได้ในชุมชน สามารถจัดแสดงได้ทุกที่ เช่น กลางตลาดสด ศาลาวัด โรงเรียน หรือในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

7. สามารถบันทึกการแสดงไว้ได้ เพื่อการเผยแพร่ในวงกว้างต่อไป

8. การแสดงมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายหรือตามความต้องการของผู้ชม พร้อมปรับเปลี่ยน ดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของผู้ชมในชุมชน

9. ละครขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อของผู้ชม (Accessibility) เช่น อุปสรรคด้านการอ่านออกเขียนได้ หรือ การไม่รู้หนังสือ อุปสรรคทางเทคนิคที่ต้องมีอุปกรณ์ในการรับส่งสัญญาณ ผู้ชมไม่จำเป็นต้องมีความรู้หรือประสบการณ์พิเศษใดๆมาก่อน

10. สามารถใช้สื่อละคร ร่วมกับสื่อหรือกิจกรรมอื่นๆเพื่อสร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในฐานะ "สื่อบูรณาการ" เช่น สื่อนิทรรศการ การเสวนาพูดคุยเพื่อเสนอประเด็นหลังการแสดงละคร เป็นต้น

ข้อจำกัดบางประการของสื่อละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง

1. ต้องใช้ระยะเวลานานในการพัฒนาและจัดกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมละครมีธรรมชาติเช่นเดียวกับการฝึกฝนทักษะศิลปะประเภทอื่นๆ ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ซ้ำๆ จึงจะเกิดผลในการพัฒนาการของผู้เรียน เช่นการฝึกทักษะการแสดง การเขียนบทละคร การกำกับการแสดง เป็นต้น

2. ประสิทธิภาพของละครนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทีมงาน ซึ่งประกอบด้วย นักแสดง ผู้เขียนบทละคร ผู้กำกับการแสดง หรือ ผู้จัดการแสดง แต่เนื่องจากสื่อละครเพื่อการพัฒนานั้นมิได้มุ่งเน้นที่ "ศิลปะการแสดง" ดังนั้นจึงอาจมีประสิทธิภาพน้อยในแง่ "ผลผลิตของกระบวนการ"

3. ข้อจำกัดในทัศนคติและวิธีคิดในการใช้สื่อละครของสังคมส่วนใหญ่ ที่ยังคุ้นเคยกับสื่อละครในฐานะ สื่อเพื่อความบันเทิง หรือให้คุณค่ากับผลผลิต (product) มากกว่ากระบวนการ (process) รวมทั้งการสนับการทำงานอย่างต่อเนื่องของคนทำงาน เข้าทำนอง"เอาแต่ใช้แต่ไม่พัฒนา" จึงทำให้สื่อละครเพื่อการพัฒนายังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นโดยสถานภาพตัวสื่อเอง จึงยังอยู่ในสถานภาพ"ยังชีพให้รอด" แต่ไม่สามารถยกระดับขึ้นมาสู่"การพัฒนา"ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อละครเพื่อการพัฒนาของไทย"ถึงอยู่รอดได้ แต่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้"

ขั้นตอนการสร้างละครเพื่อการศึกษาในชุมชน ตามรูปแบบการสร้างละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง ของ พฤหัส พหลกุลบุตร (2557) สามารถแบ่งออกเป็น 10 ขั้น ดังนี้

1. ทำความรู้จักกับชุมชน

ก่อนที่เราจะทำละครลงไปเล่นที่ชุมชนใดๆ เราก็น่าจะมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชนนั้นๆ มีประเด็นของชุมชนที่เราสนใจ อาจเป็นแง่มุมของปัญหาบางเรื่องที่เราเห็น หรืออยากสื่อสารกับสังคม เราจำเป็นต้องเข้าไปสำรวจสอบถามในเบื้องต้นเพื่อทำความรู้จักกับผู้นำชุมชน แนะนำตัวและกิจกรรมให้ทราบที่มาที่ไป และวัตถุประสงค์ของสิ่งที่เราจะทำ เหมือนเป็นการฝากเนื้อฝากตัวให้เจ้าของบ้านได้รู้จักมักคุ้นกับเราไว้ก่อนที่เราจะทำกิจกรรม โดยมีขั้นตอนย่อยในการทำความรู้จักชุมชนดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นแนะนำ ปฐมนิเทศ เพื่อแนะนำตัวให้ทำความรู้จักกันและกัน โดยอาจเข้าไปแนะนำตัวกับผู้นำของชุมชน หรือ บุคคลที่มีบทบาทกับชุมชน

1.2 ขั้นการสร้างความคุ้นเคย เป็นพื้นฐานของการสร้างไว้วางใจในการทำงานร่วมกันในพื้นที่ของชุมชน เพื่อไม่ให้ละครกลายเป็น "แขกแปลกหน้า" ของชุมชน

1.3 ขั้นศึกษาบริบทส่วนบุคคล เป็นขั้นตอนเพื่อทำความรู้จักกับกลุ่มเป้าหมายในการเข้ามาร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วม เพื่อศึกษาถึงข้อมูลภูมิหลัง เช่น อายุ เพศ การศึกษา ความสามารถพิเศษ ความสนใจ

1.4 ขั้นศึกษาบริบทของชุมชน ก่อนเริ่มทำกิจกรรมละครในชุมชน เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงบริบทเชิงพื้นที่ของชุมชน ทั้งในด้านกายภาพ ประวัติที่มา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ภาษา เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ละครของเราสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. ฝึกพื้นฐานการละคร การแสดง บท และ การกำกับการแสดง

การเตรียมตัวในเรื่องการแสดงเบื้องต้น เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องค่อยๆฝึกฝน ทีมนักแสดงใน่เรื่องการแสดงอาจเริ่มต้นตั้งแต่การใช้ร่างกาย ฝึกการเคลื่อนไหว การใช้เสียง การสร้างสมาธิและจินตนาการ ความเชื่อในการแสดง การเป็นและการเข้าถึงตัวละคร การแสดงอย่างจริงใจไม่เสแสร้งไม่เล่นเพื่ออวดตัวเอง แต่เพื่อสื่อสารเรื่องราว สร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชมอย่างจริงใจ

ด้านบทละคร อาจต้องฝึกการสื่อสารเรื่องราวโดยจับประเด็นง่ายๆจากเรื่องราวรอบตัวอย่างข่าวหนังสือพิมพ์ โดยฝึกเรื่องการคิดอย่างมีระบบ เพื่อให้เข้าใจที่มาที่ไปของเรื่องหรือประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน อาจใช้กิจกรรมละคร 5 ภาพ ได้แก่ สาเหตุ ปัญหา ผลกระทบ วิธีการแก้ไข เป้าหมายที่เราอยากเห็น เพื่อฝึกการคิดโครงเรื่องหรือบทละครที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน

ด้านการกำกับการแสดง เพื่อเป็นการทดลองฝึกการสื่อสารเรื่องราวบางอย่างให้น่าสนใจ เราอาจให้โจทย์ทดลองสร้างการแสดงฉากสั้นๆ โดยมีองค์ประกอบบางอย่างของละคร เช่น การพูดพร้อมๆกัน การร้องเพลง การสร้างมิติของภาพที่หลากหลาย ทั้งสูงกลางต่ำ การกระโดด การมีบทกวีในฉาก การหยุดพร้อมๆกัน เป็นต้น การใช้องค์ประกอบเล่านี้เป็นการกำหนดทิศทางการเล่าเรื่อง (Direction) หรือการกำกับการแสดงนั่นเอง

3. เก็บข้อมูล หาประเด็น ในชุมชน

การลงไปเก็บข้อมูลในชุมชน เป็นการลงไปหาความจริงในพื้นที่ด้วยตัวเองด้วยการสังเกต การสัมผัส การสัมภาษณ์ จะช่วยให้เราได้ข้อมูลในประเด็นที่เราสนใจ เราควรเก็บข้อมูลทั้งเรื่องที่เป็นปัญหาและปัญญา ของชุมชน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี อาหาร เครื่องแต่งกาย บทเพลง ตำนานเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ชุมชน นิทานในท้องถิ่น เป็นต้น

เราควรเก็บข้อมูลในกลุ่มที่มีความหลากหลายทั้งเรื่อง เพศ วัย อาชีพ การศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน และลึกซึ้งมากขึ้น ควรทำตัวให้กลมกลืนกับชุมชน สร้างความไว้วางใจ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ด่วนตัดสินชุมชนจากการลงไปเก็บข้อมูลหรือสัมผัสเพียงชั่วครู่ชั่วคราว อาจลงเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องหลายครั้งเพื่อความถูกต้องลึกซึ้งของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

4. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล หาแก่นเรื่อง และ หาข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่อเราได้ข้อมูลจากชุมชนมาแล้วเราต้องนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านจากการเก็บข้อมูลของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพื่อมาดูว่ามีอะไรที่น่าสนใจ และสามารถสกัดเป็นแก่นความคิดที่อยากจะบอกอะไรแก่ชุมชนนั้น เป็นแนวทางในการค้นหาแก่นเรื่อง หรือ ประเด็นหลักที่เราต้องการนำเสนอ (Theme) พร้อมทั้งต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ เช่น สิทธิของชนกลุ่มน้อย การไล่รื้อที่ดินทำกิน โรงไฟฟ้า นโยบายสาธารณะ เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลเรื่องตำนานหรือเรื่องเล่าในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

5. เลือกตำนานท้องถิ่น ตีความ

เรานำตำนาน เรื่องเล่า หรือ ประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นมาสร้างเป็นละคร โดยอาศัยโครงเรื่อง (PLOT) เพื่อตีความเทียบเคียงกับสถานการณ์ปัญหาของชุมชนนั้น เพื่อสร้างความรู้สึกใกล้ชิด การเข้าถึงหัวใจของผู้ชมในชุมชน เนื่องจากเรื่องเล่าพื้นบ้านเหล่านี้ เป็นเรื่องที่คุ้นเคยกับชาวบ้านอยู่แล้ว แต่การตีความใหม่ จะนำเสนอมุมมองความคิดใหม่ เป็นการชวนผู้ชมให้หันกลับมามองตนเองในมุมใหม่ โดยเราอาจเริ่มจากการตีความตัวละครที่มีอยู่ในเรื่องว่า มีใครบ้างฉากที่ถูกกล่าวถึงในเรื่อง และ มีสถานการณ์สำคัญในฉากนั้นๆ อย่างไร โดยเราอาจตีความเทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเช่น

ด้านตัวละคร ไอ้ขวัญ ในเรื่องแผลเก่า ถูกแทนค่าเป็น บรรพบุรุษของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนแต่ดั้งเดิม เรียม ถูกแทนค่าเป็นลูกหลานในชุมชนที่กำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นสมัยใหม่

ด้านสิ่งของ หรือ วัตถุที่เป็นสัญลักษณ์บางอย่าง เช่น ปืน ผืนผ้า ครก สายน้ำ หีบสมบัติ เส้นผมของมะเมี๊ยะ สามารถตีความเชื่อมโยง กับเรื่องราวนั้นๆได้ เช่น หีบสมบัติจากตำนานหัวนายแรง คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของอันล้ำค่าของชาวสงขลาที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้ลูกหลาน เป็นต้น

ด้านฉาก หรือ สถานที่ ทุ่งบางกะปิ กับ บางกอก คือ ตัวแทนของความเป็นชนบทหรือความสงบสุขของชุมชนดั้งเดิม กับ ความเจริญของวัตถุในการพัฒนาไปสู่เมืองสมัยใหม่

ด้านสถานการณ์ การที่ขวัญถูกคุณสมชาย ยิงด้วยปืนในตอนจบของเรื่อง คือ การสิ้นสลายของสังคมชนบทอันเรียบง่าย หรือ ที่ยื่นในสังคมของคนยากจนตัวเล็กๆในสังคม กำลังถูกทำลายให้เหลือน้อยลงเรื่อยๆ การต่อสู้ระหว่างพญานาคภังคีกับผาแดง คือการต่อสู้กันของอำนาจรัฐและทุนกับชาวบ้านในพื้นที่ เป็นต้น

6. ออกแบบการแสดง โดยใช้สร้างโครงละคร 5 ฉาก

เมื่อเราตีความบทละครเชื่อมโยงกับประเด็นในชุมชนแล้ว จึงนำกับมาสร้างฉาก การนำเสนอที่น่าสนใจด้วยการใช้โครงสร้างบทละคร 5 ฉาก ได้แก่ ภาพเริ่มเรื่อง ภาพความปัญหาขัดแย้ง ภาพผลกระทบของปัญหา ภาพวิธีการแก้ไขปัญหา ภาพจบเรื่อง เมื่อได้ส่วนต่างๆของละครจึงมาดูภาพรวมว่าสามารถตอบสนองแก่นเรื่อง (Theme) ได้อย่างชัดเจนหรือไม่ มีแก่นเรื่องย่อย (Sub theme) อยู่ในแต่ละฉากอย่างไร แล้วจึงจัดวางฉากต่างๆอีกครั้งเพื่อความชัดเจน ในการสร้างสรรค์ละครในช่วงนี้เป็นการพัฒนาเรื่องให้มีความแข็งแรง พร้อมกับค้นหาวิธีการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ โดยอาจใช้การใช้ฉากสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมาย อารมณ์ความรู้สึกของฉากนั้นๆ ได้ดี ควรนำเอาอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นๆมาใช้ในการแสดงด้วย เช่น ภาษา เพลงพื้นบ้าน การฟ้อนรำ เครื่องดนตรี ผ้า เพื่อเพิ่มเสน่ห์ให้สามารถเข้าถึงจิตวิญญาณของชุมชน และผู้ชมในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

7. คัดสรร ขัดเกลา เชื่อมต่อ

เมื่อสร้างโครงละครได้ครบถ้วนแล้ว จึงนำกลับมาดูอีกครั้งว่าสามารถเล่าเรื่องได้ชัดเจนหรือไม่ อาจมีการตัดทอน เพิ่มเติม ขยายฉากบางฉากเพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของการผลิตละคร คือการเลือกสรร จัดวางอย่างเหมาะสม และ ซักซ้อมเพื่อความแม่นยำของจังหวะ การตีความเพื่อการเข้าถึงตัวละครของนักแสดง รู้ที่มา เหตุผล แรงจูงใจในการกระทำของตัวละครอย่างลึกซึ้ง แล้วจึงเชื่อมร้อยฉากต่างๆ เพื่อความต่อเนื่อง ลื่นไหลของจังหวะการแสดง (Transition)

8. ออกแบบกระบวนการละครชุมชน ก่อนการแสดง การแสดง หลังการแสดง

ในกระบวนการละครชุมชน เราต้องคำนึงถึงกระบวนการจัดแสดงทั้งหมด มิใช่เพียงละคร แต่ต้องออกแบบการประชาสัมพันธ์ สร้างความสนใจของผู้ชม การเตรียมผู้ชมก่อนการแสดง เช่น การเล่นเกม การร้องเพลง เพื่อเป็นการอุ่นเครื่องผู้ชม ก่อนเข้าสู่การชม และ กิจกรรมหลังการแสดง เช่น การพูดคุยแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันหลังจากชมละคร

9. สรุปประเมินผล

เราควรสรุปผลการทำงานทั้งกระบวนการเมื่อเราจัดแสดงละครในชุมชนแต่ละครั้ง เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นแต่ละรอบ โดยมองข้อเรียนรู้ สิ่งที่เราทำได้ดี และ ความผิดพลาด สิ่งเราควรให้ความสนใจมากที่สุด คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้น หลังจากที่เราเล่นละครในชุมชนนั้นๆ การประเมินผลนั้นอาจทำได้หลายแง่มุม เช่น การประเมินผลกิจกรรมที่ได้ทำ, การประเมินผลการบริหารจัดการ, การประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรม, การประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ชม, การประเมินการเรียนรู้ เป็นต้น

10. วางแผนการทำงานต่อเนื่อง

ถ้าเราคาดหวังการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับชุมชน โดยใช้ละครเป็นเครื่องมือในการจุดประเด็นเพื่อร่วมกันค้นหาทางออก หรือ แนวทางการแก้ปัญหาของชุมชน อาจต้องการการทำงานอย่างต่อเนื่อง หรือ สร้างการมีส่วนร่วมให้หน่วยงานหรือภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมมือกับชุมชนมากยิ่งขึ้น จึงต้องวางแผนการทำงานร่วมกับชุมชนต่อเนื่องหลังจากที่เราได้จัดแสดงละครผ่านไปแล้ว

จากการทำงานสร้างละครชุมชน อย่างสมบูรณ์ทั้ง 10 ขั้นตอนนี้ เมื่อมีการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่มีบริบทแตกต่าง ก็จะมีการปรับแต่งขั้นตอนเหล่านั้น เพื่อให้มีความเหมาะสมและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์เฉพาะหน้าที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน

การประเมินผลละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง พฤหัส พหลกุลบุตร (2557) ระบุว่า ละครจะทำหน้าที่ในบทบาทของสื่อ และทำหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งละครใช้ในฐานะของเครื่องมือในการสร้างปัญญาในกลุ่มเยาวชน สามารถวัดระดับการประเมินผลได้ดังนี้

1. ระดับบุคคล

1.1 ด้านความรู้ กระบวนการละครสามารถพัฒนาความสามารถให้กับเยาวชน อาทิ ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ โดยการเรียนรู้เกิดจากการได้ไปศึกษาข้อมูลจากชุมชน หรือ จากการอบรมอย่างมีส่วนร่วม และ นำความรู้นั้นมาผลิตซ้ำเป็นสื่อละครที่บอกเล่ากลับไปยังชุมชน

1.2 ด้านความเข้าใจ กระบวนการละครช่วยเยาวชนให้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น ชุมชนและสังคม

1.3 ด้านทัศนคติ เยาวชนที่ผ่านกระบวนการมีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่นในเชิงบวก เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ทัศนคติการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน การเคารพบทบาทและความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นคุณค่าในความแตกต่างหลากหลายของบุคคล มองเห็นว่ากระบวนการละครเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน มีความตระหนักว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองได้ด้วยกระบวนการละครและการฝึกฝนทักษะการแสดง ที่ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการรับรู้ของเยาวชน เมื่อเยาวชนมีทัศนคติที่ดี ย่อมเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมได้

1.4 ด้านพฤติกรรม เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก เพราะกระบวนการละครเปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และ เรียกความรู้สึกมีคุณค่า เคารพตัวเองกลับคืนมา ดังนั้นเยาวชนที่เคยก้าวพลาดจึงสามารถตระหนักรู้ได้ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกอย่างถาวรเมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ระดับชุมชน

2.1 สื่อละครได้เปิดพื้นที่ใหม่เพื่อการสื่อสารในชุมชน โดยเริ่มจากตัวเยาวชน ได้มีโอกาสสื่อสารกันเอง สู่การสื่อสารความคิดระหว่างเยาวชนกับผู้คนในชุมชน และสังคมในลำดับถัดไป

2.2 ทำให้ผู้คนในชุมชนเปิดมุมมองใหม่กับเยาวชน แต่เดิมอาจมองเยาวชนเป็นปัญหาของสังคม หรือ ต้องการความเหลือในฐานะผู้พึ่งพา แต่การแสดงละครของเยาวชนในชุมชนทำให้เยาวชนในมิติใหม่ ที่มีศักยภาพ สามารถสร้างความสุข ให้ความรู้ และสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้

2.3 เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน กล่าวคือ เยาวชนที่แสดงละครเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ได้รับเสียงตอบรับที่ดี มีการชื่นชม เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ภูมิใจในลูกหลาน ภูมิใจในลูกศิษย์ ชาวบ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลก็ภูมิใจที่มีข้อมูลปรากฏอยู่ในละครหรือชมเรื่องราวของตน หรือ ภาษาของเผ่าพันธุ์ ภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างละครให้แก่ลูกหลาน

2.4 ชุมชนเกิดการยอมรับสื่อละครว่ามีประโยชน์ ว่าเยาวชนสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ทำให้กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ มีบุคคลิกภาพที่ดีขึ้น มองเห็นว่าละครเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดี เป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพ และ ยอมรับว่ากลุ่มเยาวชนเป็นสื่อบุคคลที่สามารถให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนได้จริง

2.5 ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยในระหว่างการสร้างผลงานละครนั้นได้เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในระดับต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนอาหารและสถานที่การจัดกิจกรรม เป็นต้น

2.6 สื่อละคร เป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ เชื่อมโยงได้ดี ด้วยลักษณะสำคัญของสื่อละครที่ต้องอาศัยความร่วมมือ และการประสานสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งกระบวนการวางแผน กระบวนการผลิต และ ภายหลังการผลิต จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชนนั้น

2.7 สื่อละคร สามารถเป็นสื่อทางเลือกที่ดีของชุมชน เพราะเป็นสื่อที่สามารถยืดหยุ่นปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เป็นสื่อที่เข้าถึง ง่าย ราคาถูก และสามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับสื่อพื้นบ้าน และงานศิลปวัฒนธรรมได้ง่าย

2.8 สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และ สร้างจิตสำนึกพลเมืองให้แก่เยาวชนได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำละครเพื่อการศึกษา (Wikipedia, the free encyclopedia: 2560)

1. สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง คือ เกิดความกล้าในการแสดงต่อหน้าผู้ชม โดยผู้แสดงจะได้รับความเชื่อมั่นในความคิดและความสามารถของตนเอง

2. เกิดการสร้างการจินตนาการ คือ การคิดนอกกรอบและการตีความเนื้อหาที่คุ้นเคยในรูปแบบใหม่ ที่มีความแตกต่างมากกว่าเดิม

3. เกิดการเอาใจใส่ คือ การมีบทบาทในสถานการณ์ที่แตกต่างกันช่วงเวลา และ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งเสริมความเมตตา และพัฒนาความอดทนต่อความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

4. เกิดการทำงานร่วมกัน คือ เป็นการรวมความคิดและความสามารถใหม่เข้าไว้ด้วยกัน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ประกอบด้วยการอภิปราย การร่วมแสดงความคิดเห็น การเจรจาต่อรอง ฝึกซ้อม และการแสดงแบบมีส่วนร่วม

5. เกิดความเข้มข้นในทักษะการแสดง คือ ในการเล่นละครในแต่ละครั้งจะมีการพัฒนาจิตใจ และ เสียง ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการแสดงด้วย

6. เกิดทักษะการสื่อสาร คือ ในการเล่นละคร ผู้แสดงจะช่วยส่งสารและเพิ่มเติมการแสดงออกในด้านคำพูด นำเสียง รวมถึงการแสดงแบบไม่ออกเสียงซึ่งจะเน้นที่ร่างกายเป็นหลัก นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการออกเสียง การใช้คำพูด และความคล่องในการใช้ภาษา ในการส่งสารถึงกันอีกด้วย

7. เกิดการแสดงออกทางอารมณ์ คือ ในระหว่างการทำกิจกรรม หรือ การแสดง ผู้แสดงจะสื่อสารอารมณ์ต่างๆออกมาได้อย่างเต็มที่ เช่น ความเศร้า ความก้าวร้าว และความตึงเครียด เป็นการปลดปล่อยตัวเองออกมาอย่างมีสติ ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีการทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเป็นการควบคุมเพื่อการลดพฤติกรรม

8. เกิดการผ่อนคลาย คือ กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาช่วยลดความเครียด โดยการปลดปล่อยความตึงเครียดทางจิตใจร่างกายและอารมณ์ในสถานการณ์ร่วมกันได้

9. เกิดสมรรถภาพทางกาย คือ การเคลื่อนไหวในการแสดง ช่วยเพิ่มความสมดุลของร่างกายการ ซึ่งมีทั้งการยืดหยุ่นและการควบคุมไปพร้อมกัน

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ละคร และ ละครเพื่อการศึกษา เป็นกระบวนการด้านการละคร ที่ประกอบด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับละคร เป็นละครเชิงโต้ตอบที่ช่วยให้กระบวนการทางการศึกษา ใช้กลยุทธ์และวัตถุประสงค์สำหรับการใช้ละครเป็นเครื่องมือการศึกษาเรื่องราว มีการโต้ตอบซึ่งกันและกันระหว่างนักแสดง ผู้ชม หรือบุคคลที่อยู่ในบริเวณนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงในกระบวนการศึกษา การเรียนรู้การสื่อสารและแสดงออกในเรื่องราวประเด็นทางสังคมที่เป็นปัญหาและต้องการการแก้ไข เป็นรูปแบบการเล่นสมมติที่ได้ผ่านกระบวนการจัดเตรียมข้อมูลและวางแผนการเล่นให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถรับประโยชน์สูงสุด

จากการเล่นโดยที่ยังรักษาไว้ ซึ่งธรรมชาติของ "การเล่น" หรือการสื่อสารเอาไว้เป็นอย่างดี กล่าวคือการเล่นละครเพื่อการศึกษา นั้น ไม่เหมือนกับการแสดงละครเวที ไม่ได้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชม และไม่ได้เป็นการแสดงเพื่ออวดฝีมือ แต่เป็นการเล่นในสถานที่ที่ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกปลอดภัย ไม่เครียด ซึ่งลักษณะของการแสดงนั้นจะพยายามสะท้อนปัญหาออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการสื่อสารผ่านการเล่นบทบาทสมมติในฉาก ฝึกจินตนาการและความเชื่อ เป็นวิธีการที่ทำให้เด็กได้ทดลองหาเหตุผล จดจำ สร้างสรรค์ ต่อสู้ แก้ปัญหาโดยซึมซับจากเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อต้องการความคิดเห็นจากผู้ชม นำไปสู่การพูดคุย วิพากษ์ วิจารณ์ ให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นๆ และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็น ทัศนคติ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะละคร และผู้ชม

2. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนเอกสาร ในเรื่องทฤษฎีความเข้าใจ สามารถสรุปได้ว่าความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่างๆที่บุคคลได้สะสมไว้และถ่ายทอดต่อๆกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆแล้ว ซึ่งการระลึกถึงเรื่องราวต่างๆที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื้องต่างๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่และเนื้อหาวิชา และวิชาที่เกี่ยวพันกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย นอกจากนี้ การวัดความรู้เป็นการวัดระดับความจำ ความสามารถในความคิด เข้าใจกับข้อเท็จจริงที่ได้รับการศึกษา และประสบการณ์เดิม โดยผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะแยกคนที่มีความกับไม่มีความรู้ออกจากกันได้ระดับหนึ่ง และ (วิกรม อารีราษฎร์. 2547: 12-13; วิโรจน์ วิวัฒน์รังสรรค์. 2555: 15; วิภาวรรณ สุขสถิตย์. 2550: 18-19; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535; ศุภกนิตย์ พลไพรินทร์. 2540)

Wikstrom และ Normann ระบุใน The Modern American Dictionary ในปี1994 (วิกรม อารีราษฎร์: 2547) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความรู้ คือ ความคุ้นเคยกับข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truths) หรือหลักการโดยทั่วไป (principles)
2. ความรู้ คือ รู้ (Known) หรืออาจจะรู้ (May be known)
3. ความรู้ คือ จิตสำนึก ความสนใจ (Awareness)

จากความหมายของความรู้ดังที่กล่าวมานั้น สามารถจำกัดความและสรุปได้ว่า ความรู้หมายถึงข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำต่างๆ ที่บุคคลได้ประสบมา

และเก็บสะสมไว้เป็นความจำที่สามารถถ่ายทอดต่อไปได้ สามารถวัดความรู้ได้ และสามารถถ่ายทอดหรือแสดงออกมาได้

2.1 ระดับของความรู้

มนตรี จุฬาวัฒนทล (2537: 26) กล่าวว่า ความรู้มีอยู่มากมายรอบๆตัวเราและสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) ระดับแรก ความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวเรา ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส มองเห็น ได้ยิน ดมกลิ่น และลิ้มรสได้ เช่น ความร้อน – เย็น, ความสว่าง – มืด, เสียงดัง-เบา, กลิ่นหอม-เหม็น, รสเค็ม-หวาน เป็นต้น ความรู้ระดับต้นนี้อาจเรียกว่า ความรู้สึก

2) ระดับที่สอง ได้แก่ ความรู้ด้านภาษา ซึ่งจะทำให้อ่านและเขียนหนังสือได้ ฟังเข้าใจ ฟังวิทยุและดูทีวีรู้เรื่อง ตลอดจนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สะสมและตกทอดกันมา

3) ระดับที่สาม ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาเล่าเรียน ทำให้คิดเลขเป็น คำนวณดอกเบี้ยได้ ออกแบบอาคารได้ เขียนบทละครได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น รู้กฎหมายบ้านเมือง รู้จักกฎเกณฑ์ ทางฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ เคมี และชีววิทยา วินิจฉัยโรคและรู้วิธีรักษาโรค เป็นต้น ความรู้วิชาการเหล่านี้ มักจะต้องเรียนรู้จากครู อาจารย์ เอกสาร ตำราทางวิชาการหรือผู้ที่รู้เรื่องนั้นมาก่อน

4) ระดับที่สี่ ได้แก่ ความรู้ใหม่ เป็นความรู้ที่ไม่เคยมีอยู่ก่อน ได้มาโดยการค้นคว้าวิจัย การคิดค้นกระบวนการใหม่ และควรจะหาแนวทางในการนำความรู้ใหม่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนา

สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ (2546) ได้กล่าวถึง บลูม (Bloom) และคณะ ซึ่งได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับชั้นความสามารถจากต่ำไปสูง ดังนี้

1) ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้นๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2) ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3) การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่างๆไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆได้

4) การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ

5) การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

6) การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของความคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นการตัดสินว่าอะไรดีไม่ดีอย่างไรใช้หลักเกณฑ์เชื่อถือได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงภายในและภายนอก

2.2 การวัดความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) ได้อธิบายการวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่างๆ หรือการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1) ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่างๆ เช่น ศัพท์ นิยม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2) ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่างๆตามแบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่นถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3) ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่นย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น

จำนง พรายแย้มแข (2535: 24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้นั้นส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 1 - 2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2) แบบปรนัย แบ่งเป็น

1. แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใดชี้นำมาก่อน

2. แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรใช้คำปฏิเสธซ้อน

3. แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำ ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านดูข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้อง จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

4. แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

2.3 ความหมายของความเข้าใจ

จักรกริช ใจดี (2542: 8-9) ได้ให้ความหมายของ 'ความเข้าใจ' (Comprehension) คือ ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็น การแปลความ การตีความ การขยายความ ซึ่งได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) การแปรความ คือ ความสามารถในการจับใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายหรือความสามารถในการถ่ายเทความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือจากการสื่อสารรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2) การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลายๆอันมาเรียบเรียง โดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ โดยยึดเป็นเนื้อความเดิมเป็นหลัก ไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้

3) การขยายความ คือ ความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น หรือเป็นความสามารถในการทำนาย หรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างดี โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงหรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล

กล่าวโดยสรุป ความเข้าใจ หมายถึง ความทรงจำในเรื่องราว ข้อเท็จจริง รายละเอียดต่างๆ และความสามารถในการนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาใช้ดัดแปลง อธิบาย เปรียบเทียบในเรื่องนั้นๆได้อย่างมีเหตุผล และความรู้ ความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และรวมถึงการนำความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ตามขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

3. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนเอกสาร พบว่า จอห์น เพียเจต์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร ซึ่งทฤษฎีของเพียเจต์ตั้งอยู่บนรากฐานของทั้งองค์ประกอบที่เป็นพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม โดยอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่างๆเป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กมากกว่าการ กระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น เพียเจต์สรุปว่า พัฒนาการของเด็กสามารถอธิบายได้โดยลำดับระยะพัฒนาทางชีววิทยาที่คงที่แสดงให้ปรากฏโดยปฏิสัมพันธ์ของเด็ก กับสิ่งแวดล้อม (PSYCHOLOGYS: 2556)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552: 25-26) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ ด้านการพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่างๆเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensori-Motor Stage) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การไขว่คว้า การเคลื่อนไหว การมอง การดู ในวัยนี้เด็กแสดงออกทางด้านร่างกายให้เห็นว่ามีสติปัญญาด้วยการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด เด็กจะต้องมีโอกาสที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการด้านสติปัญญา

และความคิดในขั้นนี้ มีความคิดความเข้าใจของเด็กจะก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น สามารถประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อมือ และสายตา เด็กในวัยนี้มักจะทำอะไรซ้ำบ่อยๆ เป็นการเลียนแบบ พยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก เมื่อสิ้นสุดระยะนี้เด็กจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมายและ สามารถแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่กิจกรรมการคิดของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 2 - 7 ปี แบ่งออกเป็นขั้นย่อยอีก 2 ขั้น คือ

2.1 ขั้นก่อนเกิดสังกัป (Preconceptual Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็กอายุ 2 - 4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของผู้อื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้ จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ยังคงอยู่ในระดับเบื้องต้น เช่น เข้าใจว่าเด็กหญิง 2 คน ชื่อเหมือนกัน จะมีทุกอย่างเหมือนกันหมด แสดงว่าความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังไม่พัฒนาเต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญรวดเร็วมาก

2.2 ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้ นึกออกเองโดยไม่ใช้เหตุผล (Intuitive Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็ก อายุ 4 - 7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รวมตัวดีขึ้น รู้จักแยกประเภทและแยกชิ้นส่วนของวัตถุ เข้าใจความหมายของจำนวนเลข เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ในสิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือแก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลทั่วๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหา โดยไม่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนเสียก่อนการคิดหาเหตุผลของเด็กยังขึ้นอยู่กับ สิ่งที่ตนรับรู้ หรือสัมผัสจากภายนอก

3. ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage) ขั้นนี้จะเริ่มจากอายุ 7 - 11 ปี พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้ง เกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ โดยที่เด็กเข้าใจว่าของแข็งหรือของเหลวจำนวนหนึ่งแม้ว่าจะเปลี่ยนรูปร่างไป ก็ยังมีน้ำหนัก หรือปริมาตรเท่าเดิม สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้คือ ความสามารถในการคิดย้อนกลับ นอกจากนั้นความสามารถในการจำของเด็กในช่วงนี้มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถจัดกลุ่มหรือจัดการได้อย่างสมบูรณ์ สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี

4. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) นี้จะเริ่มจากอายุ 11 - 15 ปี ในขั้นนี้พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้เป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง เด็กจะสามารถที่จะคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ สามารถที่จะตั้งสมมุติฐานและทฤษฎี และเห็นว่าความเป็นจริงที่เห็นด้วยการรับรู้ที่สำคัญเท่ากับความคิดกับสิ่ง ที่อาจจะเป็นไปได้ เด็กวัยนี้มีความคิดนอกเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างและมีความพอใจที่จะคิดพิจารณา เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมพัฒนาการทางการรู้คิดของเด็กในช่วงอายุ 6 ปีแรกของชีวิต

ทั้งนี้ เด็กวัย 11 – 15 ปี นี้มีความคิดนอกเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างและมีความพอใจที่จะคิดพิจารณา เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตน หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมพัฒนาการทางการรู้คิดของเด็กในช่วงอายุ 6 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเพียเจต์ ได้ศึกษาไว้เป็นประสบการณ์ สำคัญที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม มี 6 ขั้น (PSYCHOLOGYS. 2557; จิตวิทยาสำหรับครู. 2555) ได้แก่

1. ขั้นความรู้แตกต่าง (Absolute Differences) เด็กเริ่มรับรู้ในความแตกต่างของสิ่งของที่มองเห็น

2. ขั้นรู้สิ่งตรงกันข้าม (Opposition) ขั้นนี้เด็กรู้ว่าของต่างๆ มีลักษณะตรงกันข้ามเป็น 2 ด้าน เช่น มี-ไม่มี หรือ เล็ก-ใหญ่

3. ขั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree) เด็กเริ่มรู้จักคิดสิ่งที่เกี่ยวกับลักษณะที่อยู่ตรงกลางระหว่างปลายสุดสอง ปลาย เช่น ปานกลาง น้อย

4. ขั้นความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Variation) เด็กสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น บอกถึงความเจริญเติบโตของต้นไม้

5. ขั้นรู้ผลของการกระทำ (Function) ในขั้นนี้ เด็กจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลง

6. ขั้นการทดแทนอย่างลงตัว (Exact Compensation) เด็กจะรู้ว่าการกระทำให้ของสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลต่ออีกสิ่งหนึ่งอย่างทัดเทียมกัน

จากทฤษฎีของเพียเจต์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเอาไว้ที่วัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีอายุระหว่าง 7 – 16 ปี เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการไปสู่วัยรุ่นตอนกลาง เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทุกระบบ มีการคิดแบบรูปธรรม คือ มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิด สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ รวมถึง

สามารถปฏิบัติการจากความคิดที่เป็นนามธรรมได้ สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ สามารถคิดย้อนกลับได้ สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มี ตามแบบหรือแนวทางของนักวิทยาศาสตร์ โดยการตั้งสมมุติฐาน คิด วิเคราะห์ แยกแยะ รวมถึงการพิจารณาข้อมูลได้ โดยจะมีความคิดหมกมุ่นกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทั้ง ทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสิ่งแวดล้อมในระยะใกล้ รวมถึงพื้นที่โดยรอบในระยะไกล ซึ่งจะส่งผลกระทบไปยังจิตใจ ทำให้อารมณ์หงุดหงิดและแปรปรวนง่าย เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1 - 2 ปี ซึ่งเพียเจต์มองว่าวัยรุ่นช่วงนี้มีกระบวนการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage) มีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถที่จะคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ได้ และเห็นความเป็นจริงจากการรับรู้สิ่งสำคัญเท่ากับความคิดกับสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้

4. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมกับชุมชน

4.1 ความหมายและความสำคัญของชุมชน

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรม พบว่า ชุมชน เป็นพื้นที่ของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่อยู่ร่วมกัน มีความเป็นสังคม มีการติดต่อสื่อสารภายใน ซึ่งภายในชุมชนประกอบด้วยกลุ่มคนหลายแบบหลายประเภท เช่น บุคคล คนในครอบครัว ผู้คนที่อาศัยที่มีบ้านเรือนติดกัน มีสภาพเป็นหมู่บ้าน เป็นเมือง เป็นองค์กร หรือ สมาคม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่าชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน 2524: 72) ได้ให้ความหมายของชุมชน (Community) ไว้ 3 แนวดังนี้ คือ

1) กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า

2) เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

3) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม

เดนนี่ส์ อี. บ็อปลิน (Dennies E. Poplin 1979: 3) ที่กล่าวว่า ชุมชน เป็นคำที่ใช้เกี่ยวกับการรวมตัวกันของหน่วยสังคมและที่อยู่อาศัย ที่ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่ม โดยใช้คำเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน เมือง นคร และมหานคร

โรเบิต มอริสัน แม็คไอเวอร์ (Robert Morrison MacIver) ให้ความหมายไว้ในหนังสือ Society, Its Structure and changes (ไพรัตน์ เดชะรินทร์: 2544: 1 – 2) ว่า ชุมชนคือ กลุ่มชนที่อยู่รวมกัน และสมาชิกทุกคน ได้ให้ความสนใจ ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มิเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะ แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วชุมชนนั้นอาจหมายถึง การอยู่รวมกันอย่างง่ายๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่ เช่น เมืองหนึ่งๆ หรือประเทศหนึ่ง

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าสังคมกับชุมชนมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของกลุ่มคนมากกว่าด้านอื่นๆ แต่บางครั้งมีการใช้คำว่า ชุมชนนำหน้าชื่อของกลุ่มคนเพื่อบ่งบอกถึงคุณลักษณะต่างๆ ของกลุ่ม คือ บอกพื้นที่ บอกเชื้อชาติ บอกศาสนา บอกอาชีพ ส่วนกลุ่มคนขนาดใหญ่ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ซึ่งการตั้งถิ่นฐาน เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบๆตัว จึงเกิดการรวมกลุ่ม เพื่อตั้งบ้านเรือน และจัดการกับสิ่งรอบตัวให้เหมาะกับการดำรงชีพ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานนั้นๆ

4.2 รูปแบบของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารของ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 17 หัวข้อวิวัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน (กำธน สินธวานนท์: 2549) ได้ระบุลักษณะของชุมชน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ

1. โครงสร้างและระดับความสูงของพื้นที่ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เขตที่ราบมีความเหมาะสมที่จะตั้งถิ่นฐานมากกว่าเขตที่สูง หรือภูเขา เนื่องจากลักษณะพื้นที่กว้างขวางราบเรียบ ทำให้สามารถเพาะปลูกได้สะดวก และเขตที่ราบมักจะมีดินอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกพืชได้หลายชนิดมากกว่า สำหรับพื้นที่สูงหรือทุรกันดารซึ่งเข้าถึงลำบากนั้น มีเหตุจูงใจให้มนุษย์ตั้งถิ่นฐานอยู่บ้าง เช่น เพื่อความปลอดภัยจากการรุกราน หรือหากจำเป็นต้องตั้งถิ่นฐานตามภูเขา ก็มักจะเลือกอยู่อาศัยในลาดเขาด้านที่เหมาะสม

2. อากาศ อากาศมีผลโดยตรงต่อมนุษย์ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะดินและพืช สภาพของดินฟ้าอากาศมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน มีอิทธิพลต่อการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และวิถีการดำรงชีวิต จากแผนที่แสดงการกระจายตัวประชากรจะเห็นได้ว่า ประชาชนจะอยู่กันหนาแน่นในเขตที่มีอากาศเหมาะสม ส่วนบริเวณที่มีอากาศปรวนแปรจะมีประชาชนเบาบางหรือปราศจากผู้อยู่อาศัย นอกจากอุณหภูมิแล้ว ความชื้นของอากาศก็มีความสำคัญ ในแถบศูนย์สูตรที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น จะทำให้เหนื่อยง่าย มีเหงื่อมาก ไม่สบายตัว ในเขตอากาศเย็นกว่าแถบละติจูดกลาง อุณหภูมิเย็นพอเหมาะ ทำให้การตั้ง ถิ่นฐานหนาแน่น

3. น้ำ ปัจจัยในเรื่องน้ำมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานมาก โดยเฉพาะในสมัยโบราณ การตั้งถิ่นฐานทุกแห่งเป็นการหาพื้นที่ที่จะทำการเกษตรด้วย น้ำที่ใช้ในการทำเกษตรกรรมไม่จำเป็นต้องมาจากฝนหรือแหล่งน้ำลำธารแต่เพียงอย่างเดียว ในบางแห่งที่ขาดฝน อาจหาแหล่งน้ำอื่นๆ มาใช้ เพื่อการเกษตร เช่น น้ำบาดาล ปัจจุบันมนุษย์สามารถแก้ปัญหาเรื่องน้ำไปได้มาก เช่น การจัดการระบายน้ำของชาวดัตช์ ทำให้สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกไปในที่ลุ่มต่ำกว่าระดับน้ำทะเลได้ สำหรับในประเทศไทยสามารถเพิ่มเนื้อที่เพาะปลูกริมทะเล ด้วยการถมทะเล หรือโครงการพัฒนาลุ่มน้ำตามภาคต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยปรับปรุงพื้นที่ชนบท ให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างกว้างขวาง

2) ปัจจัยทางวัฒนธรรม การที่มนุษย์ครอบครองพื้นที่ เพื่อตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ย่อมมีอิทธิพลต่อสภาพธรรมชาติ รวมทั้งเกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในถิ่นฐานเดียวกัน และระหว่างถิ่นฐานต่างๆ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างออกไปในถิ่นฐานแต่ละแห่ง สามารถจำแนกได้ง่ายๆคือ วัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมด้านศาสนา และ วัฒนธรรมด้านการเมือง

3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสภาพแวดล้อม และระดับความเจริญทางเทคโนโลยี ตัวอย่างของวิวัฒนาการการประกอบอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ คือ ลักษณะการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และ อุตสาหกรรม

เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์ มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน จึงมีการรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม สร้างบ้านเรือน แหล่งที่อยู่อาศัย ทำไร่ ทำนา ประกอบอาชีพในลักษณะต่างๆ มีการเลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อเลือกสถานที่ที่จะตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้ว มนุษย์ก็เริ่มจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ได้แก่ อากาศ แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ มหาสมุทร พื้นดิน แร่ธาตุ ภูเขา ป่าไม้ และสัตว์ป่า

2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ้านเรือน โรงเรียน ถนน รถยนต์ เขื่อนกักเก็บน้ำ รวมตลอดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และสังคมด้วย

สิ่งต่างๆที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ภายในบริเวณชุมนุมชนมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาไว้ในชุมชน รวมเรียกกันว่า “สิ่งแวดล้อมชุมชน” อาจจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ อาจจะเป็นสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้แต่ทุกอย่างจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันเป็นวงจร (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม: 2558)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นถิ่นฐานโดยมนุษย์ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงข้อจำกัด

ทางธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ และเป็นหลักสำหรับการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างผาสุก และให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์กัน และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ก็จะรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม สร้างบ้านเรือนแหล่งที่อยู่อาศัย ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่าชุมนุมชน ภายหลังจากที่มนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม โดยเลือกสถานที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้ว ได้เริ่มจัดการกับสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัวมนุษย์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีพ ความสะดวกสบาย ในความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิต สิ่งรอบๆตัวที่มนุษย์เข้าไปจัดการนั้น บางครั้งมนุษย์แสวงหามาเอง บางครั้งสร้างให้มันเกิดขึ้น และบางครั้งก็ตกแต่ง ดัดแปลง ปรับปรุง และใช้ธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่เองนั้นในลักษณะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชน

4.3 สิ่งแวดล้อมกับชุมชน

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรม พบว่า สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์มีทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีความสำคัญและคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็น อย่างมาก เมื่อใดที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ และการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2558) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อม ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (ตัวอย่างเช่นวัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หมายถึงสิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น จากสิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิตให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้ สิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตตลอดจนสิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษ กลุ่มนักสิ่งแวดล้อมให้นิยามว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายถึงสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเรา (มูลนิธิสืบนาคะสเถียร: 2555)

กมลทิพย์ วงศ์ลีธนาพรณ์ (2558) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อมคือสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งมีทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (จับต้องไม่ได้และมองไม่เห็น) ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึง

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า อากาศ แร่ธาตุ และพลังงาน

จันทวัน เบ็ญจวรรณ์ (2558) ให้ความหมายของ สิ่งแวดล้อม ว่าสิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น ในทางวิชาการสิ่งแวดล้อม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรม มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายปัจจัยอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นวงจร_หรือ_วัฏจักรที่เกี่ยวเนื่องกันทั้งระบบ

จากความหมายของสิ่งแวดล้อมที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถจำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาจากแหล่งกำเนิดของสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ (natural environment) หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้นย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ที่กล่าวกันว่าเป็นความหลากหลายในธรรมชาติ บางชนิดใช้เวลาในการเกิดยาวนานมาก บางชนิดใช้ระยะเวลาสั้นๆ ในการเกิด สิ่งแวดล้อมชนิดหนึ่งๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมชนิดอื่นๆ ถ้ามีการทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมมีผลถึงสิ่งแวดล้อมอื่น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถแบ่งย่อยออกเป็น

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (biotic environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใช้ระยะเวลาสั้นๆ ในการเกิด เป็นสิ่งแวดล้อมที่สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สูญสิ้นไปได้ หากมนุษย์เราทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล ได้แก่ป่าไม้ สัตว์ป่า ทุ่งหญ้า สัตว์น้ำ เป็นต้น

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต (abiotic environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมา บางชนิดใช้ระยะเวลาในการเกิดยาวนานมาก นานจนมนุษย์ไม่สามารถรอใช้ประโยชน์ได้ และสามารถสูญสิ้นไปได้ หากมนุษย์ใช้อย่างไม่ระมัดระวัง ได้แก่ แร่ธาตุ แร่เชื้อเพลิง บางชนิดเป็นสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏให้มนุษย์ได้เห็น ได้รู้สึก ได้สัมผัส อย่างมากมายเหลือเฟือ ไม่มีวันสูญสิ้นไปจากโลก ได้แก่ ดิน หิน น้ำ อากาศ ความร้อน แสงสว่าง เสียง เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made environment) เป็นสิ่งต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ จับต้องได้ และสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้หรือไม่สามารถจับต้องได้ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง หรือ สร้างขึ้นด้วยเหตุจำเป็นบางประการ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่ดีที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบาย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสิ่งที่ไม่ดีที่จะทำให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์

เลวลง ทำให้มนุษย์ได้รับความเดือดร้อน ต้องสูญเสียชีวิตหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย สุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นได้จับต้องได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการมีชีวิตอยู่ บางสิ่งที่มนุษย์สร้างเป็นไปเพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรง ชีวิต ได้แก่ ปัจจัยสี่ อันหมายถึง อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แต่บางสิ่งก็สร้างเพื่อสนองความต้องการอันไร้ขอบเขตของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างที่เกินความจำเป็น อันจะนำความเสียหายมาสู่สิ่งแวดล้อมและชีวิตมนุษย์เองได้เมื่อถึงระดับหนึ่ง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ เช่น บ้านเรือน เสื้อผ้า รถยนต์ ถนน เครื่องมือทางการแพทย์ โทรศัพท์ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ดี ทำให้คุณภาพชีวิตเลวลง เช่น น้ำเน่าเสีย สารพิษที่ใช้ในการเกษตร สารพิษที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม (social environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่นกฎหมาย ประเพณี ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความเจริญให้เกิดขึ้นแก่หมู่มวลมนุษย์ เช่น การศึกษา การวิจัย เป็นต้น บางสิ่งสร้างขึ้นโดยพฤติกรรม การแสดงออกทั้งในลักษณะที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การทะเลาะวิวาท การช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน การติดยาหรือสารเสพย์ติด เป็นต้น

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ล้วนเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต้องเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เกิดมลพิษขึ้นเกือบทุกด้าน ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดมลพิษนั้นๆ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการแย่งชิงเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เหลืออยู่ สร้างปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคม (ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์: 2542)

ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ หากทุกคนในชุมชนร่วมในกันเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างจริงจัง ในเบื้องต้น อาจจะเริ่มจากการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากผู้มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และ/หรือ เอกชน เข้ามาให้ความรู้ หลังจากนั้นผู้คนในชุมชนสามารถลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อลดขยะในชุมชน และฟื้นฟู บูรณะสถานที่ให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนกลับคืนสภาพมาอย่างเดิมได้ (การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน: cleanriversstl: 2558) อาทิ การจัดกิจกรรมต่างๆ จะต้องคำนึงถึงการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกและความสามัคคีในชุมชนได้ในอีกทางหนึ่ง เช่น

1. การรณรงค์ป้องกันปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน

2. การรณรงค์เพื่อปลูกต้นไม้และรักษาต้นไม้ในชุมชน

3. การรณรงค์รักษาแหล่งน้ำในชุมชน

4. การให้ความรู้ และการใช้กิจกรรม เพื่อกระตุ้นการ การตกแต่งสถานที่ต่างๆด้วยวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุจากธรรมชาติ หรือวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หลายครั้ง

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังประสบอยู่นั้น ในปัจจุบันมีมากมายหลายประเภท ซึ่งสภาวะที่สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติถูกปะปนหรือปนเปื้อนด้วยสิ่งสกปรก สิ่งแปลกปลอม หรือสารมลพิษ ทำให้มีลักษณะหรือคุณสมบัติแตกต่างไปจากเดิมตามธรรมชาติ โดยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ด้อยค่าลง อีกทั้งยังผลให้ใช้ประโยชน์ได้น้อยหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย และมีผลเสียต่อสุขภาพ มลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และมลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ซึ่งสาเหตุของการเกิดมลพิษ ส่วนใหญ่เกิดจากการทิ้งเศษขยะในบริเวณใกล้ๆที่อยู่อาศัย ซึ่งมักจะมีสารอินทรีย์ปนเปื้อนมาด้วย รวมถึงน้ำทิ้งจากบ้านเรือนมักเป็นสาเหตุของการที่น้ำมีสีดำและมีกลิ่นเน่าเหม็น น้ำที่มีสารพิษตกค้างอยู่ เช่น น้ำจากแหล่งเกษตรกรรมที่มีปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช น้ำทิ้งที่มีโลหะหนักปนเปื้อนจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น สารเหล่านี้จะถูกสะสมในวงโคจรโซ่อาหารของสัตว์น้ำ และมีผลต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆได้

4.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชน

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ ขยะ หรือ garbage คือ สิ่งที่เหลือใช้ หรือสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการ เป็นสิ่งของที่เหลือมาจากผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ รวมถึงความเสื่อมสภาพของสิ่งของนั้นๆ ที่เกิดจากกระบวนการทางอุตสาหกรรม ชีวิตประจำวัน และการเกษตรกรรม ซึ่ง ขยะ เป็นผลพวงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ด้วยระบบวิทยาการที่มีความก้าวหน้า มีการเพิ่งจำนวนของประชากรอย่างรวดเร็ว ส่งผลถึงอัตราการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเพื่อผลิต เครื่องอุป โภคบริโภค อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาของขยะ ขยะมูลฝอย ของเสีย ซึ่งเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้คนในชุมชน ทั้งนี้ มีผู้อธิบายความหมายของขยะไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติสาธารณสุข (2535) ได้ให้ความหมาย ขยะหมายถึงสิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือไม่ต้องการใช้แล้วบางชนิดเป็นของแข็ง หรือกากของเสีย สอดคล้องกับ สุรชาติ แสงสุข (2550) ที่ให้ความหมายว่า ขยะคือสิ่งต่างๆที่ผู้คนไม่ต้องการและทิ้งมันไปขยะมีมากมายหลาย รูปแบบทั้งที่เป็นของแข็งของเหลวขยะที่ย่อยสลายได้และที่ย่อยสลายไม่ได้ ของที่ใช้ประโยชน์ได้ และที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ รวมถึงขยะมีพิษต่อมนุษย์

และสิ่งแวดล้อมถ้าหากว่ามีการจัดการกำจัดที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้ง นวรัตน์ วงศ์นุกุล ซึ่งอ้างอิงในเจาะปัญหาวิกฤตโลก (2554: 59) ได้ให้ความหมายถึง ขยะ ว่าเป็นเหลือทิ้งจากการใช้สอยของมนุษย์หรือจากขบวนการผลิตจากกิจกรรมภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

ขยะ หรือของเสีย กำลังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี เพราะสาเหตุจากการเพิ่มของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางอุตสาหกรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการและแก้ไข ปริมาณกากของเสียและสารอันตราย ได้แก่ ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ตลอดจนบางส่วนตกค้างอยู่ในอาหาร ทำให้ประชาชนในชุมชนเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่างๆ เช่น โรคภัยไข้เจ็บต่างๆอันเกิดจากการสะสมของเชื้อโรค โรคมะเร็ง รวมถึงอาจส่งผลต่อโรคผิดปกติทางพันธุกรรม

4.5 เด็กและเยาวชนในชุมชนกับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

จากการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนวรรณกรรมจากแผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม ด้วยการสร้างอนาคตของชาติด้านการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2554 (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน: 2554) ระบุว่า การสร้างอนาคตของชาติด้วยการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน โดยการให้โอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง จะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม โดยนำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่า ยังมีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนจำนวนหนึ่งที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาตนเอง จำแนกออกเป็น 5 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. กลุ่มเด็กนอกระบบการศึกษา
2. กลุ่มเด็กพิการ
3. กลุ่มประชากรที่ต้องการการศึกษาต่อและเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ
4. กลุ่มเด็กในชนบทห่างไกลที่ยังขาดการเข้าถึงทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
5. กลุ่มเด็ก เยาวชนที่ถูกดำเนินคดี

ตามความหมายของเด็กและเยาวชนในชุมชน ของ วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2553) คือ คำที่บอกถึง เด็กกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสการดูแล ไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะ หรือไม่ได้รับการพัฒนาตนอย่างสมวัย ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะของการถูกทำร้ายด้วยการใช้แรงงานอย่างหนัก เกินวัย ให้ประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกายและจิต ซึ่งเด็กและเยาวชนในชุมชน มีความหมายครอบคลุมถึงเด็กใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำให้ด้อยโอกาส ได้แก่เด็กในสลัม เด็กในแหล่งก่อสร้าง เด็กชนบทห่างไกล เด็กในเขตชายแดน เด็กตามเกาะแก่งห่างไกล

2. เด็กที่อยู่ในสถานการณ์น่าห่วงใย ได้แก่เด็กในสถานค้าประเวณี เด็กในโรงงาน เด็กข้างถนนที่ขายพวงมาลัย ขายหนังสือพิมพ์ เร่ร่อน เด็กพิการในลักษณะต่างๆ และเด็กถูกทารุณ ถูกข่มขืน

3. เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และสถานพินิจ สถานสงเคราะห์หมายถึงที่ที่ให้เด็กเข้ารับการสงเคราะห์อยู่อาศัยและให้การ ดูแลในด้านต่างๆ ปัจจุบันมีทั้งภาครัฐและเอกชนที่เปิดสถานสงเคราะห์รองรับเด็กๆ ไว้ ส่วนสถานพินิจหมายถึงที่ที่รองรับเด็กซึ่งถูกพิพากษาจากศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้กักตัวไว้เพื่อแก้ไขให้มีพฤติกรรมดีขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนในชุมชน คือ เด็กและเยาวชนที่ประสบกับปัญหาในด้านต่างๆ อยู่ในสภาวะของสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม กลุ่มเด็กเหล่านี้มักถูกละเลยจากสังคม เนื่องจากการเข้าถึงยาก ด้วยปัจจัยหลายๆอย่าง อาทิ ความอันตราย ความสกปรกจากเศษซากของขยะที่มีการทับถม ส่งผลให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค อันเป็นผลพวงมาจากสภาพแวดล้อมของชุมชน ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่ได้รับการพัฒนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาด้านการเรียนรู้ สุขอนามัย สภาพความเป็นอยู่ และสภาพจิตใจ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการความช่วยเหลือจากสังคมในเรื่องของการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกที่ควรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะและขยะมูลฝอยเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องกับวัย บรรลุถึงศักยภาพสูงสุดในการดำรงชีวิต

การเสริมสร้างความเข้าใจทางด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะแก่เยาวชนในชุมชน เป็นการแก้ปัญหาต้นเหตุอย่างหนึ่ง เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนที่ไม่สามารถเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปได้อย่างเท่าเทียม ด้วยเหตุผลทางด้านการเงิน หรือสภาพความเป็นอยู่ ภาครัฐและภาคเอกชนต้องจัดให้เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมโดยใช้ละครเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชนในชุมชน เป็นกิจกรรมรูปธรรมหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการช่วยเหลือให้เยาวชนในชุมชน พ้นจากภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บอันเกิดจากขยะและสิ่งปฏิกูลที่ทับถม จนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน มีสุขอาณามัยที่ดี มีความปลอดภัย ตลอดจนสามารถจะยืนหยัดขึ้นมาอย่างมั่นใจ พึ่งพาตนเองได้ในสังคม

5. ข้อมูลสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนสวนอ้อย

บรรจบ อินนาง ประธานชุมชนสวนอ้อย ได้จัดทำข้อมูลสรุปของชุมชนสวนอ้อย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2557) ไว้ว่า ชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่ ณ ทิศตะวันออกของแขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ติดต่อกับเขตพระโขนง เริ่มจากบริเวณปากซอยสุขุมวิท 52 (ซอยศิริพร) ด้านเหนือไป

ทางทิศตะวันตกตามแนวขอบทางจนถึงบริเวณปลายซอยสวัสดี ตัดผ่านทางด่วนเฉลิมมหานคร ผ่านแนวทางรถไฟเก่าสายปากน้ำ บริเวณใกล้เคียงมีคลองสะพานสูง (คลองที่แยกออกมาจากคลองพระโขนง) คลองพระโขนง แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพใต้

1. ข้อมูลด้านกายภาพชุมชนสวยอ้อย

1.1 ข้อมูลด้านประชากร

จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 452 หลังคาเรือน

ประชากรทั้งหมดในชุมชน 1,332 คน โดยแบ่งเป็น

1) เพศหญิง 556 คน

อายุระหว่าง แรกเกิด – 20 ปี	207	คน
อายุระหว่าง 21 – 40 ปี	223	คน
อายุระหว่าง 41 – 60 ปี	235	คน
อายุ 61 ปีขึ้นไป	58	คน

2) เพศชาย 626 คน

อายุระหว่าง แรกเกิด – 20 ปี	220	คน
อายุระหว่าง 21 – 40 ปี	225	คน
อายุระหว่าง 41 – 60 ปี	130	คน
อายุ 61 ปีขึ้นไป	34	คน

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพของประชากรในชุมชนสวนอ้อย สามารถสรุปค่าทางสถิติ ได้ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2557)

2.1 ค้าขาย	ร้อยละ	11
2.2 รับจ้าง	ร้อยละ	48
2.3 รับราชการ	ร้อยละ	6
2.4 พนักงานบริษัท	ร้อยละ	20
2.5 กิจการส่วนตัว / ค้าขาย / งานบริการ	ร้อยละ	11
2.6 อื่นๆ	ร้อยละ	4

3. ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม

3.1 สภาพการจราจร

ชุมชนสวนอ้อยมีทางเข้าชุมชน 7 เส้นทาง ด้านหน้า 6 เส้นทาง ด้านหลัง 1 เส้นทาง ถนนสายหลักที่เข้าสู่ชุมชน คือ ถนนริมทางไฟสายเก่า (สายปากน้ำ) มีสภาพทรุดโทรม เป็นร่องหลุมบ่อ เนื่องจากมีรถบรรทุกวิ่งผ่านเป็นประจำ ทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนถนนซอยภายในชุมชนเป็นพื้นคอนกรีต ขนาดกว้าง 3.5 เมตร ยาวผ่านตลอดแนวกลางชุมชน ส่วนถนนซอยย่อยที่แยกเข้าสู่บ้านเรือนมีขนาดประมาณ 1 เมตร มีทั้งหมด 13 เส้น เทคอนกรีตทั้งหมด

3.2 สภาพบ้านเรือน

บ้านเรือนภายในชุมชนมีลักษณะบ้านชั้นเดียวและบ้านที่เป็นครึ่งตึก-ไม้ 2 ชั้น ด้านล่างเป็นคอนกรีตด้านบนเป็นไม้ มีจำนวนมากพอๆกัน บ้านอาศัย ประชาชนในชุมชนมีการซ่อมแซมปรับปรุงอยู่ตลอด และที่มีสภาพทรุดโทรมในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน บ้านเรือนตั้งอยู่แออัดติดกัน บางบ้านใช้ผนังบ้านเดียวกัน โดยด้านหลังถนนสายหลักของชุมชน มีการแก้ปัญหาที่อยู่ที่คนในชุมชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง กับ สถานบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และประชาชนส่วนใหญ่ร่วมออมเงินเพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าว แต่ก็มีบ้างที่ประชาชนบางส่วนไม่เข้าร่วมเพราะไม่มีความรู้ ความเข้าใจในโครงการ จึงนับเป็นปัญหาหนึ่งเช่นกัน

3.3 สภาพระบบสาธารณูปโภค

ในชุมชนมีระบบสาธารณูปโภคครบทั้ง ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เข้าถึงทุกครัวเรือน แต่มีปัญหาในเรื่องบางบ้านที่เสียค่าน้ำประปาในราคาแพง เพราะใช้น้ำแบบต่อท่อพ่วงกับบ้านหลายหลัง หมายถึงใช้มิเตอร์น้ำร่วมกัน ส่วนโทรศัพท์มีปัญหาเรื่องความไม่สวยงามของสายไฟและสายโทรศัพท์ เพราะสายห้อยระโยงระยางค์ หลายจุดพาดหลังคาบ้าน ทำให้สภาพแวดล้อมโดยรวมไม่สวยงาม

4. ข้อมูลด้านปัญหาในชุมชน

4.1 ด้านสังคม

1) ความแออัดของชุมชนทำให้เกิดความเครียด พอเครียดก็ต้องหาทางออก เช่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน หากเล่นเสียก็เครียดเพิ่มขึ้นอีก

2) ชาวชุมชนรายมีได้น้อย แต่ต้องอาศัยอยู่ในสังคมเมืองที่มีค่าครองชีพสูงจึงทุ่มเทเวลาให้กับงานเพื่อให้ได้เงินมากๆครอบครัวจึงมีเวลาให้กันน้อยลูกๆ ก็ขาดความรักความอบอุ่น หันไปหาเพื่อนที่ไม่ควรคบ พากันไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ บ้างใช้สารเสพติด บ้างใช้อบายมุขเป็นทางออก

3) เล่นการพนันเพราะมีเวลาว่างมาก สำหรับกลุ่มที่ไม่มีงานประจำทำ บางคนเล่นการพนันเพื่อคลายเครียด หรือติดเป็นนิสัยก็มี

4) สภาพสังคมเมือง มีสิ่งยั่วยุมาก ทำให้เยาวชนที่ขาดวุฒิภาวะ หลงผิด

5) คนในชุมชนมักถูกมองในแง่ลบ ไม่ค่อยได้รับโอกาสจากสังคม แม้ในปัจจุบันที่สังคมให้โอกาสขึ้นอย่างมากก็ตาม แต่ยังมีปัญหาที่สะสมมานาน จึงต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน

4.2 ด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม

1) ปัญหาท่อน้ำอุดตันเนื่องจากการสะสมของขยะและทรายในท่อมานาน ไม่ได้รับการลอกให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ และต้องลอกท่ออยู่เป็นประจำ

2) ปัญหาฝุ่นละอองจากโรงปูน

3) ปัญหาขยะตกข้างในชุมชน โดยเฉพาะใต้ถุนบ้านเรือน นอกจากนี้ยังมีน้ำเน่าเสียขังอยู่ด้วย

4) สายโทรศัพท์ห้อยระเกะระกะ ดูไม่สวยงาม ไม่เป็นระเบียบร้อยตามเสาไฟฟ้าบางแห่งพาดลงบนหลังคาบ้าน

5) ปัญหาค่าน้ำประปา และไฟฟ้ามีราคาแพงกว่าปกติ อันเนื่องจากไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง

6) การสัญจรเข้าออกชุมชนไม่สะดวกเพราะไม่มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านหน้าชุมชน

ตาราง 1 ตารางสรุปปัญหาของชุมชนสวนอ้อย

ด้านสังคม	ด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม
1. ความแออัดของชุมชนทำให้เกิดความเครียด 2. ชาวชุมชนรายมีได้น้อย แต่ต้องอาศัยอยู่ในสังคมเมืองที่มีค่าครองชีพสูง 3. เล่นการพนันเพราะมีเวลาว่างมาก สำหรับกลุ่มที่ไม่มีงานประจำทำ 4. สภาพสังคมเมือง มีสิ่งยั่วยุมาก ทำให้เยาวชนที่ขาดวุฒิภาวะ หลงผิด 5. คนในชุมชนมักถูกมองในแง่ลบ ไม่ค่อยได้รับโอกาสจากสังคม	1. ปัญหาท่อน้ำอุดตัน ขัง เน่า เสียเนื่องจากการสะสมของขยะและสิ่งปฏิกูล 2. ปัญหาขยะตกข้างในชุมชน โดยเฉพาะใต้ถุนบ้านเรือน 3. ปัญหาฝุ่นละอองจากโรงปูน 4. สายโทรศัพท์ห้อยระเกะระกะ ไม่เป็นระเบียบ 5. การสัญจรเข้าออกชุมชนไม่สะดวกเพราะไม่มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านหน้าชุมชน

ที่มา: ข้อมูลสรุปของชุมชนสวนอ้อย (2557).

5. การแก้ปัญหาของชุมชนสวนอ้อย

ประชาชนในชุมชนสวนอ้อย มีการจัดประชุมภายในชุมชนเพื่อหาทางออกและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการจัดทำโครงการด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัย อนามัย และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนสวนอ้อย ประกอบด้วย 4 โครงการ ดังนี้

5.1 โครงการจัดระเบียบการทิ้งขยะชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาขยะหมักหมมในชุมชนด้วยการสร้างระเบียบแบบแผนการทิ้งขยะอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมาย เพื่อกำจัดขยะหมักหมมใต้ถุนบ้านทุกหลังคาเรือนให้หมดไป และจัดระเบียบการทิ้งขยะของคนในชุมชนให้เป็นระเบียบ ดำเนินการ ระหว่าง ต.ค. 2549 - ธ.ค. 2550

5.2 แผนงานจัดระเบียบสายโทรศัพท์และสายไฟฟ้า มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบสายไฟฟ้า โทรศัพท์ให้สวยงาม โดยมีเป้าหมาย เพื่อประสานการไฟฟ้า และโทรศัพท์ให้จัดเก็บสายโทรศัพท์ และรื้อยกเสาไฟฟ้า ถนนกลางซอยชุมชนให้สูงขึ้น ดำเนินการระหว่าง ต.ค. 2549 - ธ.ค. 2550

5.3 โครงการลอกท่อระบายน้ำชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปรับปรุงระบบการระบายน้ำในชุมชนดีขึ้น โดยมีเป้าหมายในการทำ คือ ลอกท่อระบายน้ำในชุมชน จำนวน 60 จุด ภายในชุมชน ดำเนินงานระหว่างวันที่ 10 - 25 ธันวาคม 2549 ผลที่ได้คือเมื่อเกิดฝนตกหนักน้ำในชุมชนสามารถระบายออกได้อย่างรวดเร็วอันจะช่วยให้น้ำไม่ท่วมชุมชน หรือท่วมไม่นานก็แห้ง

5.4 โครงการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมสภาพบ้านเรือนให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรงปลอดภัย ปรับสภาพบ้านให้สูงขึ้นป้องกันปัญหาน้ำท่วม และสร้างเสริมสภาพแวดล้อมชุมชนให้เกิดความสวยงาม เป้าหมายคือซ่อมแซมบ้านในชุมชนสวนอ้อยที่มีสภาพเสื่อมโทรม ให้มีสภาพดี พร้อมยกพื้นให้บ้านสูงขึ้นกว่าเดิม ไม่ต่ำกว่า 50% ของหลังคาเรือนที่ทรุดโทรมทั้งหมดในชุมชน พร้อมทั้งปรับยกบ้านที่มีระดับต่ำกว่าระดับน้ำที่ท่วม ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2549 – 31 ธันวาคม 2553 (รวมระยะเวลา 4 ปี) ผลที่ได้รับคือ ภายในชุมชนหมดปัญหาน้ำท่วมขังบ้านเรือน สภาพบ้านเรือนของคนในชุมชนเป็นระเบียบ สวยงามน่าอยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมโดยรวมดีขึ้น เกิดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น

6. ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการของชุมชนสวนอ้อยทั้งหมด มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

6.1 ประชุมเพื่อคณะทำงาน

6.2 ประชาสัมพันธ์ในชุมชนให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม

6.3 เชิญภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตคลองเตย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สถานีตำรวจนครบาลในพื้นที่ เป็นต้น เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ความรู้กับผู้เข้าร่วมโครงการ (ชาวบ้าน)

6.4 เปิดโอกาสให้ชาวบ้านซักถามปัญหาต่าง ๆ

6.5 เปิดรับสมัครสมาชิกออมทรัพย์บ้านมั่นคงเพิ่ม

6.6 สรุปกิจกรรม

ผลจากการลงพื้นที่และสำรวจพื้นที่ภายในชุมชนสวนอ้อย สามารถสรุปข้อมูลเบื้องต้นได้ว่า ชุมชนสวนอ้อยมีลักษณะของความเป็นชุมชนแออัด ประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพ เช่น ปัญหาการปลูกบ้านเรือนที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิศวะกรรม ซึ่งลักษณะของบ้านนั้น แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ บ้านไม้ชั้นเดียว และ บ้าน 2 ชั้น กึ่งไม้กึ่งปูน คือ ชั้นล่างเป็นปูน/คอนกรีตและชั้นบนเป็นไม้ มีการก่อสร้างบ้านติดกันอย่างแออัดและบ้านเรือนส่วนใหญ่จะยกพื้นสูงจากพื้นดิน, ปัญหาการใช้ไฟฟ้าร่วมหม้อแปลง/มิเตอร์เครื่องเดียวกัน โดยการเชื่อต่อสายไฟอย่างไม่มีระบบและไม่มีระเบียบ ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยจากการเกิดไฟฟ้าลัดวงจร, ปัญหาการเพิ่มจำนวนของประชากร, ปัญหาการได้รับการศึกษาและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะและสิ่งปฏิกูล จากการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในคูคลองหรือใต้ถุนบ้านจนเกิดการสะสม หมักหมมจนส่งกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดของเชื้อโรคต่อประชากรในชุมชน

6. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ไปศึกษาและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้นำเสนอผลงานการวิจัยทางด้านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา และงานวิจับทางด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

6.1 อลิซ เอ. พานาเรส และ กลอเรียซ่า เอส. คาบางอน (Alice A. Pañares & Maria Gloriosa S. Cabangon) ได้ศึกษาเรื่อง ละครในโรงเรียนในประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าละครในประเทศฟิลิปปินส์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของชาวฟิลิปปินส์ โดยในสถานศึกษา ได้นำวิชาการละครมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนอย่างจริงจังในยุคล่าอาณานิคม ซึ่งชาวสเปน และชาวอเมริกันได้เข้ามาจัดตั้งระบบการศึกษาในยุคล่าอาณานิคม ครูอเมริกันแนะนำละครในโรงเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนภาษาอังกฤษและวรรณคดี ผลในปัจจุบันได้มีการบรรจุหลักสูตรทางด้านการละครให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยนำวิชาการละครมาบูรณาการร่วมกับรายวิชาอื่นๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ, วิชาภาษาฟิลิปปินส์, วิชาประวัติศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ รวมถึง วิชาดนตรี, ศิลปะ และวิทยาศาสตร์การกีฬา (Music, Art, Physical Education and Health: MAPEH) ซึ่งเป็นความท้าทายทางด้านการนำหลายๆวิชามารวมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเพณีดั้งเดิมของชนชาติฟิลิปปินส์มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อระบบการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาศิลปะอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ผลการวิจัยเพิ่มเติมว่า ประเทศฟิลิปปินส์ควรได้รับการสนับสนุนในเรื่องของการเรียนการสอนทางด้านศิลปะบูรณาการให้มีความเข้มแข็ง เท่าที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาความเป็นพลเมืองที่แข็งแกร่งและ

ความคิด สร้างสรรค์ต่อไป (Alice A. Pañares & Maria Gloriosa S. Cabangon. (2016). Drama-in-schools in the Philippines, ABSTRACT)

6.2 ไซเปรียน ไซดาว โอบาเดียกวู ได้สรุปผลงานวิจัยในหัวข้อ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: ละครเพื่อการศึกษาและการพัฒนาเด็ก ไว้ว่า การเรียนการสอนในพื้นที่ทางไกล สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ รวมถึงการเรียนรู้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจินตนาการ โอกาสในการมีส่วนร่วมการไหลเวียนของการเผชิญหน้าทางสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ผลงานด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ ละครเพื่อการศึกษาจึงเป็นสิ่งหนึ่งในการสร้างประสบการณ์และความรู้ของเด็ก รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมจากเรื่องราวต่างๆ ดังนั้นความสอดคล้องทางทฤษฎีด้านละครเพื่อการศึกษามีศักยภาพในฐานะการเรียนการสอนที่ให้อำนาจในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน เมื่อมีการใช้การสอนแบบครูในห้องเรียนผู้เรียนจะได้รับความท้าทายในการค้นหาบริบทที่มีประสิทธิผลเพื่อการสำรวจ ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมการเรียนการสอนทางละครระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมกับในการแสดงความคิดเห็น การพูดคุย การเจรจาต่อรองในการทำงานร่วมกัน รวมถึงการตัดสินใจและการพูดคุยเกี่ยวกับการสะท้อน แนวทางต่างๆ การเรียนรู้เรื่องละครเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าสัญญาเป็นหนทางสู่การเพิ่มขีดความสามารถของเด็ก ๆ ในการพัฒนาด้านการเปลี่ยนแปลงของพวกเขาได้อีกทางหนึ่ง (Cyprian Chiduo Obadiegwu, Ph.D. (2012). From Theory into Practice: Theatre-in-Education and Child Transformative Development. 223, Conclusion)

6.3 ดวงแข บัวประโคน และคณะ ได้จัดทำโครงการวิจัย เรื่อง ละครเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษากลุ่มสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) โดยใช้หัวข้อวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม:กรณีศึกษา จากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่" มุ่งศึกษาพัฒนาการ กระบวนการ กลยุทธ์ และผลของการใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาของกลุ่มละครมะขามป้อม ตลอดจนศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการนำสื่อละครเพื่อการพัฒนาไปใช้ในงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่ ดังนี้

1) กลุ่มเยาวชนมะขามแก้ว พื้นที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) กลุ่มละครเยาวชนเพื่อชุมชนดาวลูกไก่ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

3) กลุ่มเยาวชนสืบสานวัฒนธรรมครองแครง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4) กลุ่มเยาวชนฝันละไมวัยละมุน พื้นที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชน จังหวัดสงขลา

โดยมีระยะเวลาที่ในการวิจัยรวมทั้งสิ้น18 เดือน (1 มกราคม 2545 - 30 มิถุนายน 2546) ทั้งนี้ในการวิจัยดังกล่าวจะศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร และบันทึกการ

อบรม เอกสารรายงานและสรุปผลการทำงานของกลุ่มละครมะขามป้อมตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับประวัติการทำงานขององค์กร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การประชุมกลุ่มย่อย รวมถึงการใช้กระบวนการศึกษาข้อมูลแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มกรณีศึกษาทั้งหมดผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านพัฒนาการการทำงานของกลุ่มละครมะขามป้อมสามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุคใหญ่ๆ คือ ยุคละครเร่ (Touring theatre period) และการอบรมทักษะละคร-สื่อการสอนแบบละคร พ.ศ. 2523 – 2531, ยุคละครเพื่อการพัฒนา (Theatre for development period) พ.ศ. 2532 – 2542 และยุคละครชุมชน (Community theatre period) และลิเกมะขามป้อม พ.ศ. 2542 – ปัจจุบัน โดยกลุ่มละครมะขามป้อมได้ใช้เครื่องมือสำคัญคือ กระบวนการละครเพื่อการพัฒนา 7 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมงานและการประสานงาน ขั้นที่ 2 การฝึกทักษะการแสดงและทักษะละคร ขั้นที่ 3 การศึกษาข้อมูลและประเด็นปัญหา ขั้นที่ 4 การผลิตผลงานละคร ขั้นที่ 5 การจัดแสดงละคร ขั้นที่ 6 การประเมินผลและสรุปบทเรียน และขั้นที่ 7 การวางแผนงานในระยะต่อไปจากการศึกษาพบว่ากลุ่มละครมะขามป้อมได้ใช้กระบวนการละครเพื่อการพัฒนาข้างต้นกับพื้นที่ทำงานทั้ง 4 พื้นที่ ซึ่งมีบริบทชุมชนและกลุ่มเยาวชนที่แตกต่างกัน ทำให้ต้องใช้กลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น สามารถผันแปรไปได้ตามสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยกลยุทธ์การทำงานละคร เพื่อการพัฒนาที่สำคัญที่ทางกลุ่มได้นำมาใช้ ประกอบด้วยกลยุทธ์จำนวน 8 กลยุทธ์ด้วยกันคือ

กลยุทธ์ที่ 1 “เยาวชนเป็นศูนย์กลาง”

กลยุทธ์ที่ 2 “ยืดหยุ่นกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน”

กลยุทธ์ที่ 3 “ละครเพื่อการพัฒนา สื่อสารพัดประโยชน์”

กลยุทธ์ที่ 4 “เน้นสร้างการมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน”

กลยุทธ์ที่ 5 ผลักดันให้ “Local” ต้องเป็น “Hero”

กลยุทธ์ที่ 6 “ทำงานด้วยกัน สนุกสุขสันต์ทุกขั้นตอน”

กลยุทธ์ที่ 7 “เสน่ห์แบบไทย มัดใจทั้งชุมชน”

กลยุทธ์ที่ 8 “เชื่อมั่นในความหลากหลาย”

ภายหลังจากที่กลุ่มละครมะขามป้อมได้ใช้กลยุทธ์ทั้ง 8 ประการนี้ ในการนำสื่อละครไปใช้พัฒนาชุมชน ในบริบทที่แตกต่างกัน 4 พื้นที่อันเป็นกรณีศึกษา พบว่าผลการพัฒนาระดับบุคคลของกลุ่มเยาวชนทั้ง 4 พื้นที่โดยภาพรวมมีการพัฒนาแทบทุกด้านในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยมีผลการพัฒนาระดับบุคคลทั้งจุดร่วมและจุดต่างดังนี้ คือ ผลการพัฒนาระดับบุคคลที่เป็นจุดร่วมได้แก่ การพัฒนาในด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการละครเพื่อการพัฒนา, การพัฒนาด้านความภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเอง (Self–Esteem), การพัฒนาด้านศักยภาพในการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมละครเพื่อการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง, การพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดกระบวนการจัดกิจกรรมจากรุ่นพี่

สู่รุ่นน้อง, การพัฒนาศักยภาพในการจัดอบรมกระบวนการละครเพื่อขยายผลให้กับเยาวชนกลุ่มอื่นๆ และเมื่อเรียนจบ (หรือครบกำหนดพ้นโทษ) พบว่ามีสมาชิกของกลุ่มเยาวชนทั้ง 4 กลุ่ม ได้กลับมายังชุมชน เพื่อทำงานพัฒนาชุมชนกับองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน ในส่วนผลของการพัฒนาระดับบุคคลที่เป็นจุดต่าง ได้แก่

1. การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน, ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา รากฐานความเชื่อของท้องถิ่น, ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน ประเด็นปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์
2. ผลการพัฒนาในด้านทัศนคติและจิตใจในเรื่องความภาคภูมิใจในชุมชน หรือชาติพันธุ์ของตนเอง การเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ความภาคภูมิใจในศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้านและแรงบันดาลใจที่จะดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง
3. ผลการพัฒนาด้านพฤติกรรมและศักยภาพ

ซึ่งทั้ง 3 ข้อเกิดจากความแตกต่างทางด้านบริบทของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ นอกจากกระบวนการละครเพื่อการพัฒนาที่กลุ่มละครมะขามป้อมใช้ จะก่อให้เกิดผลการพัฒนาระดับบุคคลแล้ว ยังก่อให้เกิดผลการพัฒนาระดับชุมชนดังนี้ คือ สื่อละครเพื่อการพัฒนา ได้เปิดพื้นที่การสื่อสารใหม่ๆ ขึ้นภายในชุมชน, ทำให้ครอบครัวและชุมชนเปิดมุมมองใหม่กับเยาวชน, ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน, ชุมชนมีการยอมรับในสื่อละครเพื่อการพัฒนาว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์, ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน, เป็นสื่อที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ เชื่อมโยงได้ดีทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับเยาวชน เยาวชนกับครอบครัว บุคคลกลุ่มต่างๆในชุมชน วิทยากร และชุมชนภายนอกหรือบุคคลภายนอก, ละครเพื่อการพัฒนาสามารถเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับชุมชน และยังสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตและจิตสำนึกของเยาวชนในชุมชนอีกด้วย จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้กระบวนการละครเพื่อการพัฒนาชุมชน ของกลุ่มละครมะขามป้อมในพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่ ยังพบว่ามีปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อการทำงานละครเพื่อการพัฒนาชุมชน 8 ประการ ที่เป็นทั้งปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคได้ในตัวเองเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านการสนับสนุนขององค์กรผู้รับผิดชอบเยาวชนในพื้นที่
2. ปัจจัยด้านระยะเวลาในการดำเนินงานและความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและบริบทของชุมชน
4. ปัจจัยด้านบริบทพื้นฐานและสถานภาพของกลุ่มเยาวชน
5. ปัจจัยด้านความร่วมมือและมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดของชุมชน

7. ปัจจัยด้านการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของกลุ่มละครมะขามป้อม

8. ปัจจัยด้านงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรม

(ดวงแข บัวประโคน และคณะ. (2557). ละครเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษากลุ่มสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) โดยใช้หัวข้อวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม:กรณีศึกษา จากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่". The Thailand Research Fund, บทคัดย่อ)

6.4 พรรณศักดิ์ สุขี ได้ศึกษาและนำเสนอผลงานวิจัย เรื่อง การใช้ศิลปะการละคร เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนไทยที่ไม่พึงประสงค์: กรณีศึกษา นักเรียนโรเรียนบ้านแม่หวาย จังหวัดเชียงใหม่ และนักศึกษาภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองให้ศิลปะการละครเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะคนไทยที่ไม่พึงประสงค์ คือ เก่ง ดี และมีความสุข โดยการศึกษาศิลปะการแสดงของวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 20 คน ฝึกสอนนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่หวาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 200 คน โดยประยุกต์ใช้ละครเป็นสื่อในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการวิจับพบว่า ศิลปะการละคร เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ผลดี นักเรียนโรงเรียนบ้านแม่หวายมีทัศนคติที่ดีต่อทุกวิชา เข้าใจบทเรียนดีขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น ค้นพบความสามารถของตนเองมากขึ้น และมีความสุขมากขึ้น ขณะที่นักศึกษาภาควิชาศิลปะการแสดง ค้นพบศักยภาพในตนเอง ขณะที่ได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นและตระหนักว่า การทำความดี ทำให้มีความสุข (พรรณศักดิ์ สุขี. (2554). การใช้ศิลปะการละครเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนไทยที่ไม่พึงประสงค์: กรณีศึกษา นักเรียนโรเรียนบ้านแม่หวาย จังหวัดเชียงใหม่ และนักศึกษาภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 61, บทความวิจัย)

6.5 ระวิวรรณ วรรณวิไชย ได้นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า ผลการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนโดยใช้กิจกรรมการแสดงละครเรื่อง ชีวิตของเหมียว เป็นละครที่ส่งผลให้เด็กวัยเรียนได้เห็นถึงการดำเนินชีวิตและรู้ผิดชอบชั่วดีของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบกาย เช่น สิ่งเสพติดและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนในวัยเรียน ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนเองและครอบครัว การทำแบบประเมินผลกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาวะ ดังนี้

1. แบบประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะก่อนำกิจกรรม พบว่า เด็กในวัยเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้รู้โทษของสิ่งเสพติดในระดับปานกลางและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนในวัยเรียนในระดับปานกลาง

2. แบบประเมินผลกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาวะหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กในวันเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้รู้โทษของสิ่งเสพติดในระดับปานกลางและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนในวัยเรียนในระดับมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของได้รู้โทษของสิ่งเสพติดในระดับปานกลางและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนในวัยเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีประโยชน์ต่อเด็กวัยนี้มาก เพราะเป็นเด็กในช่วงอายุหัวเลี้ยวหัวต่อ การแสดงละครเรื่อง ชีวิตของเหมียว เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้มองเห็นถึงสิ่งดีและไม่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตไปแนวทางที่ถูกต้อง (ระวิวรรณ วรรณวิไชย. (2556). กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก. 37, งานวิจัย)

6.6 ธนาภร สุขยิ่ง ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยผลงานการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิงจำนวน 20 คน ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนพระรามเก้ากาญจนาภิเษก (พระราม 9 กาญจนาภิเษก) สำนักงานเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Simple Random Sampling) เวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 50 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วย t-test for Dependent Samples ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ตามลำดับ (ธนาภร สุขยิ่ง. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. บทคัดย่อ)

6.7 ศุภนาฏ รอดแก้ว ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านการแสดงละครสร้างสรรค์ด้วยวิธีการอ่านนิทานและร่วมกันแต่งบทละครสร้างสรรค์ประกอบการแสดง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสุทธาราม พบว่า จากการที่ได้รับมอบหมายให้สอนวิชานาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 15 คน โดยสอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับการแสดงชุดเบ็ดเตล็ด (เพลงระบำไก่) พบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 15 คน จดจำท่ารำและปฏิบัติท่ารำเพลงระบำไก่ไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่ครูสอน เพราะขาดความสนใจในเนื้อหาเพลง ขาดการสังเกตที่ดีและไม่เข้าใจการต่อเชื่อมท่ารำแต่ละวรรค จึงส่งผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอนที่จะดำเนินต่อไป ข้าพเจ้าได้คิดหาวิธีการสอนและเทคนิคที่จะนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน รู้ให้ผู้เรียนมีความสนใจในวิชานาฏศิลป์ และเกิดทักษะการรำเพลงระบำไก่ที่ถูกต้อง ทั้งยังสามารถจดจำท่ารำได้มากขึ้นและสนุกกับการเรียนยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการนำผู้เรียนไปสังเกตพฤติกรรมของไก่ตามสภาพจริง แล้วให้ผู้เรียนดัดแปลงท่าทางพฤติกรรมของไก่ที่สังเกตได้มาเป็นท่ารำทาง นาฏศิลป์ ที่สำคัญจะเน้นผู้เรียนให้เรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลที่มีความหลากหลาย เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้เพลง ระบำไก่ให้ดียิ่งขึ้น หลังจากนั้นครูจะเป็นผู้ปรับท่ารำของผู้เรียนที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นให้เป็น แบบมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้หลักตามสภาพจริงของพฤติกรรมไก่มาเป็นตัวอธิบายและเชื่อมโยงท่ารำ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาด้วยวิธีการสังเกตตามสภาพจริงหรือการศึกษาด้วยการลงมือปฏิบัติอย่าง สร้างสรรค์จากต้นแบบจริงคือ พฤติกรรมของไก่นั้นทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจและสนุก สนานกับตัวผู้เรียนมากขึ้น ทั้งยังมีผลทำให้ผู้เรียนได้ออกแบบคิดสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองและสามารถจด จำท่ารำเพลงระบำไก่ตามแบบแผนได้อย่างถูกต้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาเพลง จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ดียิ่ง ขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์บทละครสั้นได้อย่างสมบูรณ์เป็นจำนวนสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 และ 7 คิดเป็นค่าเฉลี่ย 88.88 รวมถึงผู้เรียนสามารถจัดทำรูปเล่มนิทานละครได้อย่างน่าสนใจเป็นจำนวนหนึ่ง กลุ่ม คือกลุ่มที่ 4 คิดเป็นค่าเฉลี่ย 99.99 ทั้งนี้ผู้เรียนยังสามารถแสดงละครสร้างสรรค์ได้สมกับบทบาทของตัวละครเป็น จำนวนสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ 1และ 2 คิดเป็นค่าเฉลี่ย 75 (ศุภนาฏ รอดแก้ว. (2551). การพัฒนาทักษะด้านการแสดงละครสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการอ่านนิทานและร่วมกันแต่งบทละครสร้างสรรค์ประกอบการแสดง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสุทธาราม, บทตัดย่อ)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำแนวความคิดและทฤษฎีของเพียเจต์ ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage) ขั้นนี้จะเริ่มจากอายุ 7 - 11 ปี พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ สามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี ร่วมกับ ——ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม หรือ Formal Operational Stage

หมายถึงเยาวชนอายุ 11 - 15 ปี ที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้เป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ มาผนวกกับแนวความคิดและทฤษฎีความเข้าใจ ประยุกต์เข้ารูปแบบของการจัดกิจกรรมของผู้ที่เคยจัดทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการใช้ละครเพื่อการศึกษา เพื่อนำมาสร้างกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาที่สื่อถึงความเข้าใจในปัญหาของสิ่งแวดล้อมงประเภทขยะ โดยให้รายละเอียดในเรื่องของการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านการจัดกิจกรรมละคร ซึ่งอาจจะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถทำให้เยาวชนซึ่งกำลังเติบโตเป็นกำลังของสังคม เป็นคนที่มีคุณภาพและมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอนาคต เยาวชนเป็นความหวังที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบ การวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ใช้รูปแบบการวิจัย คือ One Group Posttest Only Design การจัดกิจกรรม เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทขยะของเด็กในชุมชน โดยการนำวิธีการของละครเพื่อการศึกษามาสร้างความเข้าใจแก่เด็กในชุมชนในชุมชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการแสดงละครมาก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์
2. รูปแบบระเบียบวิธีวิจัย
3. ระยะเวลาในการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และหน่วยวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร รายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เยาวชนชายและหญิง อายุระหว่าง 7 – 16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเยาวชนชายและหญิง สมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 – 18 ปี จำนวน 30 คน โดยจะทำการคัดเลือกเยาวชน อายุระหว่าง 7 – 16 ปี จำนวน 15 คน อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ของกลุ่มที่เลือกคือ เป็นกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรุ่นเยาว์ ในการพัฒนาชุมชน ของชุมชนสวนอ้อย

1.3 หน่วยวิเคราะห์

หน่วยวิเคราะห์ ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมของเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย โดยการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ

2. รูปแบบระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบ การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) โดยใช้รูปแบบของ One Group Posttest Only Design ซึ่งมีวิธีการทดลอง คือ: E X O2 โดยที่

E หมายถึง กลุ่มทดลอง หรือ Experimental Group

X หมายถึง การทดลองหรือการกระทำ (Treatment)

O2 หมายถึง การสังเกตการณ์หรือการวัดผลหลังการทดลอง (Post-Observation) ซึ่งแบบแผนการทดลองแบบ One Group Posttest Only Design มุ่งเน้นการดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว แต่ดำเนินการสังเกตการณ์ (Observation) ผู้เข้าร่วมการทดลองหลังการทดลอง (O2)

หลังจากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวัดหรือการสังเกตการณ์ไปเปรียบเทียบกัน เพื่อทดสอบดูว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยยึดถือเอากิจกรรมและทฤษฎีความเข้าใจเป็นหลัก ทั้งนี้ การทดลองในครั้งนี้มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว หลังจากได้รับการจัดกระทำตามโปรแกรม (X) แล้วมีการวัดผลหลังการทดลอง (O2) ข้อมูลที่ได้จึงมีเพียงค่าของตัวแปรตาม หลังจากที่ได้รับการจัดกระทำตามโปรแกรมการทดลองเท่านั้น และการทดลองหลังการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษานี้ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนในชุมชน โดยการนำทักษะทางด้านการแสดงเพื่อพัฒนาเยาวชนในชุมชนในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม

3. ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 7 ระยะ คือ

3.1 ระยะลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ระยะค้นคว้าหาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.3 ระยะสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ

3.4 ระยะลงพื้นที่และทำการทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์

3.5 ระยะลงพื้นที่และทดลองใช้กิจกรรมในพื้นที่

3.6 ระยะลงพื้นที่และทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ (ผลการใช้กิจกรรม) (post-test)

3.7 ระยะวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการใช้กิจกรรม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การสร้างเครื่องมือ การค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ และวิธีการสอน โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างข้อคำถาม แนวสัมภาษณ์ แนวทางการสอน แนวทางการสอดแทรกปัญหาและวิธีแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้ภาษา และความถูกต้องของเนื้อหา โดยจะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีความรู้ความความเข้าใจทางด้านละครเพื่อการศึกษา

4.1 รายนาม ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีความรู้ความความเข้าใจทางด้านละครเพื่อการศึกษา ในการสัมภาษณ์, ขอคำปรึกษา ออกแบบแบบวัดผลความเข้าใจ ผ้านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา และแบบกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา มีดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์
4) อาจารย์ ดร.ปรวัน แพทยานนท์
5) อาจารย์ ดร.กุสุมา เทพรักษ์

4.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) แบบสอบถามข้อมูลรายบุคคลของเยาวชน โดยมีรายละเอียดภายในแบบสอบถามได้แก่ ชื่อ – นามสกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา

2) แบบวัดความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสร้างแบบคัดกรองการปรับตัวทางสังคมให้เกิดความสอดคล้องกับงานวิจัยและสามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. ผู้วิจัยได้ลงมือสร้างแบบสอบถามความเข้าใจด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ แล้วนำไปวิเคราะห์ความแตกต่างของความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมหลังการรับเนื้อหาผ่านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

4.3 เอกสารวัดผล ความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ประเภทขยะและสิ่งปฏิกูล ผ่านละครเพื่อการศึกษา ของงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความ

เข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยใช้เอกสาร 3 ชุด ดังนี้

1) แบบตรวจสอบแผนกิจกรรม IOC หรือ แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2) แบบกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยจะจัดขึ้น ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ถนนริมทางรถไฟสายเก่า แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

3) เอกสารประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้านการวิจัยในมนุษย์ จาก สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4.4 แนวสัมภาษณ์ระดับลึก และแบบกิจกรรม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมถึงเป็นแบบแผนในการสร้างกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โครงสร้างและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ชุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ชุดที่ 1 เครื่องมือแนวสัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวละครเพื่อการศึกษาและการแสดงเพื่อหาแนวทางและทราบถึงกระบวนการสร้างละครเพื่อการศึกษา โดยผู้ที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับละครเพื่อการศึกษา

2) ชุดที่ 2 แบบกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยจะจัดขึ้น ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ถนนริมทางรถไฟสายเก่า แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

1. แนวทางการสร้างกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

1.1 กิจกรรมละลายพฤติกรรม / สร้างแรงจูงใจ

1.2 กิจกรรมนันทนาการ ก่อนเข้าสู่เนื้อหา

1.3 กิจกรรมนำเข้าสู่เนื้อหา เรื่อง การรักษาสิ่งแวดล้อม ประเภทขยะและสิ่งปฏิกูล ผ่านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

1.4 กิจกรรมสรุปเนื้อหา

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาขั้นตอนการสร้างกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อนำมาใช้กับการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ มีกิจกรรมดังนี้ สัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวกับขั้นตอนการสอนและการเรียนของผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการสอนการแสดง

5.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้มีกิจกรรมดังนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ จากเอกสาร งานวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการแสดง

5.3 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลของการนำความรู้เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมไปใช้ รวมถึงผลของการเรียนการแสดง นำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการรวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) รวมถึงการสร้างเครื่องมือการจัดกิจกรรม ลงมือปฏิบัติด้านกิจกรรม หลังจากนั้นนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยการสังเกตการณ์หลังทำการทดลองกิจกรรม ซึ่งในที่นี้ จะพรรณนาวิเคราะห์ในส่วนของการสังเกตการณ์ก่อนการทดลองด้วย รวมถึงการสัมภาษณ์กลุ่มโดยรวม หลังจากทำการทดลอง โดยพยายามให้เยาวชนทั้งหมด 15 คน ได้แสดงความคิดเห็น วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ถึงผลของการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 10 ครั้ง รวมถึงการเปิดเผยถึงการเขียนบันทึก หรือ Journal ทั้งนี้การเปิดเผยบันทึก ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ได้ทำการตกลงตั้งแต่การทำกิจกรรมครั้งที่ 1 และเปิดเผยโดยความสมัครใจของเยาวชน เพื่อนำผลการแสดงความคิดเห็นมาตีความสรุปในเอกสารต่อไป ซึ่งการประเมินผลนี้ จะทำในครั้งที่ 11 เพื่อหาผลลัพท์ที่ว่า เยาวชนชุมชนสวนอ้อย มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

บทที่ 4
ผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ ณ ชุมชนสวนอ้อย ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขตคลองเตย อยู่ติดกับชุมชนคลองสะพานสูง และชุมชนคลองเตย มีคลองสะพานสูงใกล้ๆชุมชน เชื่อมต่อกับคลองพระโขนงและแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในชุมชนสวนอ้อยประสบปัญหาการปลูกบ้านเรือนที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิศวะกรรม บ้านเรือนที่ปลูกสร้างทุกหลัง สร้างตามความต้องการของผู้อาศัย ซึ่งลักษณะของบ้านนั้น แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ บ้านไม้ชั้นเดียว และ บ้าน 2 ชั้น กึ่งไม้กึ่งปูน คือ ชั้นล่างเป็นปูน/คอนกรีตและชั้นบนเป็นไม้ ซึ่งไม่มีความแข็งแรงและไม่ถูกหลักทางวิศวกรรม มีการก่อสร้างบ้านติดกันอย่างแออัด บ้านส่วนใหญ่จะยกพื้นสูงจากพื้นดิน มีการพ่วงต่อใช้ไฟฟ้าร่วมหม้อแปลงเดียวกัน ใช้มิเตอร์ร่วมกัน มีสายไฟระโยงระยางไร้ระเบียบ เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอันเกิดจากไฟฟ้าลัดวงจร มีการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในคูคลองหรือใต้ถุนบ้าน เกิดขยะสะสม ส่งกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ และเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาด มีผลทำให้ผู้คนในชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างไม่เต็มที่ หรือ ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ อาจจะถึงขั้นไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างราบรื่น จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อประชาชน เด็ก และเยาวชนในชุมชน และก่อให้เกิดปัญหาของสังคมตามมา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ภายในชุม มีดังนี้

1. ปัญหาท่อน้ำอุดตัน ขัง เน่า เสียเนื่องจากการสะสมของขยะและสิ่งปฏิกูล
2. ปัญหาขยะตกข้างในชุมชน โดยเฉพาะใต้ถุนบ้านเรือน
3. สายโทรศัพท์ห้อยระเกะระกะ ไม่เป็นระเบียบ
4. การสัญจรเข้าออกชุมชนไม่สะดวกเพราะไม่มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านหน้าชุมชน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน โดยมีการวิเคราะห์ผลกิจกรรมจำนวน 11 ครั้ง ดังนี้

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 1

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า “ฉันมาหาเธอ ใช้” เวลา 40 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กปรับตัวเข้ากับคนแปลกหน้า หรือ บุคคลอื่นที่ไม่รู้จักได้ สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมร่วมกับผู้อื่นได้ และให้เด็กรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่คุ้นเคย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรมแนะนำตัวอย่างเป็นทางการกับเด็กและเยาวชน พูดคุยระหว่างผู้นำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยนั่งพูดคุยเป็นกลุ่ม อธิบาย ถึงการทำกิจกรรม และจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมทั้งหมด

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีการปรับตัวเข้ากับคนแปลกหน้า หรือ บุคคลอื่นที่ไม่รู้จักได้ในระดับหนึ่ง ทุกคนสามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมร่วมกับสมาชิกเยาวชนอื่นๆได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ 1 มีจำนวนมากถึง 19 คน จากการตั้งเป้าหมายไว้ที่ 15 คน เนื่องจาก จำนวนที่เพิ่มมามีความต้องการอยากรู้อยากลองในสิ่งใหม่ที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน จำนวน 15 คนที่เข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 11 มีมีรายนาม (สมมุติ) ดังนี้

ด.ญ.อิ๊มพ์	อายุ	8	ปี
ด.ญ.ฟ้า	อายุ	8	ปี
ด.ญ.ลอร่า	อายุ	9	ปี
ด.ญ.เฟิร์ส	อายุ	10	ปี
ด.ญ.ตาล	อายุ	11	ปี
ด.ญ.น้ำ	อายุ	11	ปี
ด.ช.จ้า	อายุ	11	ปี
ด.ช.ซิม	อายุ	11	ปี
ด.ช.แฮ๊ค	อายุ	11	ปี
ด.ญ.ออม	อายุ	11	ปี
ด.ช.ใหญ่	อายุ	11	ปี
ด.ช.เล็ก	อายุ	11	ปี
ด.ญ.ปอย	อายุ	12	ปี
ด.ญ.มด	อายุ	13	ปี
นายมิกซ์	อายุ	15	ปี

หลังจากที่ฟังการแนะนำตัวของผู้จัดกิจกรรม จากผู้จัดกิจกรรม (ผู้วิจัย) และ นางสาวยุพา แก่นจันทร์ (ครูมด) ซึ่งเป็นผู้ผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมเด็ก จาก มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ได้จัดกิจกรรมทำความรู้จักเบื้องต้น คือ การแนะนำตัว การพูดคุยอย่างเป็นกันเอง เพื่อสร้างความผ่อนคลาย การแจกอุปกรณ์ (ชุดเครื่องเขียน) รวมถึงการอธิบายกิจกรรมแล้ว เด็กและเยาวชนในชุมชนมีการซักถามถึงความยาก-ง่ายในการทำกิจกรรมร่วมกันของเยาวชนในชุมชน แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจ ความอยากรู้ อยากลอง อยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการสอบถามถึงสิ่งแวดล้อมในที่อยู่อาศัยของแต่ละคนและภายในชุมชนว่ามีลักษณะอย่างไร เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ต่างตอบคำถามได้บ้าง ไม่ได้บ้าง บางคนยังมีความเขินอายที่จะตอบ กลุ่มเด็กอายุน้อยยังไม่เข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ให้ความร่วมมือร่วมกับกลุ่มเด็กที่โตกว่ามีการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบ ซึ่งการทำความรู้จักในครั้งแรกและการพูดคุยทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่คุ้นเคยได้เป็นอย่างดี

สรุปผล ครั้งที่ 1

หลังจากที่มีการแนะนำตัวของผู้จัดกิจกรรมแล้ว และมีการเริ่มพูดคุยซึ่งกันและกัน เด็กและเยาวชนในชุมชนเริ่มให้ความร่วมมือ เริ่มให้ความไว้วางใจ เริ่มมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น มีการพูดคุยโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในเรื่องส่วนตัว เรื่องโดยรวมของสภาพชุมชน ด้านสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวเข้ากับคนแปลกหน้าได้ สามารถพูดคุยกับบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักได้ และสามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรวมจากการพูดคุยร่วมกันทำให้เด็กรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่คุ้นเคย และสามารถบอกถึงสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ได้ แต่ยังให้คำตอบหรือการนำเสนอด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ไม่เต็มที่

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 2

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "นี่แหละ...ตัวฉัน" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนกล้าแสดงออก เป็นตัวของตัวเอง และเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และให้เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดชุมชนที่ตนเองอาศัยได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมแนะนำชื่อตัวเอง และ กิจกรรมนำเสนอชุมชน (1)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีการลดจำนวนลงเหลือ 17 คน ด้วยเหตุผลส่วนตัว ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำกิจกรรมใดๆ ผู้จัดกิจกรรมจึงดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป โดยเริ่ม

กิจกรรมแนะนำชื่อตัวเอง พร้อมชื่อของกิน 3 พยางค์ ซึ่งสมาชิกที่เหลือสามารถแสดงจินตนาการและสร้างสรรค์ในการตั้งชื่อของตัวเองผสมผสานกับอาหารหรือผลไม้ได้หลากหลาก มีความน่าสนใจ เช่น ด.ช.ใหญ่ (นามสมมุติ) จินตนาการชื่อของตนเองเป็น แอ๊บเปิ้ลลูกใหญ่ หรือ ด.ญ.แจ๋ว (นามสมมุติ) จินตนาการชื่อของตนเองเป็น แจ๋วจิ้มจุ่ม หรือ ด.ญ.มด (นามสมมุติ) จินตนาการชื่อของตนเองเป็น มดกินน้ำตาล เป็นต้น หลังจากนั้นเขียนชื่อของตัวเองลงบนกระดาษแข็งขนาด A5 แล้วถือเอาไว้ ยืนเป็นวงกลม แนะนำชื่อตัวเอง พร้อมชื่อของกิน 3 พยางค์ อีกครั้ง โดยการชูป้ายพร้อมทำท่าประกอบที่บ่งบอกความเป็นตัวเอง เพื่อสร้างการจดจำที่ง่ายมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้แนะนำตัวคนแรกพูดจบให้ทำท่าที่บ่งบอกเป็นสัญลักษณ์ ไปยังผู้ที่ต้องการแนะนำตัวคนต่อไปได้แนะนำตัวต่อ ผู้ที่แนะนำตัวคนต่อไป พูดชื่อเพื่อนก่อนหน้าพร้อมทำท่าทางของเพื่อนก่อนที่จะแนะนำตัวเอง ทำแบบนี้จนครบทุกคน ทั้งนี้เพิ่มกิจกรรมการเขียนชื่อลงบนกระดาษและระบายสีเพื่อเพิ่มทักษะด้านการจินตนาการที่หลากหลายและอิสระ โดยใช้สีช็อกก็มีความหลากหลายทางความคิดและวิธีการที่ไม่ซ้ำกัน รวมถึงการนำเสนอชื่อของตนเองพร้อมท่าทางก็มีความหลากหลาย เพิ่มความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันของเยาวชนในชุมชนได้ดี

หลังจากนั้น ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมนำเสนอชุมชน (1) โดยให้เด็กและเยาวชน นั่งเป็นวงกลม นึกถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันของชุมชนที่ตนเองอาศัย และนำเสนอสั้นๆ จนครบทุกคน หลังจากนั้น ผู้จัดกิจกรรมและเยาวชน แสดงความคิดเห็นด้านวิธีแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนร่วมกัน จากการนำเสนอชื่อของตนเองนั้น ทำให้เยาวชน มีความกล้ามากขึ้นที่จะเปิดเผยและบอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยที่แต่ละคน มีการพูดถึงขยะ เช่น เยาวชนคนหนึ่ง ชื่อ ตาล (นามสมมุติ) เอ่ยถึงขวดพลาสติกใส่น้ำดื่มยี่ห้อต่างๆที่ถูกทิ้งอย่างเกลื่อนกลาด เยาวชนคนอื่นๆก็เสริมความคิดด้านผลกระทบที่มีต่อชุมชน แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี

สรุปผล ครั้งที่ 2

1. เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความกล้าแสดงออก สามารถเป็นตัวของตัวเอง และเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

2. เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดชุมชนที่ตนเองอาศัยได้

3. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้อย่างสนิดใจมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็น การพูดคุย และนำเสนอความเป็นตัวตนของตนเองได้อย่างสนุกสนาน มีการสร้างท่าทางแปลกใหม่เพื่อเป็นการสื่อสารกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จะต้องทำท่าทางตามกัน รวมถึงการนำเสนอสภาพความเป็นชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างไม่เขินอาย

4. มีเด็กบางคนยังมีความเขินอาย ไม่กล้าพูด เนื่องจาก เด็กยังมีอายุน้อยและไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรม จึงมีความกล้าน้อย ซึ่งต้องใช้เวลาต้องใช้เวลาและคำเชิญชวน คำชมเข้ามาช่วย เพื่อให้เด็กได้มีความกล้าในการพูดและทำท่าทาง

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 3

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "เธอ ฉัน เขา และเรา...จะไว้ใจกัน" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดการจินตนาการ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง และให้เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: ฉันเองนะ, กิจกรรมที่ 2: โยกเยกเอย...เราคือหนึ่งเดียว และ กิจกรรมที่ 3: กิจกรรมนำเสนอชุมชน (2) ในรูปแบบของบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 1)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

กิจกรรมที่ 1: เด็กและเยาวชนทุกคนหลับตาพร้อมจินตนาการว่าตัวเองเป็นกระดาษที่ปลิวไปตามสายลมและค่อยๆร่วมหล่นลงบนพื้นในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยค่อยๆนั่งและนอนลงกับพื้นเหยียดกายยาวหรือในลักษณะที่ร่างกายรู้สึกดีและผ่อนคลาย กำหนดลมหายใจและสมาธิให้อยู่กับการหายใจ โดยที่หายใจเข้าท้องป่องหายใจออกท้องแฟบ ตามลักษณะของการหายใจตามธรรมชาติ หลังจากนั้นผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้จินตนาการว่าตัวเองคือลูกโป่งที่อัดก๊าซฮีเลี่ยมและกำลังพองใหญ่โต ถูกมัดปมและลอยขึ้นสู่อากาศ โดยที่ยังหลับตาอยู่ และให้ร่างกายค่อยๆลุกขึ้นจากพื้น จินตนาการการเคลื่อนไหวเหมือนตัวเองเป็นลูกโป่ง มีการเคลื่อนไหวของร่างกายทุกส่วน เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนได้มีการยืดเส้นยืนสายจากการเคลื่อนไหว เมื่อจินตนาการและเคลื่อนไหวร่างกายถึงจุดสูงสุดแล้ว จะโดนทำร่วงหล่นโดยผู้จัดกิจกรรมในลักษณะแตกต่างกัน เช่น โดนเข็มเจาะ โดยกิ่งไม้เกี่ยว ก๊าซหมด โดนดึง ลมรั่ว อัดก๊าซเยอะจนแตก เป็นต้น เมื่อทำสำเร็จแล้ว ให้ลุกขึ้นยืนนิ่งๆ แล้วค่อยๆลืมตาขึ้น ซึ่งเด็กและเยาวชนทุกคนสามารถจินตนาการได้ กล่าวคือ มีความเข้าใจในการจินตนาการว่าตนเองเป็นลูกโป่งได้เป็นอย่างดี รู้ว่าลักษณะลูกโป่งที่ถูกกระทำจะต้องเป็นอย่างไร แต่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2: ให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม จับกลุ่มๆละ 3 คน จากการนับ 1 – 3 ไปจนครบ 15 คน โดยให้ ผู้ที่ได้หมายเลข 1 อยู่กลุ่มหมายเลข 1 ผู้ที่ได้หมายเลข 2 อยู่กลุ่มหมายเลข 2 และ ผู้ที่ได้หมายเลข 3 อยู่กลุ่มหมายเลข 3 ตามลำดับ สมาชิก 3 คนในกลุ่ม ยืนจับมือประสานกันเป็นกลุ่มเพื่อทำ

สมาธิเป็นเวลาประมาณ 1-2 นาที เพื่อสานสัมพันธ์ที่ดีและความไว้ใจมากยิ่งขึ้น ให้สมาชิกในกลุ่ม 2 คน ยืนหันหน้าเข้าหากัน เว้นพื้นที่ตรงกลางเอาไว้ ให้สมาชิกคนที่สามเข้าไปยืน ทั้งนี้ สมาชิกคนที่ 3 จะยืนหลับตาเอามือไขว้ประสานที่ไหล่หรือออกและหลับตา โดยที่สามารถยืนหันหน้าเข้าหาสมาชิกคนใดคนหนึ่งก็ได้ หรือจะยืนหันข้างให้กับสมาชิกก็ได้ ให้สมาชิกทุกคนทำสมาธิ ปลดปล่อยจิตใจให้ว่างเปล่า แล้วจดจ่ออยู่กับการทำกิจกรรม สมาชิกคนที่ 1 หรือ 2 เริ่มทำการสัมผัสสมาชิกคนที่ 3 ในลักษณะ ผลัก-รับ-ดัน-ส่ง โดยที่สามาชิกคนที่ 3 มีสมาธิอยู่กับตนเองและแรงดันของสมาชิกทั้งสอง ทั้งนี้เท้าของสมาชิกคนที่ 3 อยู่นิ่งไม่เคลื่อนไหว แต่ให้เคลื่อนไหวเฉพาะร่างกายที่สมาชิกคนที่ 1 และคนที่ 2 ทำการ ผลัก-รับ-ดัน-ส่ง เท่านั้น

กิจกรรมที่ 3: เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม จับกลุ่มๆละ 5 คนตามใจชอบ แล้วให้แต่ละกลุ่มออกไปหาขยะในชุมชน โดยที่แต่ละกลุ่มจะต้องหาขยะไม่ต่ำกว่า 2 ชนิด และไม่จำกัดจำนวน ในเวลา 5 นาที กลุ่มไหนกลับมาช้าสุดจะต้องเริ่มทำกิจกรรมเป็นกลุ่มแรก ซึ่งแต่ละกลุ่มที่กลับมานั้น สามารถหาขยะได้เป็นจำนวนมาก แต่ละกลุ่มนับจำนวนได้ 20-30 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นขวดพลาสติก แก้วพลาสติก ถ้วยโฟม ถุงขนม เป็นต้น ทั้งนี้แต่ละกลุ่มเมื่อเริ่มนำเสนอ มีการแสดงความคิด การวิเคราะห์ ของปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะได้เป็นอย่างดี มีการระบุถึงที่มา ปัญหา และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะแต่ละชิ้น คือ การรีไซเคิล การรียูส หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ในลักษณะต่างๆ เช่น นำขวดพลาสติกมาตัด ใช้เป็นที่ปลูกต้นไม้ขนาดเล็ก ทำโมบาย ทำเป็นที่ใส่ปากกา ทำเป็นแก้วน้ำ ทำเป็นโถเลี้ยงปลาหางนกยูง เป็นต้น หรือ ถุงขนมที่กินหมดแล้ว นำมาล้างให้สะอาด ตัดเป็นริ้วๆ ติดกับกับไม้แหลมยาวๆ ใช้เป็นที่ปัดไล่แมลงวันได้ ซึ่งแต่ละกลุ่มนั้น มีการจัดแบ่งบทบาทให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้พูด ร่วมสื่อความหมาย สื่ออารมณ์ และแสดงท่าทางประกอบ ทั้งนี้เพื่อดูลักษณะของการแสดงออกทางด้านความรู้สึก ก่อนได้รับการถ่ายทอดทางด้านการละครอย่างจริงจังในครั้งต่อไป ตามแบบของบทบาทสมมุติที่ตนเองเข้าใจจากการอธิบาย ซึ่งผลที่ได้คือ เด็กและเยาวชนแต่ละคน สามารถสื่อความคิดและอารมณ์ได้

หมายเหตุ: มีวิทยากรเพิ่ม นางสาวยุพา แก่นจันทร์ (ครูมด) ผู้ผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมเด็ก จาก มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม

สรุปผล ครั้งที่ 3

1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม เกิดการจินตนาการ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง

2. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถเรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติได้

3. เด็กและเยาวชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมประเภทปฏิบัติครบทุกคน ทั้งนี้ในส่วนของการบรรยาย หรือ การนำเสนอ ไม่สามารถทำได้ทุกคน เนื่องบางคนยังมีความเขินอายที่จะพูดออกมา แต่สามารถแสดงท่าทางและสื่ออารมณ์ร่วมได้ โดยมีเพื่อนร่วมกลุ่มให้การช่วยเหลือด้านการสื่อสารระหว่างกัน

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "ชุมชนของฉัน และ สิ่งแวดล้อมในชุมชน" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักการจินตนาการ, กล้าแสดงออก, กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง และเพื่อให้เกิดการคิด ได้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 2)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรม อธิบายถึงบทบาทสมมุติในการแสดง เพื่อสื่อความหมายอย่างคร่าวๆ โดยมีกิจกรรมเสริม ให้เด็กและเยาวชนในชุมชนใช้ลูกโป่งจริงๆเป็นตัวแทนของเพื่อนในจินตนาการ เพื่อเรียนรู้การสื่อความหมายและความรู้สึกผ่านการแสดง มีข้อตกลงที่ว่า ให้สื่อสารเรื่องราวโดยที่ไม่พูด ไม่มีการส่งเสียงใดๆ คล้ายๆกับละครใบ้ ซึ่งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ สามารถสื่อสารได้อย่างดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คือ นายมิค ด.ญ.ตาล ด.ญ.อิ๊ม ด.ญ.มด และ ด.ญ.แจ๋ว (นามสสมุติ) โดยสามารถจินตนาการและสร้างเรื่องราวให้เข้าใจง่าย เล่าเรื่องราวได้ตรงประเด็น ได้ใจความ และใช้เวลาน้อย (ประมาณ 2-3 นาที) ทั้งนี้ มีจำนวน 1 คน คือ ด.ญ.ป้า ที่ไม่สามารถสื่อสารเรื่องราวใดๆได้ในทันที ต้องใช้เวลาในการทำสมาธิ ด้วยเหตุผลที่ว่า อายุยังน้อยและมีความเข้าใจที่ช้า และในจำนวนที่เหลือสามารถถ่ายทอดได้ในระดับหนึ่ง แต่ต้องมีตัวช่วย คือ มีการบอกเพื่อสร้างอารมณ์ รวมถึงต้องเพื่อนอีกคนหนึ่ง (นอกเหนือจากลูกโป่งที่เป็นเพื่อนในจินตนาการ) เข้ามาร่วมในการสร้างเรื่องราวด้วย

หลังจากนั้น ผู้จัดกิจกรรมจะเป็นผู้เริ่มเล่าถึงชุมชนของตนเอง เอ่ยข้อดีและข้อเสีย โดยเฉพาะเรื่องของมลพิษทางด้านขยะ และพูดถึงการจัดการแก้ปัญหาในชุมชน เมื่อเล่าจบดำเนินการจัดกลุ่มให้เด็กและเยาวชนในชุมชน โดยยืนเรียงหน้ากระดาน แล้วนับ 1 และ 2 สลับกันไป เพื่อให้ได้การแยกกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม เมื่อได้กลุ่มแล้วจึงเริ่มกิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 2) โดยผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะ พร้อมสร้างเรื่องราวและเหตุการณ์สมมุติ หลังจากนั้นเลือกเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสมกับตัวละคร แล้วลองให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทำการจินตนาการและลองสมมุติตัวเองเป็นตัวละครนั้นๆ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วม

กิจกรรมสามารถแสดงท่าทางเป็นตัวละครตามกำหนดได้ดี สามารถสื่ออารมณ์ แสดงอากับกิริยา และท่าทาง ตามความคิดและจินตนาการของตนเองได้ดี หลังจากที่มีการแนะนำไปแล้ว

ซึ่งในการทำการแสดงบทบาทสมมุติ ผู้จัดกิจกรรมได้ให้คำแนะนำในเรื่องของการแสดงออกเพิ่มเติม เพื่อให้เข้ากับบทบาทสมมุติที่ได้รับมอบหมายเป็นระยะๆ โดยเด็กและเยาวชนสามารถรับฟังและปรับปรุงตามคำบอกได้ดี

สรุปผล ครั้งที่ 4

1. เด็กและเยาวชนในชุมชนรู้จักการจินตนาการ มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความเป็นตัวของตัวเอง

2. เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดการคิด มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะมากขึ้น

3. จากการสังเกตการณ์ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเดี่ยวได้เกือบทั้งหมด ทั้งนี้ มีจำนวน 2 คน ที่ไม่สามารถสื่อสารได้ในทันที ต้องมีการประตุ้นให้เกิดความกล้าแสดงออก โดยการเสริมสร้างแรงจูงใจจากการเล่นกับเขา และให้เพื่อนที่นั่งอยู่พูดคุยโต้ตอบ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความสบายใจ คลายความกังวล และเพิ่มความกล้ามากขึ้น

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 5

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "แตกความคิด...เพื่อสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักแสดงความคิดเห็นระหว่างข้อดีและข้อเสีย ในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะชุมชน และให้เด็กและเยาวชน เข้าใจเกี่ยวกับการเกิดจินตนาการความคิด ทัศนคติที่ดีร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: บอกเล่าเก้าสิบ และ ซ้ายชอบ – ขวาไม่ชอบ และ กิจกรรมที่ 2: กิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ: การแก้ปัญหาขยะในชุมชน (ครั้งที่ 3)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

ทุกคนนั่งรวมกันเป็นวงกลม โดยที่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะนำขยะที่เตรียมมาวางไว้ข้างตัว ผู้จัดกิจกรรมให้ผู้ร่วมกิจกรรมเอ่ยถึงข้อดีและข้อเสียของขยะที่นำติดตัวมา โดยพูดวนไปทางขวาของผู้พูดทีละคน จนครบทุกคน

โดยที่ผู้จัดกิจกรรมจะพูดเสริมในเรื่องของปัญหาของขยะชนิดต่างๆที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษ และปัญหาสุขภาพต่อผู้คนในชุมชน เช่น ปัญหาน้ำในชุมชนเน่าเสียอันเกิดจากการกองมูลฝอยที่ตกค้างบนพื้นเมื่อฝนตกจะเกิดน้ำเสียซึ่งไหลลงสู่คลองภายในชุมชนทำให้เกิด

ภาวะมลพิษทางน้ำ อีกทั้งขยะต่างๆเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคจากหนูและแมลงวัน และแหล่งพาหะนำโรคโรคติดต่อต่างๆจากมูลฝอยตกค้าง ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้คนในชุมชน รวมถึงอากาศเสียอันเกิดจากการเผามูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันและสารมลพิษทางอากาศ และเกิดมลภาวะความไม่น่าดูจากการเก็บขยะมูลฝอยไม่หมดทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวน ทั้งนี้ ได้ให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการย่อยสลายของขยะชนิดต่างๆ ดังนี้

ตาราง 2 ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิดย่อยสลายตามธรรมชาติ

ชนิดของขยะ	**ระยะเวลาย่อยสลาย**
เศษกระดาษ	2-5 เดือน
เปลือกส้ม	6 เดือน
ถ้วยกระดาษเคลือบ	5 ปี
ก้นกรองบุหรี่	12 ปี
รองเท้าหนัง	25-40 ปี
กระป๋องอะลูมีเนียม	80-100 ปี
ถุงพลาสติก	450 ปี
โฟม	ไม่ย่อยสลายควรหลีกเลี่ยงการใช้

ที่มา: สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. (2547). ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิดย่อยสลายตามธรรมชาติ. กรมควบคุมมลพิษ: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_rubbish.htm

หลังจากที่พูดเสร็จ ดำเนินการเล่น “ซ้ายชอบ – ขวาไม่ชอบ” โดยผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้ผู้ที่อยู่ทางขวามือ กติกาคือ ถ้าผู้เข้าร่วมกิจกรรม “หันหน้าไปทางซ้าย” ให้พูดคำว่า "ชอบ" แต่ถ้า “หันหน้าไปทางขวา” ให้พูดคำว่า "ไม่ชอบ" ซึ่งผู้เล่นจะหันหน้าไปทางไหนก็ได้ แต่ต้องพูดให้ถูกตามกติกา โดยคำนึงถึงเรื่องราวของ “ขยะ” ที่มีการนำเสนอเป็นสิ่งสำคัญ หลังจากนั้นนับจำนวน “ชอบ” และ “ไม่ชอบ” และแยกออกเป็นสองกลุ่ม ให้นั่งตรงข้ามกัน เริ่มจากฝั่ง “ชอบ” บรรยายถึงข้อดีของขยะในฝั่งของตน และวิธีการนำขยะมารีไซเคิล พร้อมกับบรรยายข้อเสียในฝั่งตรงข้าม โดยที่ฝั่ง “ไม่ชอบ” เงียบไว้ก่อน หลังจากนั้นให้ ฝั่ง “ไม่ชอบ” ทำเช่นเดียวกัน เมื่อเสร็จสิ้น สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม จินตนาการถึงการแสดงบทบาทสมมุติ ในหัวข้อ “การแก้ปัญหาขยะในชุมชน” โดยการนำการบรรยายข้อเสีย ที่ทั้งสองกลุ่มนำเสนอซึ่งกันร่วมกันและจากการได้รับคำแนะนำด้านบทบาทสมมุติ มาขยายความ แตกความคิดเพิ่มเติม เพื่อร่วมกันการสร้างละครด้านการกำจัดขยะอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ทั้งสองกลุ่ม ได้จินตนาการละครด้านการรักษาสิ่งแวดประเภทขยะ ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่ม "ชอบ" นำเสนอปัญหาและวิธีการกำจัดขยะประเภทขวดน้ำพลาสติก โดยให้เหตุผลว่า ขวดพลาสติกเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทุกที่ และส่วนใหญ่จะทิ้งไม่เป็นที่ ก่อให้เกิดปัญหาขยะประเภทพลาสติกล้น เนื่องจากย่อยสลายยาก ใช้เวลานาน จึงควรนำมาหลอมแล้วใช้งานใหม่ หรือนำมารีไซเคิลเป็นแก้วน้ำ เป็นกระถางต้นไม้ เป็นอุปกรณ์ใส่ของอื่นๆ เช่น ที่ใส่ปากกา ที่ใส่หนังยาง ที่ใส่อุปกรณ์ในครัว เป็นต้น และ

กลุ่มที่สอง กลุ่ม "ไม่ชอบ" นำเสนอปัญหาปละวิธีการกำจัดขยะประเภทอาหารเหลือกิน โดยให้เหตุผลที่ว่า อาหารที่รับประทานนั้น มีความอร่อยจริง แต่เมื่อทานเหลือ หากทิ้งอย่างไม่ถูกวิธี จะทำให้อาหารเกิดเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดการเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและนำมาซึ่งปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคท้องร่วง เป็นต้น จึงใช้วิธีแยกและกำจัดขยะ คือ แยกอาหารที่ทานได้เก็บเข้าตู้กับข้าวหรือตู้เย็น ส่วนอาหารที่ทานต่อไม่ได้ แยกใส่ถุงขยะเปียก มัดปากถุงให้แน่นและนำไปทิ้งในถังขยะ อีกทั้งอาหารบางชนิดสามารถแยกนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตรได้

ผลจากการทำกิจกรรมบทบาทสมมุติ ครั้งที่ 3 หัวข้อ การแก้ปัญหาขยะในชุมชน เด็กและเยาวชนสามารถใช้วิธีการนำเสนอด้านละครมาปรับใช้ได้เป็นอย่างดี อันเป็นผลมาจากการที่ได้เรียนรู้พื้นฐานการแสดงบาบาทสมมุติ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

สรุปผล ครั้งที่ 5

1. เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็นระหว่างข้อดีและข้อเสีย ในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะชุมชนได้

2. เด็กและเยาวชน เข้าใจเกี่ยวกับการสร้างจินตนาการ การสร้างความคิด และทัศนคติที่ดีร่วมกันจากการทำกิจกรรมบทบาทสมมุตได้

3. การแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างกลุ่มในบริบทเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้แต่ละคนในกลุ่มนั้นๆ มีความกล้าแสดงความคิด กล้าพูด กล้าวิจารณ์ กล้าโต้ตอบ และกล้าปรับปรุง ซึ่งทุกคน สามารถถ่ายทอดเรื่องราวและเนื้อหาได้เป็นอย่างดี รวมถึง มีการช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มที่ยังมีความเขินอาย ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 6

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน" ใช้เวลา 70 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การจินตนาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงเดี่ยว หรือ Monologue เพื่อการสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: อธิบายเรื่องการแสดงเดี่ยว (Monologue) และ กิจกรรมที่ 2: ทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 4: Monologue)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมยืนกระจายออกไปรอบๆเป็นรูปวงกลมแล้วนั่งลง หลังจากนั้นผู้จัดกิจกรรม อธิบายเรื่องการแสดงเดี่ยว หรือ Monologue ให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟังอย่างคร่าวๆ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรม เตรียมตัวแสดงบทบาทสมมุตในลักษณะของการแสดงเดี่ยว ต่อจากนั้นผู้นำกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ในหัวข้อ "เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน โดยการ กำจัดขยะ และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ" มีการสร้างเรื่องราวเบื้องต้นให้ ทั้งนี้เรื่องราวที่นำเสนอ อิงจากเรื่องราวที่ได้แสดงความคิดเห็นจากการทำกิจกรรมในครั้งที่ 5 โดยโครงเรื่องที่นำเสนอนั้นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ถึงปมเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ทำให้ชุมชนเกิดความเสื่อมโทรม และแล้ว ก็มีเหล่าผู้กล้าในการกำจัด / รีไซเคิลขยะ เข้ามาให้การช่วยเหลือ (มีการกำหนดตัวละคร และเกริ่นนำช่วงเริ่มต้นฉาก) หลังจากนั้น ให้เด็กและเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมลองจินตนาการว่าตนเองเป็นผู้กล้าในการกำจัด/ รีไซเคิลขยะ

เริ่มการทดลองสมมุติตัวเองเป็นตัวละครนั้นๆ โดยผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนแรกที่อยู่ทางขวามือยืนขึ้นนำเสนอ พร้อมสื่ออารมณ์ อากับกิริยาท่าทาง ตามความคิดของตนเอง โดยต้องแสดงผ่านบทพูดเดี่ยว จากการจินตนาการ เกี่ยวกับการแก้ไขและกำจัดขยะในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ จากเรื่องราวที่ให้เตรียม ทั้งนี้ ผู้ที่ถูกคัดเลือก สามารถยืนนำเสนออยู่กับที่ หรือ จะเดินไปรอบๆก็ได้ โดยใช้เวลาคนละ 1 – 3 นาที เมื่อพูดจบ จะต้องแตะตัวเพื่อนคนต่อไปให้ทำแบบเดียวกับตนเอง เมื่อแตะแล้วให้นั่งลงแทนที่เพื่อน

ผู้จัดกิจกรรมให้คำแนะนำในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงออก การสื่อสารที่เหมาะสมกับตัวละครและการแสดง ผ่านบทพูดเดี่ยว หรือ โมโนล็อก (Monologue) เป็นระยะๆ เมื่อสิ้นสุดแล้วเรียกตัวนั่งเป็นวงกลม แล้วทำการแจกเอกสารเนื้อร้องของเพลง จำนวน 2 เพลง คือ สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เจ้าพระยา เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับไปฟังและทำความเข้าใจกับเพลง เพื่อนำมาวิเคราะห์และขับร้องพร้อมแสดงท่าทางที่มีต่อเพลงในครั้งต่อไป

สรุปผล ครั้งที่ 6

1. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถเรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การจินตนาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยได้รับความรู้จากการทำกิจกรรมพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงเดี่ยว หรือ Monologue เพื่อการสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะได้

2. จากการสังเกตการณ์ เด็กที่โตกว่าจะมีความกล้าและสามารถแสดงออกแบบเดี่ยวได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย แต่ความกล้าแสดงออก การแสดงท่าทาง การสื่ออารมณ์ การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับรีไซเคิลขยะ สามารถทำได้ทุกคน ทั้งนี้ เด็กที่อายุน้อยกว่า ยังมีความเขินอายบ้างเล็กน้อย เนื่องจากต้องทำคนเดียว เมื่อมีการกระตุ้น การชม การเชิญชวน ทำให้เด็กเกิดความกล้า และสื่อสารด้วยตนเองได้มากขึ้น

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 7

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความสามัคคีจากการจากการร้องประสานเสียงในรูปแบบของการประสานเสียง รวมถึงให้เด็กเกิดการคิด การจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างเรื่องราวให้เป็นละครจากเพลงที่กำหนด และให้เกิดการกล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกาย, กิจกรรมที่ 2: วอล์มเสียง: ประสานเสียงให้เป็นหนึ่ง (อะ แคปเปลลา: A Cappella), กิจกรรมที่ 3: วิเคราห์เนื้อหา และ กิจกรรมที่ 4: บทบามสมมุติ (ครั้งที่ 5): สื่อความหมายจากเพลงให้เป็นละครสั้น

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวยืนเป็นวงกลม และพยายามให้ร่างกายของแต่ละคนชิดกันมากที่สุด (วงแคบๆ)

หลังจากนั้นผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มทำเสียงเลียนแบบธรรมชาติทีละคน แล้วให้คนต่อไปเริ่มทำเสียงเลียนแบบธรรมชาติแบบอื่นๆที่ไม่ซ้ำกัน ทำไปเรื่อยๆจนครบทุกคน โดยที่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม จินตนาการเสียงได้หลากหลาย เช่น เสียงลม เสียงหยดน้ำ เสียงคลื่น เสียงนก เสียงก้อนหินกระทบ ผสมผสานกับเสียงเครื่องจักร เสียงกลอง และเครื่องดนตรีอื่นๆ รวมถึงการเอื้อนตามตัวโน๊ตไล่สูง-ต่ำไปมา ก่อให้เกิดการผสมผสานเสียงที่หลากหลายจนกลายเป็น "เพลง" ทั้งนี้เพื่อเป็นการทดลองการสื่อสารเสียงให้มีความเป็นดนตรีแบบหนึ่งเดียว และส่งผลให้เกิดความสามัคคีในการร่วมกันสร้างผลงานได้เป็นอย่างดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการสอนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้การจินตนาการ โดย นายสวภพ เทพกสิกุล (ครูก้อง) ครูสอนร้องเพลง ประจำภาควิชาขับร้อง สถาบันการดนตรี เพลย์ มี อัพ

ต่อจากนั้น ผู้จัดกิจกรรม วิทยากรเสริม และผู้เข้าร่วมทำกิจกรรม ร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เพลงเจ้าพระยา โดยทดลองอ่านออกเสียงพร้อมกับการทำความเข้าใจเนื้อหาทีละประโยค มีการทดลองออกเสียงตามจังหวะเพลงที่เปิดจากเครื่องเสียง และทดลองสื่อความหมายจากท่าทาง โดยไม่ส่งเสียง หรือร้องเพลง (คล้ายๆละครใบ้) ตามความเข้าใจที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ความหมาย แบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ทบทวนความรู้เรื่องการเคลื่อนไหวเพื่อสื่อความหมาย โดยอธิบายและให้ทำความเข้าใจจากเพลงทั้งสองเพลงอีกครั้ง

ทั้งสองกลุ่ม จินตนาการและสร้างเรื่องราวจากเพลงทั้งสองเพลงให้ออกมาในรูปแบบของละครสั้น ไม่เกิน 5 นาที โดยเนื้อหาจะต้องมีปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ สามารถจินตนาการละครได้อย่างอิสระ โดยกลุ่มแรก นำเสนอละครที่ดัดแปลงจากเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย โดยแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย หลังจากนั้นพักการแสดง ฟังความคิดเห็นจากผู้จัดกิจกรรม, วิทยากร และอีกกลุ่ม หลังจากนั้นลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด และกลุ่มที่สอง นำเสนอละครที่ดัดแปลงจากเพลงเจ้าพระยา โดยแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย หลังจากนั้นพักการแสดง ฟังความคิดเห็นจากผู้จัดกิจกรรม, วิทยากร และอีกกลุ่ม หลังจากนั้นลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด

เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลม สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการคิด การจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างเรื่องราวให้เป็นละครจากเพลงที่กำหนดและเกิดความล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้เป็นอย่างดี

สรุปผล ครั้งที่ 7

1. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถเรียนรู้ในเรื่องความสามัคคี จากการจากการร้องเพลงในรูปแบบของการประสานเสียงได้

2. เด็กและเยาวชนในชุมชน มีการคิดและการจินตนาการอย่างอิสระ เพื่อสร้างสรรเรื่องราวจากเพลงที่กำหนดให้กลายเป็นละครได้

3. เด็กและเยาวชนในชุมชน มีความกล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้

4. จากการสังเกตการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ 7 ของเด็กและเยาวชนมีความสนใจและให้ความร่วมมือมาก เห็นได้จากการที่ทุกคนมีความตั้งใจฟังเพลง ตั้งใจอ่านเนื้อเพลง ตั้งใจทดลองร้องเพลงที่ไม่เคยฟังและไม่เคยร้องมาก่อน ทั้งมี มีความสนใจและใส่ใจในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น มีการปรึกษา และเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อการสร้างสรรค์ละครทั้ง 2 เรื่องจากเพลงที่กำหนดให้ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ขอร้องเพลงทั้ง 2 เพลงอีกครั้งใน

รูปแบบของการประสานเสียงอย่างสนุกสนาน แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีความชื่นชอบกิจกรรมการร้องเพลงด้วย

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 8

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "เรื่องราวนี้ เราจะช่วยกันสร้าง...จากเพลงโลกสวยด้วยมือเรา" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลงที่กำหนดได้ และให้เกิดการคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง, กิจกรรมที่ 2: ชุมชนในอุดมคติของฉัน, กิจกรรมที่ 3: ฟัง...คิด...เพื่อหาแนวทาง และ กิจกรรมที่ 4: ร่วมกันก่อร่างสร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (1)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม

ผู้จัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มของผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยยืนเรียงหน้ากระดาน แล้วนับ 1 และ 2 สลับกันไป เพื่อให้ได้การแยกกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม หลังจากนั้น แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมานำเสนอเรื่องราวของชุมชนในอุดมคติ, ปัจจุบันชุมชนมีลักษณะอย่างไร, อยากให้ชุมชนมีความสะอาดแบบไหน และมีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างไร โดยที่ขณะนำเสนอ ทุกคนยังคงนั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม

ผู้จัดกิจกรรมและผู้ร่วมกิจกรรม ร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการรักษาสางแวดล้อมประเภทขยะในชุมชน

ผู้จัดกิจกรรม นำเสนอละครชุมชนด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเสนอตัวอย่างของละครพร้อมเล่าเรื่องราวคร่าวๆของละครที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง และร่วมกันจินตนาการ แสดงความคิดเห็น พร้อมร่วมมือกันสร้างเนื้อหาละครเพิ่มเติม โดยผู้จัดกิจกรรมและ วิทยากร เลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากเพลง "โลกสวยด้วยมือเรา" โดยการร้องเพลงและอธิบายเรื่องราวให้กับผู้ร่วมกิจกรรมฟัง โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการให้ความรู้และความบันเทิง

โดย นายกฤษณ์ สงวนปิยะพันธ์ (ครูหลุยส์) ครูสอนการแสดง จาก โรงเรียนวอลดอร์ฟ และ หัวหน้าคณะละคร Bline Theatre

หลังจากนั้น แจกกระดาษแข็งแผ่นใหญ่ขนาดโปสเตอร์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้สร้างสรรค์จินตนาการในรูปแบบของการร่าง หรือเขียนเนื้อหา หรือวาดภาพประกอบเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมจากขยะ จากเรื่องราวที่ได้ฟัง ต่อจากนั้น สมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันคิดเรื่องราวและละครร่วมกัน โดยมีข้อกำหนดว่า เรื่องราวที่นำเสนอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีการแก้ไขและกำจัดขยะในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ และจะต้องมีความยาวไม่เกิน 10 นาที โดยมีผลสรุปของการทำละคร ดังนี้

ตาราง 3 ลักษณะตัวละคร เรื่อง เศษอาหาร กับ เศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มที่ 1 เรื่อง เศษอาหาร กับ เศรษฐกิจพอเพียง	
ตัวละคร	**ลักษณะของตัวละคร**
พ่อ	หัวหน้าครอบครัวที่เป็นแบบอย่างให้กับลูก คอยอบรมสั่งสอน และชี้แนะในสิ่งที่ถูกที่ควรให้กับลูก
แม่	แม่บ้านที่รับรู้ปัญหาในชุมชน และคอยนำปัญหามาเล่าให้กับครอบครัวฟัง พร้อมชี้แนะให้ครอบครัวเห็นถึงสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ผิด โดยเฉพาะเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับลูก
ลูก	ลูกสาวที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อและแม่ในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภทเศษอาหารเหลือจากการกิน
เพื่อนบ้าน 1	เพื่อนบ้านขี้อวด อวดร่ำอวดรวย ชอบใช้ของฟุ่งเฟ้อ สุรุ่ยสุร่าย ไม่มีความประหยัดใดๆ ทั้งการใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำประปา การทานอาหารแบบกินทิ้งกินขว้าง จนก่อให้เกิดปัญหาขยะประเภทอาหารหมักหมม ซึ่งสร้างปัญหาให้กับเพื่อนบ้านและชุมชนที่พักอาศัยร่วมกัน และมีนิสัยชอบทะเลาะกับ “เพื่อนบ้าน 2” ในเรื่องการทิ้งขยะประเภทอาหารเหลือในที่ชุมชน
เพื่อนบ้าน 2	ผู้ประหยัดมัธยัท เก็บหอมรอมริบ ไม่ชอบความไม่สะอาด มักจะมีปัญหาและทะเลาะกับ “เพื่อนบ้าน 1” ในเรื่องของการทิ้งขยะ และเศษอาหารไม่เป็นที่เป็นทาง สร้างความเดือดร้อยให้กับคนอื่นถึงแม้จะคอยตักเตือนเท่าไหร่ แต่ก้ไม่เป็นผล จนเกิดปัญหาให้กับชุมชน

เนื้อเรื่อง	พ่อ แม่ ลูก รวมทั้ง เพื่อนบ้าน 1 และ 2 อาศัยอยู่ร่วมกัน ในชุมชนเดียวกัน โดยที่ เพื่อนบ้าน 1 จะอวดร่ำอวดรวย และทิ้งขยะ โดยเฉพาะอาหารเหลือในชุมชน โดยไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน จนกระทั่ง เพื่อนบ้าน 2 ประสบปัญหา เนื่องจากขยะที่เพื่อนบ้าน 1 ได้ทิ้งอย่างไม่ถูกต้องส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว ทำให้ตนเองได้รับความเดือนร้อน และไม่สบาย เนื่องจากแบคทีเรียที่มาจากอาหารเน่าเสียที่ทิ้งอย่างไม่ถูกต้องส่งผลกระทบกับตน โดยทั้งสองตัวละครนี้ส่งผลกระทบต่อ พ่อ แม่ และลูก ซึ่งพ่อและแม่ก็ใช้ปัญหาดังกล่าวใช้เป็นตัวอย่างสอนให้กับ ลูก ของตัวเองในเรื่องของการใช้ชีวิตแบบฟุ่งเฟ้อ และประหยัด โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสอนลูก และเชื่อมโยงเข้ากับการสั่งสอนให้เห็นถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากความมักง่ายของผู้คน และการรักษาสิ่งแวดล้อมในแบบที่ถูกต้อง
บทสรุปของเรื่อง	พ่อ แม่ ลูก รวมทั้ง เพื่อนบ้าน 1 และ 2 สามารถปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดี ร่วมมือกันรักษาความสะอาด ทิ้งขยะให้เป็นที่ และคัดแยะขยะประเภทอาหารออกจากขยะประเภทอื่นๆ เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาการสะสมของแบคทีเรีย ที่จะก่อให้เกิดปัญหาทางสุขอนามัย (ปิดท้ายด้วยการร้องเพลง โลกสวยด้วยมือเรา)

ตาราง 4 ลักษณะตัวละคร เรื่อง จอมโจรขยะ กับ นางฟ้าใจดี

กลุ่มที่ 2 เรื่อง จอมโจรขยะ กับ นางฟ้าใจดี	
ตัวละคร	**ลักษณะของตัวละคร**
จอมโจร	จอมโจรผู้คอยโปรยขยะลงสู่ชุมชน โดยการขโมยขยะตามบ้านต่างๆ มาทิ้งในชุมชน ทำให้ชุมชนสกปรก และประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
แม่	แม่ ผู้คอยปกป้องลูกให้รอดพ้นจากขยะที่จอมโจรนำมาทิ้ง และปาขยะใส่
ลูกคนที่ 1	ลูกๆที่ได้รับผลกระทบ จากการกลั่นแกล้งของจอมโจร
ลูกคนที่ 2	ลูกๆที่ได้รับผลกระทบ จากการกลั่นแกล้งของจอมโจร
ลูกคนที่ 3	ลูกๆที่ได้รับผลกระทบ จากการกลั่นแกล้งของจอมโจร
นางฟ้า	นางฟ้า ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกับครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อม คอยจับตาดูจอมโจร สั่งสอนจอมโจร และให้บทเรียนแก่ชุมชนเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม

เนื้อเรื่อง	ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากขยะและปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยฝีมือของจอมโจรที่ขโมยขยะจากสถานที่ต่างๆ แล้วนำมาทิ้งในชุมชน พร้อมกับกลั่นแกล้งผู้คนในชุมชนโดยการขโมยขยะแล้วปาขยะใส่ จนผู้คนในชุมชนได้รับความเดือดร้อน นางฟ้าที่แปลงกายมาอาศัยในชุมชนทนพฤติกรรมของจอมโจรไม่ไหว จึงสาปให้จอมโจรกลายเป็นกบและให้อยู่กับกองขยะ
บทสรุปของเรื่อง	หลังจากที่จอมโจรถูกสาปให้กลายเป็นกบอยู่ในกองขยะ เกิดสำนึกและรู้ผิดรู้ชอบ จึงได้รับการปลดปล่อยคำสาปให้กลายเป็นคนเหมือนเดิม และได้รับการอบรมสั่งสอนร่วมกับครอบครัวที่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้ได้เรียนรู้และรับทราบถึงโทษและปัญหาสิ่งแวดล้อม

ที่มา: กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. (2559)

ผู้จัดกิจกรรมให้เวลาในการฝึกซ้อมการแสดงอย่างคร่าวๆ เพิ่มรายละเอียด โดยเน้นในเรื่องของเนื้อหาด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและการแก้ไข รวมถึงเน้นในเรื่องของการแสดงออก การแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย

นำเสนอเรื่องราวของละครสั้นไม่เกิน 10 นาที หลังจากนั้น พักการแสดง ฟังความคิดเห็นของอีกกลุ่ม ความคิดเห็นของผู้จัดกิจกรรมและวิทยากร และลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลม

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลง "โลกสวยด้วยมือเรา" ตามที่กำหนดได้ อีกทั้งเกิดการคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย รวมถึง มีการนำเสนอการร้องเพลง "โลกสวยด้วยมือเรา" และเพลง "เจ้าพระยา" เพื่อให้สอดคล้องกับละครที่นำเสนอ และสามารถใช้เวลาในการแสดงที่น้อยกว่ากำหนด

สรุปผล ครั้งที่ 8

1. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลงที่กำหนดได้ทั้ง 2 กลุ่ม

2. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะได้

3. จากการจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 ซึ่งมีการนำกิจกรรมการร้องเพลงเข้ามาเสริม ทกให้เด็กและเยาวชนเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมในครั้งที่ 8 นำเพลงเข้ามาใช้ร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างจริงจังอีกครั้ง ซึ่งผลที่ได้คือ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วม

กิจกรรม มีจินตนาการมากขึ้นจากการฟังเพลง เห็นได้ชัดจากการที่ร่วมกันวาดภาพลงบนกระดาษแข็งแผ่นใหญ่ขนาดโปสเตอร์ จากเรื่องราวและเพลงที่ได้ฟัง จนก่อให้เกิดละครเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 เรื่อง

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 9

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า เรื่องราวนี้ "เราจะร่วมกันสร้างจากจินตนาการ" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากจินตนาการ จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม และให้เด็กและเยาวชน สามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว และถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง และ กิจกรรมที่ 2: ร่วมกันสร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (2)

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม

ผู้จัดกิจกรรมปูพื้นเรื่องให้ โดยเลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากภาพยนตร์เรื่อง "พ่อมดแห่งออซ" โดยการกำหนดให้ตัวละครให้มีลักษณะเฉพาะ (Charactor) ของตนเอง ดังนี้

ตาราง 5 ลักษณะตัวละคร ดีนผจญเมืองแห้งแล้ง

เรื่อง ดีนผจญเมืองแห้งแล้ง	
ตัวละคร	**ลักษณะของตัวละคร**
ดีน	เด็กผู้หญิง ที่มีสิสัยค่อนข้างเอาแต่ใจตัวเอง ไม่ค่อยสนใจคำสอนเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม คิดว่าทรัพยากรมีมากและไม่คิดว่าจะมีวันหมด ชอบเปิดน้ำทิ้งเอาไว้ ใช้กระดาษอย่างไม่รู้คุณค่า ชอบเด็ดดอกไม้ และทำลายต้นไม้
พ่อของดีน	ชายหนุ่มวัยกลางคน รับราชการด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม
หุ่นไล่กา	หุ่นฟางที่อยู่ท่ามทุ่งนาร้าง ที่ผืนดินกลายเป็นทะเลทราย ไม่มีแหล่งน้ำ ไม่มีพืชพันธุ์ใดๆเติบโต มีความฝันอยากอยู่ในทุ่งนาอันอุดมสมบูรณ์เพื่อที่จะช่วย

ไล่นกที่จะมาจิกกินเมล็ดข้าง จึงลกลงช่วยเหลือดีนโดยการมุ่งหน้าตามหาพ่อมด เพื่อขอพรให้ดีกลับบ้าน และตนเองจะได้อยู่ในทุ่งนาจริงๆ

หุ่นกระป๋อง หุ่นกระป๋องที่ถูกทิ้ง เพราะไม่สามารถช่วยเหลืองานการเกษตรได้ เนื่องจากผืนแผ่นดินไร้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ มีความฝันในการช่วยเหลือมวลมนุษย์ในการทำไร่ไถนา เพื่อสร้างผลผลิตและความอุดมสมบูรณ์ จึงตอบตกลงช่วยเหลือดีน เพื่อร่วมเดินทางไปหาพ่อมดด้วย

ทหารเขตแดน ผู้รักษาดินแดนคาบเกี่ยวระหว่าง ผืนดินที่แห้งแล้ง กับผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ คอยกีดกันผู้ที่อยู่นอกอาณาเขตและผู้ที่เคยถูกขับไล่ ไม่ให้เข้ามาในดินแดนแห่งความอุมสมบูรณ์

ผู้เฝ้าประตู ผู้รักษาประตูดินแดนแห่งความอุดมสมบูรณ์ เป็นผู้พิจารณาที่จะให้ผู้มาจากดินแดนอื่นเข้าพบพ่อมด เพื่อให้พ่อมดช่วยเหลือในเรื่องสิ่งแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์

พ่อมด พ่อมดผู้น่าเกรงขาม ผู้สร้างความอุดมสมบูรณ์และความหายนะทั้ง 2 เมือง เพื่อสั่งสอนผู้ที่ชอบรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในเมืองอุดมสมบูรณ์ และผู้ที่ชอบทำลายสิ่งแวดล้อมให้อยู่ไมนเมืองหายนะ ให้การช่วยเหลือดีนและเพื่อนๆ โดยการใช้คำถามและคำสัญญา เป็นข้อแลกเปลี่ยน

กลุ่มต้นไม้แห้งแล้ง ไม้ยืนต้นที่แห้งตาย

กลุ่มต้นไม้ไม่สมบูรณ์ ไม้ยืนต้นที่มีความสมบูรณ์

เนื้อเรื่อง “ดีน” ทะเลาะกับพ่อเนื่องจากการไม่รักษาสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ทิ้งขยะไม่เป็นที่ จนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หลังจากที่ทะเลาะกับพ่อ ดีนก็ร้องไห้แล้วหลบไป เมื่อตื่นขึ้นมาก็พบกับเมืองร้างอากาศร้อนระอุ ผืนดินเต็มไปด้วยความแห้งแล้ง มีแต่ขยะหมักหมม กลิ่นเหม็น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ แล้วได้รับการช่วยเหลือจาก หุ่นกระป๋อง และหุ่นไล่กา ในการไปพบกับพ่อมดเพื่อที่จะช่วยให้โลกกลับไปยังโลกของตนเองที่มีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ซึ่งระหว่างการเดินทาง จะต้องพบกับความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อมของบ้านเมือง ต้นไม้แห้งแล้ง น้ำขอดแห้ง สิ่งมีชีวิตแทบจะอยู่ไม่ได้ สัตว์ป่าอดอยาก จนเดินทางมาพบกับเมืองพ่อมด ซึ่งมีแต่ความอุดมสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมดี ธรรมชาติงดงาม สัตว์ป่ามีอยู่มาก ลำธารสดใส ลมพัดเย็นสบาย ทหารเขตแดนพยายามขับไล่ แต่ดีนและเพื่อนๆ

	อ้อนวอน จึงให้ข้ามเขตแดนได้ เมื่อเจอกับผู้เฝ้าประตูก็ได้พิจารณาอีกรอบก่อนที่จะเข้าไปพบกับพ่อมด
บทสรุปของเรื่อง	เมื่อดีนได้พบกับพ่อมด ก็ได้มีการพูดคุย และตอบคำถาม 3 คำถาม ก่อนที่พ่อมดจะให้การช่วยเหลือกลับไปยังโลกของตนเอง เมื่อดีตื่นขึ้นมาอีกครั้ง ก็วิ่งไปหาพ่อ ขอโทษพ่อ และสัญญากับพ่อว่ากลับตัว ไม่ใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย ทิ้งขยะและคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง จะรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไปมากที่สุด

ที่มา: กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. (2559)

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสร้างเรื่องราวจากการปูพื้นเรื่องให้ โดยให้อิสระในการเสนอตัวหรือเลือกตัวละครได้เอง และมีข้อกำหนดว่า มีการกำหนดตัวละครอย่างชัดเจน มีเนื้อหาตามที่ปูพื้นให้ มีจุดเริ่มของปัญหา และการแก้ไขของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน และต้องไม่ซ้ำกับครั้งที่แล้ว เน้นในเรื่องของการแสดงออก การแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วม เนื้อเรื่องมีความยาวไม่เกิน 10 นาที

สรุปผล ครั้งที่ 9

1. เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราวที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากการร่วมกันจินตนาการ และจากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆของผู้จัดกิจกรรมได้

2. เด็กและเยาวชน สามารถแสดงออกทางด้านความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว และถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้

3. จากการสังแกตุการณ์ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละคร จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม มีการจับกลุ่มปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกในการสร้างสรรค์ละคร การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น สามารถคิดค้นบทบาทและบทละครได้เองจากการฟังเรื่องราวโดยอาศัยการจินตนาการ และสามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น ซึ่งเกิดความสามัคคี มีความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว รวมถึงการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 10

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า "เรื่องราวนี้ คือ เรื่องราวของเรา และ เรื่องราวของชุมชน" ใช้เวลา 60 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากจินตนาการในรูปแบบของละคร เกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง, กิจกรรมที่ 2: สร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (3) และ กิจกรรมที่ 3: การแสดงละครเพื่อการศึกษา

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม

สืบเนื่องจากการสร้างเรื่องราวในครั้งที่แล้ว ในครั้งนี้ผู้สร้างกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยผ่านการจินตนาการล้วนๆ (ไม่มีการจด หรือร่างแผนใดๆ) กำหนดตัวละคร เนื้อหา จุดเริ่มของปัญหา และการแก้ไขของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน เน้นในเรื่องของการแสดงออก การแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย

หลังจากนั้น นำเรื่องราวที่สร้างขึ้น แสดงต่อหน้าประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และผู้คนในชุมชนได้รับชม เริ่มการแสดง โดยการร้องเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย เพื่อให้ทุกคนในชุมชน เข้าใจถึงปัญหาและมีอารมณ์ร่วมไปกับชุดการแสดงต่อไป (เปิดการแสดงโดยนักแสดงที่กลุ่มย่อย)ต่อจากนั้น ตัวแทนของเยาวชน นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน แล้วโยงเข้าสู่การแสดงละครสั้น

แสดงเรื่องราวด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม จากเรื่องที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้น โดยทำการคัดเลือกจากเรื่องราวที่ได้สร้างขึ้นมา จำนวน 1 เรื่อง คือ เรื่อง ดินผจญเมืองแห้งแล้ง จากการทำละครในครั้งที่ 9 โดยขณะแสดงละคร มีการตัดบทบางช่วงของการแสดง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประธานชุมชน แล้วทดลองทำเอาความคิดเห็นของประธานชุมชนมาใส่ในบทละคร (แบบด้นสด) และเปรียบเทียบกับบทที่ทดลองเล่นมาก่อนหน้านี้ เพื่อให้เห็นถึงความคิดเห็นอันหลากหลาย ปิดท้ายด้วย

การร้องเพลงประสานเสียง เพลงเจ้าพระยา เพื่อให้สมาชิกในชุมชน เกิดการรับรู้ เข้าใจ และเกิดความคิดในการรักชุมชน แม่น้ำลำครองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาต่อไป

เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการแสดง ผู้สร้างกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำการรับฟังความคิดเห็นของประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกของชุมชน ซึ่งผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากจินตนาการในรูปแบบของละคร เกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้

สรุปผล ครั้งที่ 10

1. เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็นด้านเนื้อหาผ่านการแสดงละคร มีความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์ผลงานละครเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้โดยไม่มีความเขินอาย

2. การร้องเพลงประสานเสียงร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ความสามัคคี ซึ่งเป็นผลจากการจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 และครั้งที่ 8 ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น มีผลทำให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีจินตนาการจากการฟังเพลงเพื่อนำมาใช้ร่วมกับการแสดงละครได้

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม ครั้งที่ 11

ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่ชื่อว่า “บทสรุปของเรา เพื่อก้าวต่อไปของชุมชน” ใช้เวลา 50 นาที มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น แสดงความคิดเห็น การคิด การวิเคราะห์ และแยกแยะในสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขชุมชน และเพื่อหาข้อสรุปที่ว่า กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ดำเนินการจัดกิจกรรมการพูดคุยและการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม

ผลการดำเนินการศึกษากิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรม, เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม และ ประธานชุมชน ร่วมด้วยผู้ควบคุมเยาวชนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรม พูดคุยและการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมดเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาขยะในชุมชน มีการสอบถามความคิดเห็นและนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการแสดงละครเพื่อการศึกษา และกิจกรรมการร้องเพลง รวมถึงกิจกรรมการแสดงละครต่อหน้าชุมชน นอกจากนี้ สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 1 คน คือ

ด.ญ.อิ๊ม (นามสมมุติ) เสนอตัวเพื่อเปิดเผยบันทึกของตนเองที่มีต่อการจัดกิจกรรมทั้งหมด (ตามข้อตกลง) พร้อมแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยน้องอิ๊มได้ทำการจดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ ได้ความรู้ความเข้าใจด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ผ่านการเรียนรู้ด้านการแสดง และการแสดงละครในแต่ละครั้ง ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ทั้งนี้ ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ โดยผู้จัดกิจกรรมใช้คำถาม และสามารถสรุปความคิดเห็นได้ว่า จากการที่ได้ชม เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้การแสดงและละครเพื่อการศึกษา ซึ่งผู้ที่แสดงละครแต่ละครั้งรู้สึกว่าการแสดงละครช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดและเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระ ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและช่วยกันสร้างเรื่องราวจนเกิดเป็นละครเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม มีสมาธิมากขึ้น มีความตั้งใจในการสื่อสารและส่งต่อบทบาทได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีการร่วมกันวิเคราะห์และแยกแยะปัญหา นำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้คนที่เป็นผู้ชมมีความเห็นว่า เด็กและเยาวชนมีรู้ความเข้าใจ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวการรักษาสิ่งแวดล้อมดีได้เข้าใจง่าย เด็กและเยาวชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น

สรุปผล ครั้งที่ 11

1. มีการสอบถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาตลอด 10 ครั้ง ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในมุมมองของตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็น การนำเสนอเรื่องราว มีการคิด การวิเคราะห์และแยกแยะในสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. จากการสอบถามในเรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ทั้ง 15 คน ให้ความเห็นโดยรวมทั้งหมดที่นำไปสู่ข้อสรุป ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้

ตาราง 6 ข้อมูลสรุปการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม

เด็กและเยาวชน	ข้อมูลการแสดงความคิดเห็น
ด.ญ.อิ๊มพ์ อายุ 8 ปี	1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ ■ ชุมชนมีความสะอาดบางส่วน บางส่วนไม่สะอาด ค่อนข้างมีความปลอดภัย ทุกคนมีน้ำใจต่อกัน 2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ■ ชุมชนมีการแก้ไขปัญหาบ้าง แต่เด็กๆไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่ทำ 1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม ■ ได้รับความรู้ มีความเข้าใจมากขึ้น รู้จักการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความตื่นเต้นที่ได้แสดงละคร ทำละคร คิดละครร่วมกับคนอื่นๆ ได้รับประสบการณ์ที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกับพี่วินและเพื่อนๆ
ด.ญ.ฟ้า อายุ 8 ปี	1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ ■ ชุมชนของหนูเป็นชุมชนแออัด มีขยะใต้ถุนบ้านเยอะมาก มีคนติดยาเสพติด สิ่งแวดล้อมไม่ดี ผู้คนกินอะไรเสร็จก็จะทิ้งเกลื่อนกลาดไปหมด แต่ชุมชนของหนูก็มีกิจกรรมเยอะมาก 2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ■ ไม่รู้และไม่เข้าใจอะไรเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมเลย 1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม ■ ขอบคุณพี่วินที่ทำให้พวกหนูเข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อม สอนให้เล่นละคร สอนให้ร้องเพลง และทำกิจกรรมเพื่อชุมชน

ด.ญ.ลอร่า อายุ 9 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนแออัด บ้านเรือนติดกันมาก สายไฟเยอะ ขยะเยอะ มีกลิ่นเหม็นเยอะ
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกีบละคร และไม่รู้อะไรเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
   1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - หลังจากที่ร่วมกิจกรรม ได้รับความรู้การเล่นละคร และมีความเข้าใจในการแก้ปัญหาขยะมากขึ้น ทำให้รู้จักการเล่นละคร และการร้องเพลง

ด.ญ.เฟิร์ส อายุ 10 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนของหนูมีคนเสพยาเสพติดเยอะมาก มีคนทิ้งขยะเยอะมาก จนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ผู้คนในชุมชนยังดี เพราะว่าบางคนก็ขยันขางคนก็ขี้เกียจ หนูคิดว่าชุมชนของหนูยังไม่อึดอัดเท่าไหร่ เพราะว่ายังทำกิจกรรมได้ บางคนก็จน บางคนก็รวย แต่หนูพอกินพอใช้ค่ะ
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - หนูเข้าใจในสิ่งที่หนูเข้าใจ บางทีหนูไม่เข้าใจก็จะถามเพื่อนๆ และถามพี่วิน
   1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - พอพี่วินสอน ทำให้หนูเข้าใจมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม หนูขอขอบคุณพี่วินมากที่สอนและทำให้หนูเข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อม หนูสัญญาว่าจะเป็นเด็กดีค่ะ

ด.ญ.ตาล อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนของหนูเป็นชุมชนแออัด ขยะค่อนข้างเยอะ สิ่งแวดล้อมไม่ค่อยดี วันสำคัญจะทำกิจกรรมกันก็พอมีพื้นที่ให้ทำกิจกรรมได้บ้าง
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาและกำจัดขยะ รวมถึงละครด้วย

   1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - รู้สึกดีใจมาก และได้เรียนรู้เรื่องการแสดงอย่างลึกซึ้ง ได้ทำละคร ได้รู้และเข้าใจการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น

ด.ญ.น้ำ อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนของหนูเป็นชุมชนที่แออัด บางบ้านใต้ถุนก็มีขยะเป็นส่วนมาก และชุมชนของหนูมีกิจกรรมเยอะแยะ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น ส่วนผู้ใหญ่บางส่วนชอบทิ้งขยะไม่เป็นที่ แต่ก็ช่วยกันเก็บ
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ความรู้ที่ได้ หนูจะรู้เป็นบางส่วน ส่วนไหนที่ไม่รู้ก็จะถาม ส่วนที่ไม่เข้าใจพี่วินก็จะตอบและอธิบายให้ฟังว่าเป็นอย่างนู้อย่างนี้

   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - หลังการเข้าร่วม หนูได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เข้าใจเรื่องการแยกขยะ และขอขอบคุณพี่วินที่สละเวลาเพื่อมาสอนพวกหนู

ด.ช.จ้า อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนแออัด ถนนแคบ มีของและขยะวางไม่เป็นที่ สิ่งแวดล้อมไม่ดีเท่าไหร่
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

- รู้แค่ว่าขยะสามารถแยกได้ แต่ไม่รู้ว่าแยกประเภทยังไง กำจัดยังไง ต่าละแบบมีโทษหรือประโยชน์ยังไง

2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม

- หลังจากได้เรียนรู้ ทำให้เข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รู้และเข้าใจการแก้ปัญหาขยะจากการทำกิจกรรมและเล่นละครร่วมกับเพื่อนๆ ก่อให้เกิดประโยชน์มาก

ด.ช.ซิม อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ

- ชุมชนแออัด บ้านติดกันเยอะ สายไฟเยอะ ขยะเยอะ

2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

- ไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับละคร และไม่รู้ว่าละครจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม

- การทำกิจกรรมเกี่ยวกับละครและร้องเพลง สามารถช่วยให้เข้าใจเรื่องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ และช่วยให้ชุมชนดีขึ้นได้ด้วย

ด.ช.แฮ็ค อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ

- ถนนเล็ก บ้านหลายหลังติดกันมาก ขยะเยอะมาก

2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

- รู้แค่ว่าขยะบางอย่างสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือ นำมารีไซเคิลได้

2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม

- ไม่เคยคิดว่าละครจะสามารถสอนเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งได้รับทั้งความรู้ และสอนให้เข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความสนุกได้ร้องเพลง ได้แสดงละคร และได้คิดร่วมกับเพื่อนๆ

ด.ญ.ออม
อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - เป็นชุมชนแออัด
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ชุมชนมีขยะเยอะ แต่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจวิธีการแก้ปัญหามากนัก
   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - ดีใจที่ได้เข้าร่วมโครงการ เพราะได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม การคัดแยกขยะ การเรียนรู้เรื่องละคร เยอะมาก

ด.ช.ใหญ่
อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - สุขภาพไม่ค่อยดี เพราะบ้านในชุมชนติดกันมาก
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ชุมชนมีปัญหาขยะเยอะมาก แต่ยังไม่รู้วิธีแก้ไขเท่าที่ควร
   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - พอได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการเล่นละคร ทำให้เข้าใจการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม และทำให้เข้าใจชุมชนที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัยได้มากกว่าเดิม

ด.ช.เล็ก
อายุ 11 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - สุขภาพไม่ค่อยดี ไม่ค่อยแข็งแรง บ้านเรือนติดกัน
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ไม่เข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่เข้าใจว่าทำไมจะต้องแยกขยะ
   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม

- เมื่อได้เรียนรู้เกี่ยวกับละคร และสิ่งแวดล้อม ทำให้หนูเข้าใจชุมชนมากขึ้น เพราะหนูเองก็เพิ่งย้ายมาอยู่ หลังจากได้เรียนละคร เข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้หนูกล้าแสดงออกมากขึ้น เข้าใจเรื่องการแสดง เข้าใจว่าจะต้องแสดงอย่างไร เรื่องราวที่แสดงจะต้องเป็นอย่างไร ขอบคุณพี่วินที่ช่วยสอนให้เข้าใจทั้งชุมชน สิ่งแวดล้อม การแสดง และการร้องเพลง

ด.ญ.ปอย อายุ 12 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนของหนูเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด แต่มีขยะล้น และสิ่งแวดล้อมไม่ดี
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ไม่ค่อยเข้าใจ ว่าทำไมจะต้องเรียนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับขยะและสิ่งแวดล้อม

   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - หลังจากที่ได้เรียนรู้ ทำให้เข้าใจมากขึ้นขยะมีหลายแบบ ต้องคัดแยก ต้องรักษาสิ่งแวดล้อม ขอบคุณในสิ่งที่พี่วินมอบให้ หนูสัญญาว่าจะทำให้ดีต่อไป

ด.ญ.มด อายุ 13 ปี

1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ
   - ชุมชนนี้เป็นชุมชนแออัด มีอากาศร้อน สิ่งแวดล้อมไม่ดี มีขยะเยอะ
2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
   2.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
   - ก่อนร่วมกิจกรรม ไม่มีความรู้หรือความเข้าใจมากนัก บางส่วนรู้อยู่แล้ว แต่เรื่องไหนที่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจ ก็จะถามพี่วินตลอด

   2.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม
   - หลังเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับความรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจการคัดแยกขยะ การกำจัดขยะ การนำขยะกลับมาให้เพื่อ

	ก่อให้เกิดประโยชน์ ได้รับความเข้าใจจากการที่พี่วินอธิบาย จากการทำละคร ทำให้หนูรู้จักการเล่นละคร มีความกล้าที่จะคิด กล้าที่จะแสดงออก
นายมิกซ์ อายุ 15 ปี	1. บรรยายถึงสภาพชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยอย่างคร่าวๆ ■ เป็นชุมชนแออัด อากาศร้อน บรรยากาศอึดอัด สิ่งแวดล้อมไม่ดี ขยะเยอะเกลื่อนกลาดหลายพื้นที่ ทั้งใต้ถุนบ้าน กองขยะตามทางเดินต่างๆ 2. ความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 1.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ■ ก่อนร่วมกิจกรรม มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมพอสมควร บางเรื่องรู้อยู่แล้ว บางเรื่องก็เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยรู้มาก่อน พอพี่วินมาสอน ก็ทำให้เข้าใจมากขึ้น 1.2 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเข้าร่วมกิจกรรม ■ หลังเข้าร่วมกิจกรรม เรื่องไหนที่ยังไม่รู้และไม่เข้าใจ ก็จะถามพี่วินตลอด ได้รับความรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เข้าใจการคัดแยกขยะมากขึ้น การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การเพิ่มมูลค่าและประโยชน์จากขยะที่ใช้ใหม่ได้ มีความเข้าใจในเรื่องของการแสดง จากการที่พี่วินอธิบายทุกครั้ง ได้ทำละครที่มีความหลากหลาย ทั้งแสดงเดี่ยว แสดงคู่ แสดงกลุ่ม ทำให้รู้จักการละครมากกว่าเดิม รู้จักการแสดง มีความสามัคคี กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด กล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น

ที่มา: กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. (2559)

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการรวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) รวมถึงการลงมือปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาจากแผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ประเมินผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยรวม โดยพยายามให้เยาวชนทั้งหมด 15 คน ได้ลงมือปฏิบัติตามแผนกิจกรรมตลอดระยะเวลา 10 ครั้ง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ถึงผลของการทำกิจกรรม รวมถึงการเปิดเผยถึงการเขียนบันทึก หรือ Journal ทั้งนี้การเปิดเผยบันทึก ขึ้นอยู่กับข้อตกลงและความสมัครใจของเยาวชนที่ได้ทำการตกลงตั้งแต่การทำกิจกรรมครั้งที่ 1 เพื่อนำผลการแสดงความคิดเห็นมาตีความสรุปในเอกสารต่อไป ซึ่งการประเมินผลนี้จะทำในครั้งที่ 11 จากการเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 11 ครั้ง ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับคือ เยาวชนชุมชนสวนอ้อย มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน สามารถเข้าร่วมได้ครบทุกคน และครบ 11 ครั้ง ทั้งนี้ ในครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และ ครั้งที่ 4 มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากเด็กบางคนมีความเขินอาย ไม่กล้าแสดงออก ต้องได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจและมีความกล้า เช่น การมีส่วนร่วมเล่นกับเด็กคนนั้นในกิจกรรมนั้นๆ การชื่นชม การให้รางวัล การเชิญชวนร้องเพลง การตั้งคำถามจิตวิทยาเพื่อให้มีความกล้าในการตอบอย่างอิสระ โดยที่เด็กคนอื่นๆก็ได้รับการมีส่วนร่วมไปพร้อมกัน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความคุ้นชิน สร้างความไว้วางใจ สร้างความกล้าแสดงออกของเด็ก เมื่อเด็กมีความไว้วางใจมากขึ้น ก็จะกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดในครั้งที่ 5 เนื่องจากเด็กมีความไว้วางใจต่อผู้จัดกิจกรรม (ผู้วิจัย) และเพื่อนร่วมกิจกรรม ทำให้การสื่อสารและการทำกิจกรรมร่วมกัน มีความราบรื่นมากขึ้น โดยที่เด็ก สามารถร่วมนำเสนอ ร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมแสดงละครได้อย่างไม่เขินอาย

ทั้งนี้ จากการได้สัมภาษณ์ การสอบถาม ผนวกกับการสังเกตการณ์ ในเรื่องของความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาได้หรือไม่ พบว่า ก่อนการทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจค่อนข้างน้อย มีบางคนที่ไม่รู้และไม่เข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านละครเพื่อการศึกษา เด็กและเยาวชน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกทางความคิด สามารถแสดงความคิดเห็นโดยโต้ตอบได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถจินตนาการและแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงได้มากยิ่งขึ้น มีความคิดริเริ่ม การวิเคราะห์หาเหตุผล และแยกแยะในสิ่งต่างๆได้อย่างดี

จึงสรุปได้ว่ากิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้ โดยผลหลังจากการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษานั้นก่อให้เกิดผลดี คือ เด็กและเยาวชนในชุมชน มีความสามัคคี ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านละครจากการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนได้ สามารถสื่อสารซึ่งกันและกันได้ ร่วมมือกันอธิบายปัญหาและหาแนวทางการแก้ปัญหาในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ตลอดจนสามารถสร้างกิจกรรมร่วมกับประธานชุมชน และสมาชิกในชุมชนในการหาวิธีลดประมาณขยะ คือ การสร้างกิจกรรมขยะแห้งแลกไข่ไก่ ตลอดจนการรณรงค์การรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งผลของการจัดกิจกรรม สามารถตอบสมมุติฐานงานวิจัยที่ว่า การใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาสามารถสร้างความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ให้กับเด็กและเยาวชนได้

บทที่ 5
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบ การวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ใช้รูปแบบการวิจัย คือ One Group Posttest Only Design ซึ่งมีวิธีการทดลอง คือ: E X O2

ซึ่งผลการทดลองหลังการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษานี้ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนในชุมชน โดยการนำทักษะทางด้านการแสดงเพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ พัฒนาเยาวชนในชุมชน ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ผ่านการใช้แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน จำนวน 11 ครั้ง กับกลุ่มเยาวชนชายและหญิง สมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ซึ่งลักษณะของกลุ่มที่เลือก คือ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้คนในชุมชน ทำการคัดเลือกเยาวชน อายุระหว่าง 7 – 16 ปี จำนวน 15 คน อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรุ่นเยาว์ ในการพัฒนาชุมชน ของชุมชนสวนอ้อย ซึ่งผลลัพท์ที่ว่า เยาวชนชุมชนสวนอ้อย มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา โดยสามารถวิเคราะห์ผลจากกิจกรรมจำนวน 11 ครั้ง ได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร จากการกำหนดการทำวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) จากการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาตลอดระยะการทำกิจกรรม 11 ครั้ง ทั้งนี้ได้สัมภาษณ์ การสอบถามผนวกกับการสังเกตการณ์ ในเรื่องของความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาได้หรือไม่ พบว่า ก่อนการทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจค่อนข้างน้อย มีบางคนที่ไม่รู้และไม่เข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านละครเพื่อการศึกษา เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกทางความคิด สามารถ

แสดงความคิดเห็นโดยโต้ตอบได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถจินตนาการและแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงได้มากยิ่งขึ้น มีความคิดริเริ่ม การวิเคราะห์หาเหตุผล และแยกแยะในสิ่งต่างๆได้อย่างดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์จากการสอบถามและพูดคุยกับเด็กและเยาวชนในชุมชนเบื้องต้น เกี่ยวกับความเข้าใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่ง เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ แต่ตอบคำถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาไม่ค่อยได้ ทั้งนี้จากการสังเกตการณ์ เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมความกล้าแสดงออก มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ เพื่อความรู้ความเข้าใจ ก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรม จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันตลอดเวลา ได้ฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ ฝึกแยกแยะ ฝึกการนำเสนอ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกด้วยความมั่นใจในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในการทำกิจกรรมให้สำเร็จ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม คือ เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากจินตนาการ จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม และสามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว ถ่ายทอดความคิดเห็นด้านการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ หาวิธีการแก้ไขปัญหาประเภทขยะ โดยการนำขยะมารีไซเคิล หรือ รียูส รวมถึงการสื่อารมณ์ผ่านการแสดงได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน ไม่ตึงเครียด ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความมั่นใจในตนเองในด้านการกล้าแสดงออก ได้คิดริเริ่มการกระทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง มีความเต็มที่กับการทำกิจกรรม จนทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในการร่วมกิจกรรม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษากิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน หรือ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กและเยาวชนตามความสนใจ ตามวัย และวุฒิภาวะของเด็กและเยาวชน ตลอดจนระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดประสบการณ์ต่อไป

2. อภิปรายผล

จากการลงพื้นที่และสำรวจพื้นที่ภายในชุมชนสวนอ้อย สามารถสรุปข้อมูลเบื้องต้นได้ว่าชุมชนสวนอ้อยมีลักษณะของความเป็นชุมชนแออัด ประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพ เช่น ปัญหาการปลูกบ้านเรือนที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิศวะกรรม ซึ่งลักษณะของบ้านนั้น แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ บ้านไม้ชั้นเดียว และ บ้าน 2 ชั้น กึ่งไม้กึ่งปูน คือ ชั้นล่างเป็นปูน/คอนกรีตและชั้นบนเป็นไม้ มีการก่อสร้างบ้านติดกันอย่างแออัดและบ้านเรือนส่วนใหญ่จะยกพื้นสูงจากพื้นดิน, ปัญหาการใช้ไฟฟ้าร่วมหม้อแปลง/มิเตอร์เครื่องเดียวกัน โดยการเชื่อต่อสายไฟอย่างไม่มี

ระบบและไม่มีระเบียบ ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยจากการเกิดไฟฟ้าลัดวงจร, ปัญหาการเพิ่มจำนวนของประชากร, ปัญหาการได้รับการศึกษาและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะและสิ่งปฏิกูล จากการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงในคูคลองหรือใต้ถุนบ้านจนเกิดการสะสม หมักหมมจนส่งกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดของเชื้อโรคต่อประชากรในชุมชน

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อ ศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม จากการวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา โดยทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 8 – 15 ปี จำนวน 15 คน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์, ทฤษฎีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทฤษฎีละครเพื่อการศึกษา มาศึกษาการใช้กิจกรรม จากการสรุปผลสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน

ระยะลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ขั้นนี้เป็นขั้นเริ่มต้นในการทำวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการแต่งตั้งอาจารย์ผู้คุมการทำวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการดำเนินการสอบหัวข้อ “เค้าโครงวิทยานิพนธ์” เมื่อกำหนดแนวทางแล้ว จึงลงพื้นที่ในชุมชนสวนอ้อยเพื่อสำรวจข้อมูลโดยรวม ซึ่งมีประธานชุมชน ผู้นำเยาวชน และตัวแทนของเด็กและเยาวชน ให้ข้อมูล ทำการจดรายละเอียดอย่างคร่าวๆ นำมาตกผลึกและสรุป นำเสนอแก่อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัยเพื่อหารือในการทำงานวิจัย เมื่อได้ข้อสรุปและนำเดนินการจัดทำ “เค้าโครงวิทยานิพนธ์” งานวิจัย แล้วจึงนำเสนอต่อคณะกรรมการ จนกระทั่งได้หัวข้อในการทำวิจัยอย่างสมบูรณ์ จากนั้นจึงงเข้าสู่ขั้นดำเนินงานในการทำวิจัย

2.2 ขั้นดำเนินงาน

เมื่อดำเนินการในขั้นตอนแรกเรียบร้อย จึงเข้าสู่การดำเนินงาน โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) ระยะค้นคว้าหาข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการจัดหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆจากหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัย บทความ ทั้งที่เป็นรูปเล่ม และออนไลน์ รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กับประธานชุมชนสวนอ้อย สัมภาษณ์คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา และการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำแผนกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย ซึ่งการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลชุมชน ทำให้เห็นถึงปัญหามากมายและหลากหลาย ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน และสมาชิกชุมชน ตลอดจนผู้คนในชุมชน ต่างให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของชุมชนตามกำลังแรง และกำลังความรู้ ซึ่งปัญหาที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ และรณรงค์การรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาด และกำจัดขยะภายในชุมชน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่ชุมชนกำลังดำเนินการ จึงขออาษาช่วยอีกแรงหนึ่งในการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมุ่งเน้นที่เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ

2) ระยะสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากที่ได้ทำการหาข้อมูลทางด้านละครเพื่อการศึกษา และได้ทำการปรึกษาหาแนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกับคณาจารย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ มาตกผลึกเป็น แผนกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา หลังจากนั้น ทำเอกสารแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเครื่องมือ เอกสารแบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) เมื่อทำการตรวจสอบแผนกิจกรรมเสร็จแล้ว จึงนำมาแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ ต่อจากนั้นได้นำกิจกรรมที่ได้ไปพูดคุยปรึกษา หารืออีกครั้งกับประธานชุมชนและผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อหาแนวทางและวัน-เวลาในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชนในชุมชน รวมถึงการดำเนินการคัดกรองเด็กและเยาวชนที่จะมาร่วมกันจัดกิจกรมละครเพื่อการศึกษา โดยประธานชุมชนและและผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชน ได้คัดเลือกเด็กและเยาวชนในชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งลักษณะของกลุ่มที่เลือก คือ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความพร้อมที่จะ และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้คนในชุมชน มีอายุระหว่าง 7-16 ปี จำนวน 15 คน อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย

3) ระยะลงพื้นที่และทำการทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์ เป็นการลงพื้นที่เพื่อทำการพูดคุย สอบถาม และทำกิจกรรมครั้งที่ 1 กับเด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย เพื่อดูพฤติกรรมในการทำกิจกรรมอย่างจริงจังในครั้งแรก ทั้งนี้ มีการสอบถาม พูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม นำข้อมูลมาผนวกเพื่อนำมาใช้กับกิจกรรมในครั้งต่อๆไป นอกจากนี้ ก่อนการลงพื้นที่จริงเพื่อทำกิจกรรม ผู้จัดกิจกรรม (ผู้วิจัย) ได้มีการพูดคัยกับเด็กและเยาวชนบางคนตั้งแต่ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยที่นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลด้วยกันเพื่อการทำกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ระยะลงพื้นที่และทดลองใช้กิจกรรมในพื้นที่ เป็นการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2-10 เพื่อการดำเนินการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา โดยการทำกิจกรรมทุกครั้ง มีการพูดคุยกันก่อนลงมือปฏิบัติจริง และเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วก็จะนั่งรวมตัวกันเพื่อสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสังเกตถึงความตั้งใจ ความเอาใจใส่ การเรียนรู้ และ ความเข้าใจของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมการกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ซึ่งการดำเนินการจัดกิจกรรม ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรม ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ถนนริมทางรถไฟสายเก่า แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร มีเด็กและเยาวชนมาร่วมกิจกรรมจำนวน 19 คน ผ่านการทำกิจกรรมไป 3 ครั้ง

เด็กและเยาวชน ลดลงเหลือ 15 คน ตามจำนวนที่ตั้งเอาไว้ เนื่องจากช่วงเวลาในการทำกิจกรรมนั้น นอกจากจะทำกิจกรรมในวันหยุด คือวันเสาร – วันอาทิตย์ ช่วงเวลา 13.00 – 15.00 น. นั้น มีการทำกิจกรรมในวันปกติด้วย คือ วันจันทร์ – วันศุกร์ ช่วงเวลา 17.00 – 19.00 น. ทำให้เด็กและเยาวชนบางคน ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ ด้วยเหตุผลต้องทำการบ้าน ทำงานบ้าน หรือ ทำกิจธุระกับครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้การดำเนินการทำกิจกรรมพบว่าเด็กบางคนไม่ค่อยกล้าพูด ไม่ค่อยกล้าสนทนาโต้ตอบ แต่เมื่อลองสังเกตพฤติกรรม พบว่า ต้องคอยกระตุ้นให้เด็กคิด การเสริมแรงโดยการพูด ให้คำชมเชย ยิ้มให้กำลังใจ ยอมรับในความสามารถของเด็ก รวมถึงการใช้สื่อประเภทเพลงและดนตรีเข้ามาช่วยเสริมและดึงความสนใจ เด็กจึงกล้าลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกมากขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

5) ระยะลงพื้นที่และทดสอบความเข้าใจโดยการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ (ผลการใช้กิจกรรม: post-test) เป็นการลงพื้นที่ในครั้งที่ 11 เพื่อทำการสรุปผลการทำกิจกรรมตลอด 10 ครั้ง ซึ่งครั้งที่ 11 นี้ มีการสัมภาษณ์กับเด็กและเยาวชน ในรูปแบบของการพูดคุยแบบกลุ่ม เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสบายๆเกี่ยวกับการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบของกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การได้รับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมจากการทำกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและกดดันต่อเด็กและเยาวชน

2.3 ขั้นสรุปผล

ระยะวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการใช้กิจกรรม สามารถสรุปผลการจัดกิจกรรมโดยอ้างอิงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำแนวความคิดและทฤษฎีของเพียเจต์ (PSYCHOLOGYS: 2557, จิตวิทยาสำหรับครู: 2555) ในขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม หรือ Concrete Operation Stage คือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7 - 11 ปี ซึ่งมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความคิดที่สามารถสร้างกฎเกณฑ์และตั้งเกณฑ์ออกเป็นหมวดหมู่ได้ โดยที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ รวมถึงสามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้ดี ร่วมกับ ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม หรือ Formal Operational Stage คือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 11 - 15 ปี ซึ่งมีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กวัยนี้เป็นขั้นสุดยอด คือเด็กในวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ มาผนวกกับแนวความคิดและทฤษฎีความเข้าใจ ประยุกต์เข้ารูปแบบของการจัดกิจกรรมของผู้ที่เคยจัดทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการใช้ละครเพื่อการศึกษา เพื่อนำมาสร้างกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาที่สื่อถึงความเข้าใจในปัญหาของสิ่งแวดล้องประเภทขยะ โดยให้รายละเอียดในเรื่องของการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านการจัดกิจกรรมละคร เป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถทำให้เยาวชนซึ่งกำลังเติบโตเป็นกำลังของสังคม เป็นคนที่มีคุณภาพและมีบทบาทสำคัญใน

การดูแลรักษาฟื้นฟูชุมชนสวนอ้อย รวมถึงการกระจายความรู้ การนำความรู้ไปใช้ในการบอกต่อผู้คนในชุมชนถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม การจำแนกขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะในชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆอย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งเด็กและเยาวชนในชุมชนมีความคิดนอกกรอบ สามารถคิด สื่อสาร นำเสนอความคิดใหม่ๆ มีการวิเคราะห์ พิจารณา และจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีตัวตนจริง หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดี ซึ่งตรงกับทฤษฎีของเพียเจต์ (PSYCHOLOGYS: 2557, จิตวิทยาสำหรับครู: 2555) ที่ได้ศึกษาไว้เป็นประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม ซึ่งมี 6 ขั้น นั้น เด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย สามารถทำได้ 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นความรู้แตกต่าง (Absolute Differences) เด็กและเยาวชนในชุมชน เริ่มรับรู้ในความแตกต่างของสิ่งของที่มองเห็น โดยการทำกิจกรรมที่ 3 ของการดำเนินการศึกษากิจกรรมครั้งที่ 3 ให้เด็กและเยาวชนสำรวจพื้นที่ เพื่อศึกษาอย่างคร่าวๆเกี่ยวกับสิ่งแวะล้อมประเภทขยะว่ามีอะไรบ้าง มีขนาดอย่างไร แตกต่างอย่างไร ซึ่งการลงพื้นที่สำรวจชุมชนของตนเอง สามารถทำให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม รับรู้และเข้าใจความแตกต่างของชุมชนได้มากขึ้นว่า แต่ละส่วนของชุมชนมีปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะที่เหมือนและแตกต่างอย่างไร โดยนำปัญหามาพูดคุยร่วมกันได้

2. ขั้นรู้สิ่งตรงกันข้าม (Opposition) เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้ว่าของต่างๆ มีลักษณะตรงกันข้ามเป็น 2 ด้าน เช่น ประโยชน์ของขยะเหลือใช้ และโทษของขยะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ควรกำจัดหรือหลีกเลี่ยงขยะประเภทอันตรายออกจากขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ รู้และแยกแยะขยะประเภทอาหารเหลือที่สามารถนำกลับมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้

3. ขั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree) เด็กและเยาวชนในชุมชน เริ่มรู้จักคิดสิ่งที่เกี่ยวกับลักษณะที่ มาก ปานกลาง น้อย เช่น รู้และเข้าใจว่า ปริมาณขยะที่มากเกินไป จะส่งผลกระทบต่อชุมชนจนไม่สามาถกำจัดได้ ต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือ หรือ ถ้าปริมาณขยะมีปานกลาง แสดงถึงมีการรณรงค์และกำจัดขยะได้ และถ้าปริมาณขยะมีน้อย แสดงว่าในชุมชนสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และควบคุมไม่ให้มีปริมาณขยะได้ รวมถึงเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลง คือ ภายหลังการจัดกิจกรรม เด็กและเยาวชนในชุมชนนำเสนอข้อมูลการแก้ปัญหาร่วมกับผู้นำเยาวชนและประธานชุมชน ประสานงานร่วมกับเครือเจริญโภคภัณฑ์ หรือ ซีพี จัดกิจกรรมการนำขยะชนิดแห้งในชุมชน อาทิ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ถุงพลาสติก กระดาษ ที่ยังอยู่ในสภาพดี สามารถนำมารีไซเคิลได้ นำมาแลกข้าวสาร ไข่ไก่ อาหารแห้ง โดยคิดตามจำนวน ประเภท ปริมาณ และน้ำหนักของขยะ มีการทำระเบียบแบบแผน การลำดับขั้น การประชาสัมพันธ์ รณรงค์ โน้มน้าวใจต่างๆ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในชุมชนสวนอ้อย เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กและเยาวชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น แต่ต้องอยู่ในกรอบของการตั้งกฎบางข้อ เช่น ไม่อนาจาร ไม่ลามก ไม่หยาบคาย มีการจินตนาการสร้างความกล้าแสดงออก กล้านำเสนอ กล้าแนะนำเพื่อนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน ซึ่งสามารถทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพที่เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความเข้าใจ (Comprehension) เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ตามความหมายของ จักรกริช ใจดี (2542: 8-9) ที่ว่าความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็น การแปลความ การตีความ การขยายความ ซึ่งได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การแปรความ คือ ความสามารถในการจับใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายหรือความสามารถในการถ่ายเทความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ คือ ภาษากาย และ ภาษาพูด จากการใช้จินตนาการในการแสดงละคร เพื่อสื่อเรื่องราวของปัญหาสังคมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ นำไปสู่การคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหา

2. การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลายๆอันมาเรียบเรียง โดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ โดยยึดเป็นเนื้อความเดิมเป็นหลัก ไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้ ซึ่งในที่นี้ คือ การนำสื่อรูปแบบอื่นๆมาผสมผสาน กล่าวคือ การนำขยะที่ก่อให้เกิดผลพิษทางสิ่งแวดล้อม มาผนวกกับการร้องเพลง ดนตรี และการแสดง ก่อให้เกิดการตีความในรูปแบบของการแสดงละครผนวกกับการร้องเพลง เพื่อสื่อสาร บอกกล่าว ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ในลักษณะของละครเพื่อการศึกษา โดยไม่เน้นที่การร้องเพลง แต่ใช้ความเข้าใจในการสื่อสารจากเพลงโดยการฟังเพลง 2 เพลง คือ เพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และเพลงเจ้าพระยา ซึ่งสื่อให้เห็นและเข้าใจถึงความอันตรายของเชื้อโรคที่มีอยู่ทุกหาแห่ง รวมถึงผลกระทบของชุมชนที่มีต่อแม่น้ำลำคลอง คือ คลองพระโขนง คลองบางจาก คลองสะพานสูง ที่ไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในตีความเพื่อการสื่อสารผ่านละคร

3. การขยายความ คือ ความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงหรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล ซึ่งในที่นี้ คือ การบอก อธิบาย ถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ โดยการสื่อสารผ่านบทบาทสมมุติของตัวละคร ที่มีการใช้จินตนาการบอกเรื่องราวเป็นฉากสั้นๆ (Scene) ทั้งในรูปแบบเดี่ยว (Monologue) และการแสดงแบบกลุ่ม (Performing Groups) ซึ่งได้รวมวิธีการจากการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอด 10 ครั้ง แล้วนำมาดัดแปลงตามความเข้าใจ พร้อมนำเสนอในรูปแบบของละครสั้นได้เป็นอย่างดี

ในด้านการจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ตามที่ สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ (2546) ซึ่งได้อ้างจากบลูมและคณะ สามารถสรุปออกมาได้ 3 ระดับ ดังนี้

1. การนำไปใช้ โดยการนำความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการแสดงละคร ไปประยุกต์และปรับใช้ในด้านของความกล้าแสดงออก ความกล้าคิด ความกล้านำเสนอ ซึ่งเป็นในแนวทางของบุคคลิกภาพ ท่าทาง การพูด และนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ไปปรับใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาพื้นที่ให้สะอาด โดยเริ่มจากภายในบ้านของตนเอง ไปสู่พื้นที่ภายในชุมชน และพื้นที่โดยรอบชุมชน อีกทั้งสามารถบอกต่อสมาชิกในชุมชนเพื่อให้ช่วยกันรณรงค์การรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้

2. การวิเคราะห์ โดยการรู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะเรื่องราว จากการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาร่วมกัน ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันคิดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการได้ดูภาพรวมแล้วถกปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ และร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขของปัญหาที่เกิดขึ้นในรูปแบบของละครในลักษณะหรือบทบาทที่แตกต่างกันออกไป

3. การสังเคราะห์ เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความสามารถในการนำเอาเรื่องราวจากประสบการณ์ ที่มีส่วนประกอบย่อยมาเรียงร้อยเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลงเรื่องราวจากที่เคยประสบมา มีการริเริ่มความคิดใหม่ๆ รวมถึงการสร้างสรรค์ในการนำเรื่องราวและเพลงเข้ามาใช้ร่วมกัน เพื่อสร้างเป็นละครขนาดสั้นในการนำเสนอปัญหาและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชน มีทั้งหมด 15 คน ซึ่งแต่ละตนมีบุคลิก ความคิด ความอ่าน การวิเคราะห์ ความเข้าใจ ความกล้าแสดงออก ที่แตกต่างและคล้ายกัน บางต้นสามารถนำเสนอและความคิดได้ดีมาก เนื่องจากมีประสบการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันมาก่อน บางตนแค่เพียงทำตามความคิดเดิมๆที่เคยทำตามกันมา แต่บางคนไม่สามารถคิดหรือทำตามได้ เช่น ด.ญ.ฟ้า (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นเด็กที่ตอบสนองช้า คิดช้า ไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับกิจกรรม หรือ ด.ช.ใหญ่ (นามสมมุติ) ที่มีลักษณะสมาธิสั้น ไม่ค่อยอยู่กับตัวเอง จะสนใจสิ่งรอบข้าง เดินและเล่นตลอดเวลา ไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมหลัก จึงมีความจำเป็นต้องมีการกระตุ้นโดยการใช้กิจกรรมเสริม คือ กิจกรรมทำสมาธิ จากการทำให้ร่างกายของตัวเองผ่อนคลายมากยิ่งขึ้นก่อนการทำกิจกรรมจริง ในครั้งที่ 3-10, กิจกรรมวาดภาพ-ระบายสี จากการเขียนชื่อตัวเองลงในกระดาษและใช้ในการบอกเล่านำเสนอชื่อ ในครั้งที่ 2 และวาดภาพโลกสวยด้วยมือเรา ในครั้งที่ 8, กิจกรรมร้องเพลง จากการร้องเพลง 2 เพลง คือ เพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทสไทย และเพลงเจ้าพระยาในครั้งที่ 7 รวมถึงเพลงโลกสวยด้วยมือเราในครั้งที่ 8 ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช นิยมธรรม, อรนุช นิยมธรรม (2551: 224) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเสียงดนตรีที่บรรเลงนั้นมีลีลา ให้ทั้งอารมณ์สนุกสนาน เร้าใจ และโศกสลด และ กิจกรรมทายปัญหา จากการใช้หนังสือ “เกมทายใจ เราเป็นคนแบบไหนกันนะ” ในหัวข้อ “คนในแบบที่ฉันเป็น”

และหัวข้อ "ตัวตนที่แท้จริงของฉัน" ซึ่งเป็นแบบทดสอบจิตวิทยาจากญี่ปุ่นที่ช่วยให้ถึงมิติที่ซ่อนเร้นในตัวเอง และตระหนักถึงข้อดีข้อเสียของตนเอง ได้ฝึกแยกแยะมิติต่างๆ จากการคิดและเลือกคำตอบ ทำให้รู้จักตัวตน และรู้จัดมุมมองของตัวเองมากยิ่งขึ้น ในครั้งที่ 3-6 ซึ่งการใช้กิจกรรมเสริมเข้ามาช่วยในการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษานี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความไว้ใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้จัดกิจกรรมกับผู้ร่วมกิจกรรม ซึ่งผลของการใช้กิจกรรมเสริม ทำให้เด็กและเยาวชนที่ไม่ค่อยมีสมาธิสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา มีการเน้นให้เด็กและเยาวชนแสดงความคิดเห็น สร้างสรรค์ จินตนาการทางความคิดออกมาให้เป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลต่อเด็กโดยตรงในด้านการกล้าแสดงออก การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กพูดสนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องราวได้อย่างไม่อาย ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจกล้าแสดงออกเพราะเด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นตัวละครในเรื่องราวนั้นๆ เกิดความสนุกสนาน กระตือรือร้นอยากเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม คนที่มีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูดกล้าแสดงออกมากกว่าก็จะคอยช่วยเหลือ และพูดให้กำลังใจเพื่อนที่ไม่ค่อยกล้าพูดหรือไม่ค่อยกล้าแสดงออก ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาขึ้น และสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน

การจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในความคิดเห็น จินตนาการ กล้าแสดงออก กล้านำเสนอ กล้าแนะนำ ซึ่งสามารถทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพที่เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความเข้าใจตามความหมาย (Comprehension) ของ จักรกริช ใจดี (2542: 8-9) ที่ว่า ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ ซึ่งได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การแปรความ คือ ความสามารถในการจับใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมาย หรือความสามารถในการถ่ายเทความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง ซึ่งในที่นี้ คือ ภาษากาย และ ภาษาพูด จากการใช้จินตนาการในการแสดงละคร

2. การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลายๆอันมาเรียบเรียง โดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ โดยยึดเป็นเนื้อความเดิมเป็นหลักไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้ ซึ่งในที่นี้ คือ การนำสื่อรูปแบบอื่นๆมาผสมผสาน กล่าวคือ การนำขยะที่ก่อให้เกิดผลพิษทางสิ่งแวดล้อม มาผนวกกับการร้องเพลง ดนตรี และการแสดง ก่อให้เกิดการตีความในรูปแบบของการแสดงละครและการร้องเพลง เพื่อสื่อสาร บอกกล่าว ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ในลักษณะของละครเพื่อการศึกษา

3. การขยายความ คือ ความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงหรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล ซึ่งในที่นี้ คือ การบอก อธิบาย ถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ โดยการสื่อสารผ่านบทบาทสมมุติขอบตัวละคร ที่มีการใช้จินตนาการบอกเรื่องราวเป็นฉากสั้นๆ (Scene) ทั้งในรูปแบบเดี่ยว (Monologue) และการแสดงแบบกลุ่มได้เป็นอย่างดี

การศึกษาการใช้กิจกรรม โดยอิงทฤษฎีละครเพื่อการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดกระบวนการสร้างละครเพื่อการศึกษา หรือ ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำมาเป็นสื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากหนังสือคู่มือกิจกรรม "เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญา 3" โครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เรียบเรียงโดย พฤหัส พหลกุลบุตร (2557) สามารถแจกแจงตามคุณลักษณะทั่วไปของสื่อละครเพื่อการพัฒนามนุษย์และชุมชน ละครเพื่อการศึกษา (Theatre in Education: TIE) หรือ ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Theatre for Transformation) เป็นการนำกระบวนการละครมาประยุกต์ (Applied Theatre) ใช้ในการพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในฐานะผู้แสดงและผู้ชมอย่างมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการพัฒนาทรัพยากรภายในตนเอง (Personal resource) โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 4 ระดับดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงระดับบุคล มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ภายใน เพื่อพัฒนา กาย จิต ปัญญา เพื่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจความเป็นมนุษย์ มีความละเอียดอ่อน มีสุนทรียะ และเข้าใจในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาประเภทขยะ โดยเริ่มจากตนเอง ภายในบ้าน/ครอบครัวของตนเอง และขยายไปยังชุมชนที่ตนเองอาศัย

2. การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม เรียนรู้การสร้างผลงานละคร การพัฒนาบทละครมาจากประสบการณ์จริงในชีวิต เปิดใจรับฟัง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มุ่งสร้างเสริมทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม นำไปสู่การรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนร่วมกัน อันเป็นผลจากการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจจากการทำละคร ซึ่งมีการพูดคุย ถาม ตอบ อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน

3. การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน เป็นการฝึกปฏิบัติการละครร่วมกับชุมชน เรียนรู้กระบวนการผลิตละครจากประเด็นปัญหาสังคม เพื่อนำไปสะท้อนเรื่องราวผ่านการแสดง ให้ชุมชนเกิดการเสวนา (Dialogue) แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติบนความแตกต่างหลากหลาย มุ่งสร้างการเรียนรู้จากประเด็นปัญหาทางสังคมเพื่อพัฒนาจิต

สาธารณะและความ เป็นพลเมือง ผลที่ได้คือ การทำกิจกรรมขยะแห้งแลกไข่ไก่ ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการตระหนักรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชน

4. การเปลี่ยนแปลงระดับสังคม เป็นการฝึกปฏิบัติการละครเชิงลึก ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต หากได้รับการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะส่งผลดีในด้านพัฒนาชุมชนให้เกิดความสะอาดเรียบร้อย เป็นระเบียบ มีมลพิษด้านขยะน้อย ยังก่อให้เกิดความสามัคคี สิ่งแวดล้อมดี สมาชิกในชุมชนได้รับผลกระทบจากขยะน้อย สุขภาพร่างกายและจิตใจก็จะดีขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะการละคร เพื่อพัฒนากลุ่มและชุมชนไปสู่ความเป็นคณะละครกึ่งวิชาชีพ ที่สามารถสะท้อนปรากฏการร์ร่วมสมัยของสังคมอย่างมีพลัง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมเกิดการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสามารถบริการจัดการกลุ่มละคร ให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชน ได้มีการเข้าไปสำรวจสอบถามในเบื้องต้น เพื่อทำความรู้จักกับผู้นำชุมชน แนะนำตัวและอธิบายกิจกรรมให้ทราบ รวมถึงวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะทำ เหมือนเป็นการฝากเนื้อฝากตัวให้เจ้าของบ้านได้รู้จักมักคุ้นก่อนที่จะทำกิจกรรม โดยมีขั้นตอนย่อยในการทำความรู้จักชุมชน คือ

1. ขั้นแนะนำ ปฐมนิเทศ เพื่อแนะนำตัวให้ทำความรู้จักกันและกัน ซึ่งอยู่ในขั้นก่อนการดำเนินการจัดกิจกรรม และกิจกรรมครั้งที่ 1 ร่วมกับประธานชุมชน ผู้นำเด็กและเยาวชน และ เด็กและเยาวชนในชุมชน

2. ขั้นการสร้างความคุ้นเคย เป็นพื้นฐานของการสร้างไว้วางใจในการทำงานร่วมกันในพื้นที่ของชุมชน โดยดำเนินการในกิจกรรมครั้งที่ 2 เป็นต้นไป เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเคลทอบแคลงใจและเพื่อให้เป็นการสร้างความไว้ใจซึ่งกันและกัน

3. ขั้นศึกษาบริบทส่วนบุคคล เป็นขั้นตอนเพื่อทำความรู้จักกับกลุ่มเป้าหมายในการเข้ามาร่วมกิจกรรมของผู้เข้าร่วม ซึ่งดำเนินการตั้งแต่ก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อศึกษาถึงข้อมูลภูมิหลัง เช่น อายุ เพศ การศึกษา ความสามารถพิเศษ ความสนใจ

4. ขั้นศึกษาบริบทของชุมชน ก่อนเริ่มทำกิจกรรมละครในชุมชน ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงบริบทเชิงพื้นที่ของชุมชน ทั้งในด้านกายภาพ ประวัติที่มา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ละครของเราสามารถตอบสนองความต้องการ ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

การเตรียมตัวในเรื่องการแสดงเบื้องต้นจากการจัดกิจกรรม เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องค่อยๆ ฝึกฝนเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การใช้ร่างกาย ฝึกการเคลื่อนไหว การใช้เสียง การสร้างสมาธิและจินตนาการ ความเชื่อในการแสดง การเป็นและการเข้าถึงตัวละคร การแสดงอย่างจริงใจไม่เสแสร้ง ไม่เล่นเพื่ออวดตัวเอง แต่เพื่อสื่อสารเรื่องราวด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมประเภท

ขยะรวมถึงการร่วมมือกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาผ่านละคร ร่วมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชมอย่างจริงใจขณะแสดง

ในด้านของด้านละครหรือเรื่องราวที่สร้างขึ้น ใช้วิธีการสื่อสารเรื่องราวง่ายๆจากเรื่องราวปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงข่าวสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือประสบการณ์ต่างๆ โดยทำการฝึกการคิด ฝึกการนำเสนอ ฝึกการอธิบาย ฝึกการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เข้าใจที่มาของเรื่องหรือประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยอิงในเรื่องของสาเหตุ ปัญหา ผลกระทบ วิธีการแก้ไข เป้าหมายที่เราอยากเห็น เพื่อฝึกการคิดโครงเรื่องหรือบทละครที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนในครั้งที่ 8 - ครั้งที่ 10

ด้านการสร้างเรื่องราว ที่คลอบคลุมในเรื่องของกำกับการแสดง เป็นการทดลองฝึกการสื่อสาร สร้างเรื่องราวที่ได้กำหนดไว้ คือ ปัญหาและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ มีการให้โจทย์ทดลองสร้างการแสดงฉากสั้นๆ โดยมีองค์ประกอบของละคร เช่น การพูดเดี่ยว การพูดพร้อมๆกัน การร้องเพลง มีการสร้างมิติของเรื่องราวหลากหลาย มีการการเคลื่อนไหวทั้งทางร่างกาย ความคิดอารมณ์ไปพร้อมๆกัน ซึ่งเป็นการใช้องค์ประกอบของละครในการกำหนดทิศทางการเล่าเรื่อง (Direction) หรือการกำกับการแสดง จากหนังสือคู่มือกิจกรรม “เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญา 3” โครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) เรียบเรียงโดย พฤหัส พหลกุลบุตร (2557)

ระยะเวลาในการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาและกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเด็กและเยาวชน หรือ ผู้คนที่มีความสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรม อาจมีการเพิ่มเติมของเวลาได้มากกว่า 1 ชั่วโมง เนื่องจากตัวกิจกรรมละครและกิจกรรมเสริมมีความน่าสนใจในตัวของมันเอง มีความสนุกสนาน สามารถใช้แทนการออกกำลังกาย การฝึกการแสดงความคิดและบริหารสมอง การนำเสนอความคิดและการพูดผ่านละครอย่างสร้างสรรค์ ที่ก่อให้เกิดการฝึกการคิด รับฟัง และร่วมถกปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ระยะเวลาทั้งหมดไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง เนื่องจากอาจจะทำให้เกิดความเหนื่อยในการทำกิจกรรมมากเกินไป ดังนั้น รูปแบบกิจกรรม อาจจะมีความคลาดเคลื่อนตามเวลาที่จัด ด้วยปัจจัยของตัวกิจกรรม สถานที่ พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และจำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จึงต้องดูความเหมาะสมใจการตัดสินใจเฉพาะหน้า

3. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ และ/หรือ การทำวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ในการศึกษาเรื่องละครเพื่อการศึกษา ครูหรือผู้นำกิจกรรม ต้องให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิด การกระทำ การแสดงออก การสื่อสารอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดและจินตนาการของเด็กและเยาวชน เสริมแรงด้วยการพูดด้วยน้ำเสียงอันอ่อนโยน การให้กำลังใจ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

3.2 การจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ครูหรือผู้นำกิจกรรม ต้องมีเทคนิคในการจัดกิจกรรมได้หลากหลายวิธี การแสดงละคร การนำเสนอจินตนาการผ่านละคร เป็นการกระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในการกล้าแสดงออก การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้เป็นอย่างดี

3.3 ควรนำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กได้ทุกเพศ ทุกวัย ร่วมกันศึกษาประเด็นทางสังคม เพื่อนำมาศึกษา ทำการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ สังเคราะห์ นำเสนอผ่านในรูปแบบของการแสดง หรือศิลปะในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเพิ่มการเรียนรู้และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความคิด การกล้าแสดงออกทางความคิดอันหลากหลาย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหา เชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน

3.4 ในกรณีที่ทำการทดลองและศึกษากับเยาวชน ควรทำการศึกษาในชุมชนมากกว่าในชั้นเรียน เพื่อรับฟังความคิดอันหลากหลาย และสามารถใช้การทดลองและการศึกษาประเภทละครเพื่อการศึกษาได้กับทุกเพศ ทุกวัย

3.5 กิจกรรม อาจจะมีความคลาดเคลื่อนตามเวลาที่จัด ด้วยปัจจัยของตัวกิจกรรม พฤติกรรมของเด็กละเยาวชน และจำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จึงต้องดูความเหมาะสมใจการตัดสินใจเฉพาะหน้า

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม*. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว

กุสุมา เทพรักษ์. (2547). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน ของสาขาวิชาศิลปะการแสดง*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.teacher.ssru.ac.th/kusumar_ta/pluginfile.php/20/block_html

_____. (2549). *แนวคิดและทฤษฎี ประเภทละครสำหรับเด็ก*. เอกสารประกอบการเรียนการสอน ของสาขาวิชาศิลปะการแสดง. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559.

จักรกริช ใจดี. (2542). *ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตร*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัวนาลิสซึ่ม 108 (journalism108). (2557). *สื่อสารการแสดงเพื่อสังคม เล่นละครสะท้อนปัญหาชุมชน*. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 14 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.jr-rsu.net/article/1155

จำนง พรายแย้มแข. (2535). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช.

ชาตรี เกิดธรรม. (ไม่ระบุปีที่จัดทำ). *เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. เอกสารไฟล์ PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2559: http://edu.vru.ac.th/sct/cheet%20downdload/2.pdf

_____. (2547). *เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพมหานคร

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น. 2552

ดวงแข บัวประโคน และคณะ. (2549). *ละครเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษากลุ่มสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) โดยใช้หัวข้อวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาชุมชนของกลุ่มละครมะขามป้อม:กรณีศึกษา จากพื้นที่ทำงานที่มีบริบทแตกต่างกัน 4 พื้นที่". The Thailand Research Fund*. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://research.trf.or.th/node/3483

ธนาภร สุขยิ่ง. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ปริญญานิพนธ์ ของ ธนาภร สุขยิ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นภาพร ขาวสะอาด. (2554). โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน สพท.ลำพูน เขต 1. ละครสร้างสรรค์ – สร้างสรรค์ละคร. 6 พฤษภาคม 2554

นพมาส แววหงส์ และคณะ. (2550). *ปริทัศน์ศิลปะการละคร*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรจบ อินนาง. (2557). *เอกสารข้อมูลสัมพันธ์ชุมชนสวนอ้อย โดย บรรจบ อินนาง: ประธานชุมชนสวนอ้อย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2557)*. ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.

เบญจพร สมานมาก. (2540). *ผลของการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม และการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปาริชาติ จึงวิวัฒนาภรณ์. (2545). *การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ปรวัน แพทยานนท์. (2559, สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. ที่ วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ

พฤหัส พหลกุลบุตร. (2559, สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย กฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์. ที่ สถาบันคึกฤทธิ์ ซอยงามดูพลี. กรุงเทพฯ

_____. (2558). *ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง จากสื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. (ออนไลน์). เผยแพร่เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558. เข้าถึงเมื่อ พฤศจิกายน 2559. เข้าถึงได้จาก: https://www.facebook.com/notes/guay-makhampom

_____. (2555). *ละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง จากสื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. สื่อละครสร้างปัญญาสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง. คู่มือกิจกรรม"เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญา 3. โครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสื่อชาวบ้าน(มะขามป้อม). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2555

พรรณศักดิ์ สุขี. (2554). *การใช้ศิลปะการละคร เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนไทยที่ไม่พึงประสงค์: กรณีศึกษา นักเรียนโรเรียนบ้านแม่หวาย จังหวัดเชียงใหม่ และนักศึกษาภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.* รายงานสังเคราะห์ผลงานวิจัย ประจำปี 2553 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 14 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://irid.bu.ac.th/doc/BU_Research_Synthesis/02/06.pdf

พรรัตน์ ดำรุง. (2554). *ละครการศึกษา.* จุฬาวิทยานุกรม. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php/%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2

ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มาณวิกา ผลวิรุฬห์. (2533). *ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มนตรี จุฬาวัฒนทล. (2537). *ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย.* กรุงเพทฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2555). *ความหมายของสิ่งแวดล้อม "ENVIRONMENT".* บทความ เผยแพร่เมื่อ 12 สิงหาคม 2555. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 14 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_contact&view=contact&id=1&Itemid=29

ระวิวรรณ วรรณวิไชย. (2556). *กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาวะในวัยเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนองครักษ์ จังหวัดนครนายก.* คณะศิลปกรรมศาตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://fofa.swu.ac.th/index.php/2011-10-18-16-26-56/2013-10-21-15-38-39/195-3-2

รุจน์ หาเรือนทรง. ไม่ปรากฏปีที่จัดทำ. *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: ปัญหาสังคม. ส 2.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.* เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 14 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.sw2.ac.th/images/user/root/soc31101/4soc.pdf

วรวีร์ คานภู่. (2558). *'ห้องเรียนมีชีวิต' เปิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชน*. โครงการห้องเรียนมีชีวิต. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 19 มีนาคม 2558. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.thaihealth.or.th/Content/

วิกรม อารีราษฎร์. (2547). *ความพร้อมของพนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ในการย้ายที่ทำการจากท่าอากาศยานสากลกรุงเทพ (ดอนเมือง) ไปสู่ท่าอากาศยานสากลสุวรรณภูมิ*. ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยม หาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการสอนผ่านเว็บ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 20 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก: http://thesis.swu.ac.th/swudis/Adu_Ed/Wipawan_S.pdf

วิมลศรี อุปรนัย. (2524). *นาฏกรรมและการละคร: หลักการบริหารและจัดการแสดง*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

วิรัช นิยมธรรม; อรนุชนิยมธรรม. (2551). *เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมพม่า*. พิมพ์ครั้งที่1. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย

วิโรจน์ วิวัฒน์รังสรรค์. (2555). *ทฤษฎีแห่งความรู้ (Theory Of Knowledge)*. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 20 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.vcharkarn.com/vcafe/203122.

ศุภนาฏ รอดแก้ว. (2551). *การพัฒนาทักษะด้านการแสดงละครสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการอ่านนิทานและร่วมกันแต่งบทละครสร้างสรรค์ประกอบการแสดง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสุทธาราม*. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.vcharkarn.com/blog/46108

สมพงษ์ จิตระดับ และ อัญมณี บุญชื่อ. (2551). *หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด

แสงเดือน จุธารี. (2546). *ผลของการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นวัฒนธรรมเป็นฐานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสาร PDF.

สุกัญญา สมไพบูลย์, ชัณปการ แสงจันทร์. (2553). *ละครชุมชน*. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2548). *เอกสารการสอนชุด ไทยกับการปรับประเทศให้ทันสมัย.* พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ. (2546). *ความรู้ความเข้าใจของข้าราชการที่มีต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรวรรณ ชมวัฒนา และ วีร์สุดา บุนนาค. (2553). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์.* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ฮาชิโร่ อาซาโน่. (2558). *เกมทายใจ เราเป็นคนแบบไหนกันนะ.* แปลโดย กนกวรรณ เกตุชัยมาศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. (2558). อมรินทร์ How To, สนพ.

Alice A. Pañares & Maria Gloriosa S. Cabangon. (2559). *Drama-in-schools in the Philippines.* Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance Volume 21, Issue 1, 2016. เอกสาร PDF. (ออนไลน์). เข้าถึงวันที่ 14 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13569783.2015.1127151?journalCode=crde20

Cyprian Chiduo Obadiegwu, Ph.D. *From Theory into Practice: Theatre-in-Education and Child Transformative Development.* AFRREV IJAH. An International Journal of Arts and Humanities. Bahir Dar, Ethiopia. Vol. 1 (1), February, 2012. ISSN: 2225-8590

Wikipedia, the free encyclopedia. *Theatre in education.* (online). modified on 16 March 2017: https://en.wikipedia.org/wiki/Theatre_in_education

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

ที่	ชื่อเล่น	อายุ (ปี)	ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	ลักษณะที่อยู่อาศัย	สภาพบ้านที่อยู่อาศัย	สภาพชุมชนโดยรวม
1	ด.ญ.อิ๊มพ์	8	บ้านของตัวเอง	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
2	ด.ญ.ฟ้า	8	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านไม้ชั้นเดียว	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนที่มีการจัดระเบียบค่อนข้างดี ค่อนข้างปลอดภัย พอสมควร
3	ด.ญ.ลอร่า	9	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
4	ด.ญ.เฟิร์ส	10	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านไม้ชั้นเดียว	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนที่มีการจัดระเบียบค่อนข้างดี ค่อนข้างปลอดภัย พอสมควร
5	ด.ญ.ตาล	11	บ้านของญาติ (อาศัยอยู่กับญาติ)	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
6	ด.ญ.น้ำ	11	บ้านของญาติ (อาศัยอยู่กับญาติ)	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ

7	ด.ช.จ้า	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
8	ด.ช.ซิม	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
9	ด.ช.แฮ็ค	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
10	ด.ญ.ออม	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ
11	ด.ช.ใหญ่	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนแออัด มีสภาพค่อนข้างเป็นระเบียบ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม
12	ด.ช.เล็ก	11	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนแออัด มีสภาพค่อนข้างเป็นระเบียบ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม
13	ด.ญ.ปอย	12	บ้านของญาติ (อาศัยอยู่กับญาติ)	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่มาก แต่พอมีพื้นที่ทำกิจกรรมของครอบครัว	ชุมชนที่มีการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน คุณภาพดี ปลอดภัย

14	ด.ญ.มด	13	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านไม้สองชั้น	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนที่มีการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน คุณภาพดี ปลอดภัย
15	นายมิกซ์	15	บ้านของพ่อกับแม่	บ้านสองชั้นครึ่งปูนครึ่งไม้	ไม่มีพื้นที่ทำอะไรได้เลย เนื่องจากปลูกบ้านติดกันอย่างแออัด	ชุมชนแออัด ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขยะเยอะ

ภาคผนวก ข
แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน

กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

โดย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

สถานที่จัดกิจกรรม

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ถนนริมทางรถไฟสายเก่า

แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

แผนกิจกรรม (Lesson Plan)

1. ชื่อแผน

   แผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

   จำนวน 1 แผน และมีแผนย่อย จำนวน 11 แผน ซึ่งในแต่ลผจะมีกิจกรรมย่อยสำหรับแผนนั้นๆ สำหรับใช้ในงานวิจัย เรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา: ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มเป้าหมาย

   กลุ่มเด็กและเยาวชนชายและหญิง สมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย จำนวน 15 คน อายุระหว่าง 7–16 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนรถริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

3. เป้าหมาย

   เยาวชนชุมชนสวนอ้อย มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

4. วัตถุประสงค์

   เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

5. กิจกรรมละลายพฤติกรรม

   กิจกรรมการละเล่นต่างๆ จะถูกระบุวิธีการ อุปกรณ์ เวลา

6. กิจกรรมจูงใจ

   สื่อ, คลิป, นิทรรศการ หรืออื่นๆ ที่จะถูกนำมาใช้ในแต่ละครั้ง แต่ไม่ครบทุกครั้ง

7. กิจกรรมเข้าสู่เนื้อหา

   จูงใจเข้าสู่เนื้อหาโดยอิงจากการทำกิจกรรมละลายพฤติกรรมในแต่ละครั้ง แล้วจูงใจโดยการพูดคุยเพื่อนำเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละครั้ง

8. กิจกรรมเนื้อหา

   ในการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา จะนำแนวทางในการสร้างเรื่องราวเพื่อให้เข้าใจถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยอิงจากแผนการต่อไปนี้ คือ

   โครงเรื่องถึงปมเนื้อหา, ตัวละคร, ช่วงเริ่มต้นฉาก, การเตรียมตัว, อุปกรณ์, เวลา, กิจกรรมประเมินผล (การประเมินกิจกรรม)

9. การประเมินผล

การสัมภาษณ์กลุ่มโดยรวม โดยพยายามให้เยาวชนทั้งหมด 15 คน ได้แสดงความคิดเห็น วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ถึงผลของการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 10 ครั้ง รวมถึงการเปิดเผย ถึงการเขียนบันทึก หรือ Journal ทั้งนี้การเปิดเผยบันทึก ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ได้ทำการตกลง ตั้งแต่การทำกิจกรรมครั้งที่ 1 และเปิดเผยโดยความสมัครใจของเยาวชน เพื่อนำผลการแสดงความคิดเห็นมาตีความสรุปในเอกสารต่อไป ซึ่งการประเมินผลนี้ จะทำในครั้งที่ 11

10. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมทั้งหมด

จำนวน 11 ครั้ง รวมเวลา 640 นาที

(ประมาณ 10.60 ชั่วโมง เฉลี่ยครั้งละประมาณ 58.18 นาที)

11. ประโยชน์ที่ได้รับ

เยาวชนชุมชนสวนอ้อย มีความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม จากการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

12. รายชื่อวิทยากร / ผู้เชี่ยวชาญ / ชำนาญการ ในการจัดกิจกรรม

12.1 นางสาวยุพา แก่นจันทร์ (ครูมด)

ผู้ผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมเด็ก จาก มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม

12.2 นายกฤษณ์ สงวนปิยะพันธ์ (ครูหลุยส์)

ครูสอนการแสดง จาก โรงเรียนวอลดอร์ฟ / หัวหน้าคณะละคร Bline Theatre (ไบลน์เธียร์เตอร์)

12.3 นายสวภพ เทพกสิกุล (ครูก้อง)

ครูสอนร้องเพลง ประจำภาควิชาขับร้อง สถาบันการดนตรี Play Me Up (เพลย์ มี อัพ)

13. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยเด็กและเยาวชนจากชุมชนสวนอ้อย อายุ 8 ปี จำนวน 2 คน, 9 ปี จำนวน 1 คน, 10 ปี จำนวน 1 คน, 11 ปี จำนวน 8 คน, 12 ปี จำนวน 1 คน , 13 ปี จำนวน 1 คน และ 15 ปี จำนวน 1 คน รวมจำนวน 15 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

13.1	ด.ญ.อิ๊มพ์	อายุ	8	ปี
13.2	ด.ญ.ฟ้า	อายุ	8	ปี
13.3	ด.ญ.ลอร่า	อายุ	9	ปี
13.4	ด.ญ.เฟิร์ส	อายุ	10	ปี
13.5	ด.ญ.ตาล	อายุ	11	ปี

13.6	ด.ญ.น้ำ	อายุ	11	ปี
13.7	ด.ช.จ้า	อายุ	11	ปี
13.8	ด.ช.ซิม	อายุ	11	ปี
13.9	ด.ช.แฮ๊ค	อายุ	11	ปี
13.10	ด.ญ.ออม	อายุ	11	ปี
13.11	ด.ช.ใหญ่	อายุ	11	ปี
13.12	ด.ช.เล็ก	อายุ	11	ปี
13.13	ด.ญ.ปอย	อายุ	12	ปี
13.14	ด.ญ.มด	อายุ	13	ปี
13.15	นายมิกซ์	อายุ	15	ปี

ตารางสรุปกิจกรรม

ที่	Content: สิ่งแวดล้อม	เวลา	แผน	กิจกรรม	สื่อ
1	ฉันมาหาเธอ	40 นาที	1	1	✓
	Content: ทำความรู้จัก				
2	นี่แหละ...ตัวฉัน	60 นาที	1	2	✓
	Content: รู้จักตนเอง, รู้จักชุมชน				
3	เธอ ฉัน เขา และเรา...จะไว้ใจกัน	60 นาที	1	3	-
	Content: ความไว้ใจตนเองและผู้อื่น				
4	ชุมชนของฉัน และ สิ่งแวดล้อมในชุมชน	60 นาที	1	2	-
	Content: ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)				
5	แตกความคิด...เพื่อสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน	60 นาที	1	2	✓
	Content: การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)				
6	เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน	70 นาที	1	2	✓
	Content: บทบาทสมมุติแบบเดี่ยว เพื่อเข้าถึงตัวละคร				
7	สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย	60 นาที	1	4	✓
	Content: ดัดแปลงเพลงเป็นละคร				
8	เรื่องราวนี้ เราจะช่วยกันสร้าง...จากเพลงโลกสวยด้วยมือเรา	60 นาที	1	4	✓
	Content: จินตนาการละคร: ร่วมมือหาทางออก				
9	เรื่องราวนี้ เราจะร่วมกันสร้างจากจินตนาการ	60 นาที	1	2	-
	Content: จินตนาการละคร: การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านละคร				
10	เรื่องราวนี้ คือ เรื่องราวของเรา และ เรื่องราวของชุมชน	60 นาที	1	3	-
	Content: จินตนาการละคร: แบ่งปันวิธีการแก้ปัญหาผ่านละคร				
11	บทสรุปของเรา เพื่อก้าวต่อไปของชุมชน	50 นาที	1	2	✓
	Content: สรุปกิจกรรมทั้งหมด				

ครั้งที่ : 1

วัน : N / A

แผน : ฉันมาหาเธอ

เวลา : 40 นาที

Content : ทำความรู้จัก

เนื้อหา : การทำความรู้จักเบื้องต้น และพูดคุยถึงเรื่องราวในการทำกิจกรรม

จุดประสงค์ : เพื่อให้เด็กปรับตัวเข้ากับคนแปลกหน้า หรือ บุคคลอื่นที่ไม่รู้จักได้ สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมร่วมกับผู้อื่นได้ และให้เด็กรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่คุ้นเคย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ
ขั้นนำ (5 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรมแนะนำตัวอย่างเป็นทางการกับเด็กและเยาวชน	
ขั้นกิจกรรม (20 นาที) 1. กิจกรรมการพูดคุยระหว่างผู้นำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยนั่งพูดคุยเป็นกลุ่ม 2. อธิบาย ถึงการทำกิจกรรม และจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมทั้งหมด 3. ทำข้อตกลงเรื่องการเขียนบันทึกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และขอความร่วมมือให้นำมาเปิดเผยในวันสรุปกิจกรรม (ครั้งที่ 11)	เด็กปรับตัวเข้ากับคนแปลกหน้า หรือ บุคคลอื่นที่ไม่รู้จักได้ สามารถเข้ากับสภาพแวดล้อมร่วมกับผู้อื่นได้ และให้เด็กรู้สึกถึงความปลอดภัยเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่คุ้นเคย
ขั้นสรุป (15 นาที) 1. เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในชุมชนซักถามเกี่ยวกับตัวตนผู้จัดกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นชินและความสนิดใจต่อกัน	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

แจกสมุดบันทึกและอุปกรณ์ในการจดบันทึก เพื่อให้จดบันทึกในสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน และให้จดบันทึกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งที่ : 2

วัน : N / A

แผน : นี่แหละ...ตัวฉัน

เวลา : 60 นาที

Content : รู้จักตนเอง, รู้จักชุมชน

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดความเป็นตัวตน และชุมชนที่ตนเองอาศัยได้อย่างไม่ขัดเขิน

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนกล้าแสดงออก เป็นตัวของตัวเอง และเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดชุมชนที่ตนเองอาศัยได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรมแนะนำตัวอย่างเป็นทางการกับเด็กและเยาวชน 2. พูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในชุมชน 3. เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในชุมชนซักถามเกี่ยวกับตัวตนผู้จัดกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นชินและความสนิดใจต่อกัน	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมแนะนำชื่อตัวเอง พร้อมชื่อของกิน 3 พยางค์ เช่น หนูชื่อฝ้ายนมสด คนถัดมาก็ ผมชื่อ บอยแตงไทย คนต่อไป ฉันชื่อ ส้มนมปั่น เป็นต้น 1.1 ใครบอกชื่อซ้ำกับเพื่อน หรือ บอกช้าเกินไป ให้ออกมายืนนอกกลุ่ม 1.2 แนะนำชื่อจนครบทุกคน 1.3 คนที่ออกมายืนนอกกลุ่ม ให้บอกชื่อเพื่อน ที่แนะนำตัวเองไปเมื่อสักครู่ ให้ได้อย่างน้อย 3 คน ถ้าบอกผิด หรือบอกไม่ได้ ให้เพื่อนๆลงโทษ เช่น เต้น หรือ ร้องเพลง... 2. เขียนชื่อของตัวเองลงบนกระดาษแข็งขนาด A5 แล้วถือเอาไว้	1. เด็กและเยาวชนในชุมชนกล้าแสดงออก เป็นตัวของตัวเองและเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง 2. เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดชุมชนที่ตนเองอาศัยได้

3. ยืนเป็นวงกลม แนะนำชื่อตัวเอง พร้อมชื่อของกิน 3 พยางค์ อีกครั้ง โดยการชูป้ายพร้อมทำท่าประกอบที่บ่งบอกความเป็นตัวเอง เพื่อสร้างการจดจำที่ง่ายมากยิ่งขึ้น 3.1 เมื่อผู้แนะนำตัวคนแรกพูดจบ ให้ทำท่าที่บ่งบอกเป็นสัญลักษณ์ ไปยังผู้ที่ต้องการแนะนำตัวคนต่อไปได้แนะนำตัวต่อ 3.2 ผู้ที่แนะนำตัวคนต่อไป พูดชื่อเพื่อนก่อนหน้าพร้อมทำท่าทางของเพื่อน ก่อนที่จะแนะนำตัวเอง 3.3 ทำแบบนี้จนครบทุกคน 4. กิจกรรมนำเสนอชุมชน (1) โดยให้เด็กและเยาวชน นั่งเป็นวงกลม นึกถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันของชุมชนที่ตนเองอาศัย และนำเสนอสั้นๆ จนครบทุกคน 5. ผู้จัดกิจกรรมและเยาวชน แสดงความคิดเห็นด้านวิธีแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนร่วมกัน	
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทา 1.1 วันนี้เราได้ทากิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กได้รับความรู้ความเข้าใจอะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนำและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. กระดาษแข็งสีขาว หรือ สีอื่นๆ ขนาด A5
2. ปากกาเมจิกหัวใหญ่ สีดำ หรือ สีอื่นๆ

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชนในชุมชนกล้าแสดงออก เป็นตัวของตัวเอง และเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดชุมชนที่ตนเองอาศัย

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
2. ให้เด็กและเยาวชนเตรียมเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อนำมาพูดคุยกันในครั้งหน้า

ครั้งที่ : 3

วัน : N / A

แผน : เธอ ฉัน เขา และเรา...จะไว้ใจกัน

เวลา : 60 นาที

Content : ความไว้ใจตนเองและผู้อื่น

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการจินตนาการ การเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารระหว่างบุคคล และสื่อในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการเรียนรู้การสื่อความหมาย และพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กเกิดการจินตนาการ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง
2. เพื่อเด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา (เพื่อสร้างความสนิดใจต่อกันมากยิ่งขึ้น) พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้ และยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: ฉันเองนะ 1.1 ทุกคนหลับตาลง จินตนาการว่าตัวเองเป็นกระดาษที่ปลิวไปตามสายลมและค่อยๆร่วมหล่นลงบนพื้น (ค่อยๆนั่ง และนอนลงกับพื้น เหยียดกายยาวหรือในลักษณะที่ร่างกายรู้สึกดีและผ่อนคลาย) 1.2 กำหนดลมหายใจและสมาธิให้อยู่กับการหายใจ โดยที่หายใจเข้าท้องป่องหายใจออกท้องแฟบ ตามลักษณะของการหายใจตามธรรมชาติ (ใช้เวลาประมาณ 5-6 นาที เพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายและเบามากที่สุด)	1. เด็กเกิดการจินตนาการ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง 2. เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ หมายเหตุ

1.3 กำหนดให้เด็กจินตนาการว่าตัวเองคือลูกโป่งที่อัดก๊าซ ฮีเลี่ยมและกำลังพองใหญ่โต ถูกมัดปมและลอยขึ้นสู่อากาศ โดยที่ยังหลับตาอยู่ และให้ร่างกายค่อยๆลุกขึ้นจากพื้น จินตนาการการเคลื่อนไหวเหมือนตัวเองเป็นลูกโป่ง มีการเคลื่อนไหวของร่างกายทุกส่วน เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนได้มีการยืดเส้นยืนสายจากการเคลื่อนไหว 1.4 เมื่อจินตนาการและเคลื่อนไหวร่างกายถึงจุดสูงสุดแล้ว ให้ยืนนิ่งๆ แล้วค่อยๆลืมตาขึ้น 1.5 ให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม จับกลุ่มๆละ 3 คน จากการนับ 1 – 3 ไปจนครบ 15 คน โดยให้ ผู้ที่ได้หมายเลข 1 อยู่กลุ่มหมายเลข 1 ผู้ที่ได้หมายเลข 2 อยู่กลุ่มหมายเลข 2 และ ผู้ที่ได้หมายเลข 3 อยู่กลุ่มหมายเลข 3 ตามลำดับ 2. กิจกรรมที่ 2: โยกเยกเอย...เราคือหนึ่งเดียว 2.1 สมาชิก 3 คนในกลุ่ม ยืนจับมือประสานกันเป็นกลุ่มเพื่อทำสธิเป็นเวลาประมาณ 1-2 นาที เพื่อสานสัมพันธ์ที่ดีและความไว้ใจมากยิ่งขึ้น 2.2 ให้สมาชิกในกลุ่ม 2 คน ยืนหันหน้าเข้าหากัน เว้พื้นที่ตรงกลางเอาไว้ ให้สมาชิกคนที่สามเข้าไปยืน ทั้งนี้ สมาชิกคนที่ 3 จะยืนหลับตาเอามือไขว้ประสานที่ไหล่หรือออกและหลับตา โดยที่สามารถยืนหันหน้าเข้าหาสมาชิกคนใดคนหนึ่งก็ได้ หรือจะยืนหันข้างให้กับสมาชิกก็ได้ 2.3 ให้สมาชิกทุกคนทำสมาธิ ปลดปล่อยจิตใจให้ว่างเปล่า แล้วจดจ่ออยู่กับการทำกิจกรรม 2.4 สมาชิกคนที่ 1 หรือ 2 เริ่มทำการสัมผัสสมาชิกคนที่ 3 ในลักษณะ ผลัก-รับ-ดัน-ส่ง โดยที่สามาชิกคนที่ 3 มีสมาธิอยู่กับตนเองและแรงดันของสมาชิกทั้งสอง ทั้งนี้เท้าของสมาชิกคนที่ 3 อยู่นิ่งไม่เคลื่อนไหว แต่ให้เคลื่อนไหวเฉพาะร่างกายที่สมาชิกคนที่ 1 และคนที่ 2 ทำการ ผลัก-รับ-ดัน-ส่ง เท่านั้น	อาจจะมีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแสดงมาร่วมทำกิจกรรมด้วย

2.5 ทำประมาณ 3-4 นาที แล้วให้สมาชิกคนที่ 1 หรือ 2 เปลี่ยนกลุ่ม และเปลี่ยนให้สมาชิกคนที่ 3 ได้ทำการ ผลัก-รับ-ดัน-ส่ง สมาชิกคนอื่นๆด้วย 3. กิจกรรมที่ 3: กิจกรรมนำเสนอชุมชน (2) ในรูปแบบของบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 1) 3.1 จับกลุ่มๆละ 5 คนตามใจชอบ แล้วให้แต่ละกลุ่มออกไปหาขยะในชุมชน โดยที่แต่ละกลุ่มจะต้องหาขยะไม่ต่ำกว่า 2 ชนิด และไม่จำกัดจำนวน ในเวลา 5 นาที กลุ่มไหนกลับมาช้าสุดจะต้องเริ่มทำกิจกรรมเป็นกลุ่มแรก 3.2 ให้แต่ละกลุ่มถกปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา* 3.3 ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอปัญหาและที่มาของปัญหาในปัจจุบัน พร้อมการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จัดแบ่งบทบาทให้ทุกคนได้พูด สื่อความหมาย สื่ออารมณ์ และแสดงท่าทางประกอบ** ตามแบบของบทบาทสมมุติที่ตนเองเข้าใจ จากการอธิบาย 4. เสร็จสิ้นการทำกิจกรรม นั่งเป็นวงกลม	* เพื่อดูการคิด การวิเคราะห์ ของเด็กและเยาวชน ** เพื่อดูลักษณะของการแสดงออกทางด้านความรู้สึก ก่อนได้รับการถ่ายทอดทางด้านการละครอย่างจริงจัง
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. ใช้ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน
2. การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กเกิดการจินตนาการ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง
2. เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

รั้งที่ : **4**

วัน : N / A

แผน : ชุมชนของฉัน และ สิ่งแวดล้อมในชุมชน

เวลา : 60 นาที

Content : ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักและถ่ายทอดความเป็นชุมชน ทั้งข้อดีและข้อเสียของชุมชน และการจัดการแก้ปัญหาในชุมชน ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ โดยผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กรู้จักการจินตนาการ, กล้าแสดงออก, กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง
2. เพื่อให้เกิดการคิด ได้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. นั่งจับกลุ่มเป็นวงกลม ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา (เพื่อสร้างความสนิดใจต่อกันมากยิ่งขึ้น) พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม อธิบายถึงบทบาทสมมุติในการแสดง เพื่อสื่อความหมายอย่างคร่าวๆ 2. ผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้เริ่มเล่าถึงชุมชนของตนเอง เอ่ยข้อดีและข้อเสียโดยเฉพาะเรื่องของมลพิษทางด้านขยะ และพูดถึงการจัดการแก้ปัญหาในชุมชน 3. จัดกลุ่มให้เด็กและเยาวชนในชุมชน โดยให้เด็กและเยาวชนยืนเรียงหน้ากระดาน แล้วนับ 1 และ 2 สลับกันไป เพื่อให้ได้การแยกกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 7 - 8 คน (จากจำนวนทั้งหมด 15 คน) 4. กิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 2)	1. เด็กรู้จักการจินตนาการ, กล้าแสดงออก, กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง 2. เกิดการคิด ได้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะ

4.1 ผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะ มีการสร้างเรื่องราวและเหตุการณ์สมมุติ โดยผู้จัดกิจกรรม เป็นผู้เลือกเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสมกับตัวละคร แล้วลองจินตนาการ และลองสมมุติตัวเองเป็นตัวละครนั้นๆ 4.2 ให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงท่าทางเป็น ตัวละครตามกำหนด สื่ออารมณ์ อากับกิริยาท่าทาง ตามความคิด ของตนเอง 4.3 ผู้จัดกิจกรรมให้คำแนะนำในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงออก การสื่อสารที่เหมาะสมกับตัวละครและการแสดง เป็นระยะๆ 5. หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ให้นั่งรวมเป็นวงกลม	
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรมและเด็กร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนำและให้กาลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. ใช้ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กจินตนาการเป็น, กล้าแสดงออก, กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง
2. เกิดการคิด ได้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะ

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
2. ให้เด็กและเยาวชนเตรียมขยะที่คิดว่าก่อให้เกิดมลพิษและปัญหาต่อชุมชน มาคนละ 1-2 ชิ้น

ครั้งที่ : 5

วัน : N / A

แผน : แตกความคิด...เพื่อสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน

เวลา : 60 นาที

Content : การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การแก้ปัญหา การรับฟังสื่อสารในเรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทขยะผ่านการจินตนาการ การแสดงบทบาทสมมุติ และการแสดงความคิดเห็น

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กและเยาวชน รู้จักแสดงความคิดเห็นระหว่างข้อดีและข้อเสีย ในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะชุมชน
2. เพื่อให้เด็กและเยาวชน เข้าใจเกี่ยวกับการเกิดจินตนาการ ความคิด ทัศนคติที่ดีร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้ (เอาขยะที่เตรียมวางเอาไว้ในตำแหน่งที่แต่ละคนสามารถเดินไปหยิบได้สะดวก) และยืดเส้นยืดสายร่างกายพร้อมกับการทำกิจกรรม 2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนเดินไปหยิบขยะของตน แล้วกลับมานั่งเป็นวงกลม	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: บอกเล่าเก้าสิบ และ ซ้ายชอบ - ขวาไม่ชอบ* 1.1 ผู้จัดกิจกรรมให้ผู้ร่วมกิจกรรมเอ่ยถึงสรรพคุณ ทั้งข้อดีและข้อเสียของขยะที่นำติดตัวมา และเอ่ยถึงขยะทำให้ชุมชนมีปัญหาอย่างไร โดยพูดวนไปทางขวาของผู้พูดทีละคน จนครบทุกคน 1.2 หลังจากที่พูดเสร็จ ผู้จัดกิจกรรมจะกำหนดว่าใครในวงจะเริ่มเล่นก่อนโดยมีกติกาว่า ถ้าผู้เล่นหันหน้าไป	1. เด็กและเยาวชน รู้จักแสดงความคิดเห็นระหว่างข้อดีและข้อเสีย ในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะชุมชน 2. เด็กและเยาวชน เข้าใจเกี่ยวกับการเกิดจินตนาการ ความคิด ทัศนคติที่ดีร่วมกัน

ทางซ้ายให้พูดคำว่า "ชอบ" แต่ถ้าหันหน้าไปทางขวาให้พูดคำว่า "ไม่ชอบ" ซึ่งผู้เล่นจะหันหน้าไปทางไหนก็ได้ แต่ต้องพูดให้ถูกตามกติกา โดยคำนึงถึงเรื่องราวของ “ขยะ” ที่มีการนำเสนอเป็นสิ่งสำคัญ 1.3 นับจำนวน “ชอบ” และ “ไม่ชอบ” และแยกออกเป็นสองกลุ่ม ให้นั่งตรงข้ามกัน 1.4 ให้ฝั่ง “ชอบ” บรรยายถึงข้อดีและวิธีการมารีไซเคิลขยะในฝั่งของตน และบรรยายข้อเสียในฝั่งตรงข้าม โดยที่ฝั่ง “ไม่ชอบ” เงียบไว้ก่อน 1.5 หลังจากนั้นให้ ฝั่ง “ไม่ชอบ” ทำเช่นเดียวกัน 2. กิจกรรมที่ 2: กิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ: การแก้ปัญหาขยะในชุมชน (ครั้งที่ 3) 2.1 ให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม จินตนาการถึงการแสดงบทบาทสมมุติ ในหัวข้อ “การแก้ปัญหาขยะในชุมชน” โดยการนำการบรรยายข้อเสีย ที่ทั้งสองกลุ่มนำเสนอซึ่งกันและกันมาขยายความ แตกความคิดเพิ่มเติม เพื่อการสร้างเพื่อสร้างอุดมการณ์ในการกำจัดขยะอย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน 2.2 ให้แต่ละกลุ่ม นำเสนอการแสดงบทบาทสมมุติตามความคิดของตนเอง และจากการได้รับคำแนะนำ ทั้งนี้กำหนดให้กลุ่ม “ชอบ” แสดงก่อน และให้กลุ่ม “ไม่ชอบ” เป็นกลุ่มนั่งชม เมื่อแสดงจบ ให้กลุ่มไม่ชอบแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน หลังจากนั้น สลับกันแสดงและสลับแสดงความคิดเห็นต่อไป 3. กลับมานั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม	หมายเหตุ * ดูปฏิกิริยาในการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การสื่อสาร คิดวิเคราะห์ แยกแยะ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม - อาจจะมีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแสดงมาร่วมทำกิจกรรมด้วย
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง	

1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. ขยะที่คิดว่าก่อให้เกิดมลพิษและปัญหาต่อชุมชน
2. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน
3. การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชน รู้จักแสดงความคิดเห็นระหว่างข้อดีและข้อเสีย ในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเภทขยะชุมชน
2. เด็กและเยาวชน เข้าใจเกี่ยวกับการเกิดจินตนาการ ความคิด ทัศนคติที่ดีร่วมกัน

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
2. ให้เด็กและเยาวชนเตรียมเรื่องราวเกี่ยวกับการกำจัดขยะ และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ มาคนละ 1-2 แนวทาง

ครั้งที่ : 6

วัน : N / A

แผน : เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน

เวลา : 70 นาที

Content : บทบาทสมมุติแบบเดี่ยว เพื่อเข้าถึงตัวละคร

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การแสดงออก การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารไปยังผู้อื่น และสื่อในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผ่านการเรียนรู้การสื่อความหมายและพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติแบบการแสดงเดี่ยว หรือ Monologue

จุดประสงค์ : เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การจินตนาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงเดี่ยว หรือ Monologue เพื่อการสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้ 2. วอล์มร่างกาย เพื่อยืดเส้นยืดสายร่างกายพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วนั่งเป็นวงกลม	
ขั้นกิจกรรม (50 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: อธิบายเรื่องการแสดงเดี่ยว (Monologue) 1.1 ผู้จัดกิจกรรม อธิบายเรื่องการแสดงเดี่ยว หรือ Monologue ให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟังอย่างคร่าวๆ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรม เตรียมตัวแสดงบทบาทสมมุตในลักษณะของการแสดงเดี่ยวต่อไป 2. กิจกรรมที่ 2: ทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 4: Monologue) 2.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยืนกระจายออกไปรอบๆ แล้วนั่งลง 2.2 ผู้นำกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ในหัวข้อ “เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อ	เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การจินตนาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงเดี่ยว หรือ Monologue เพื่อการสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ หมายเหตุ - หัวข้อ “เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา ...เพื่อชุมชน โดยการ กำจัดขยะ และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ”

ชุมชน โดยการ กำจัดขยะ และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ" โดยสร้างเรื่องราวเบื้องต้นให้ โดยมีโครงเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ถึงปมเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ทำให้ชุมชนเกิดความเสื่อมโทรม และแล้ว ก็มีเหล่าผู้กล้าในการกำจัด /รีไซเคิลขยะเข้ามาให้การช่วยเหลือ (มีการกำหนดตัวละคร และเกริ่นนำช่วงเริ่มต้นฉาก) หลังจากนั้น ให้เด็กและเยาวชนที่ร่วมกิจกรรม ลองจินตนาการว่าตนเองเป็นผู้กล้าในการกำจัด /รีไซเคิลขยะ 2.3 เริ่มการทดลองสมมุติตัวเองเป็นตัวละครนั้นๆ โดยผู้จัดกิจกรรมกำหนดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนแรกที่อยู่ทางขวามือยืนขึ้นนำเสนอ พร้อมสื่ออารมณ์ อากับกิริยาท่าทาง ตามความคิดของตนเอง โดยต้องแสดงผ่านบทพูดเดี่ยว จากการจินตนาการ เกี่ยวกับการแก้ไขและกำจัดขยะในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ (จากเรื่องราวที่ให้เตรียม ทั้งนี้ ผู้ที่ถูกคัดเลือก สามารถยืนนำเสนออยู่กับที่ หรือ จะเดินไปรอบๆก็ได้ โดยใช้เวลาคนละ 1 – 3 นาที เมื่อพูดจบ จะต้องแตะตัวเพื่อนคนต่อไปให้ทำแบบเดียวกับตนเอง (เมื่อแตะแล้วให้นั่งลงแทนที่เพื่อน) 2.4 ผู้จัดกิจกรรมให้คำแนะนำในเรื่องของการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงออก การสื่อสารที่เหมาะสมกับตัวละครและการแสดง ผ่านบทพูดเดี่ยว หรือ โมโนล็อก (Monologue) เป็นระยะๆ เมื่อสิ้นสุดแล้วเรียกตัวนั่งเป็นวงกลม	ให้เด็กและเยาวชน อิงจากเรื่องราวที่ได้แสดงความคิดเห็นจากการทำกิจกรรมในครั้งที่ 5 - อาจจะมีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแสดงมาร่วมทำกิจกรรมด้วย
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 อธิบายเพิ่มเติม เกี่ยวกับบทบาทพูดเดี่ยว	

1.3 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. เรื่องราวการแก้ไข, การกำจัด และการรีไซเคิลขยะในชุมชน ที่ให้เตรียมมา
2. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน
3. การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหว การจินตนาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล ผ่านพื้นฐานการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงเดี่ยว หรือ Monologue เพื่อการสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. ส่งสมุดบันทึกเพื่อรับตามประทับ และส่งคืนเพื่อจดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
2. แจกเอกสารเนื้อร้องของเพลง จำนวน 2 เพลง คือ สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เจ้าพระยา เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับไปฟังและทำความเข้าใจกับเพลง เพื่อนำมาวิเคราะห์และขับร้องพร้อมแสดงท่าทางที่มีต่อเพลงในครั้งต่อไป

ครั้งที่ : 7

วัน : N / A

แผน : สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย

เวลา : 60 นาที

Content : ดัดแปลงเพลงเป็นละคร

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้เรื่องความสามัคคีจากการใช้เสียง การประสานเสียงในรูปแบบของอะแคปเปลลา (A Cappella) การตีความจากเพลงเพื่อให้นึกถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม แล้วนำมาจินตนาการโดยการทำ emotional recall หรือ ดึงความทรงจำจากประสบการณ์ทางอารมณ์ เพื่อนำมาจินตนาการในการสร้างละคร/การแสดงบทบาทสมมุติจากบทเพลง

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความสามัคคีจากการจากการร้องประสานเสียงในรูปแบบของการประสานเสียง
2. เพื่อให้เด็กเกิดการคิด การจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างเรื่องราวให้เป็นละครจากเพลงที่กำหนด
3. เพื่อให้เกิดการกล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกาย 1.1 ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวยืนเป็นวงกลม	1. เรียนรู้ความสามัคคีจากการจากการร้องประสานเสียงในรูปแบบของการประสานเสียง 2. เกิดการคิด การจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างเรื่องราวให้เป็นละครจากเพลงที่กำหนด 3. เกิดการกล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้

2. กิจกรรมที่ 2: วอล์มเสียง: ประสานเสียงให้เป็นหนึ่ง (อะแคปเปลลา: A Cappella) 2.1 ยืนเป็นวงกลม และพยายามให้ร่างกายของแต่ละคนชิดกันมากที่สุด (วงแคบๆ) 2.2 ให้คนหนึ่งเริ่มทำเสียงเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลม สัตว์ ผสมผสานกับเสียงอื่นๆ เช่น เสียงเครื่องจักร เสียงเครื่องดนตรี รวมถึงการเอื้อนเอ่ยในรูแบบต่างๆ เพื่อทดลองการสื่อสารเสียงให้มีความเป็นดนตรีแบบหนึ่งเดียว 3. กิจกรรมที่ 3: วิเคราห์เนื้อหา 3.1 ผู้จัดกิจกรรม วิทยากรเสริม และผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เพลงเจ้าพระยา โดยทดลองอ่านออกเสียงพร้อมกับการทำความเข้าใจเนื้อหาทีละประโยค 3.2 ทดลองออกเสียงตามจังหวะเพลงที่เปิดจากเครื่องเสียง 3.3 ทดลองสื่อความหมายจากท่าทาง โดยไม่ส่งเสียง หรือร้องเพลง (คล้ายๆละครใบ้) ตามความเข้าใจที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์ความหมาย 4. กิจกรรมที่ 4: บทบามสมมุติ (ครั้งที่ 5): สื่อความหมายจากเพลงให้เป็นละครสั้น 4.1 แบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ทบทวนความรู้เรื่องการเคลื่อนไหวเพื่อสื่อความหมาย โดยอธิบายและให้ทำความเข้าใจจากเพลงทั้งสองเพลงอีกครั้ง 4.2 หลังจากนั้นให้ทั้งสองกลุ่ม ลองจินตนาการ และสร้างเรื่องราวจากเพลงทั้งสองเพลงให้ออกมาในรูปแบบของละครสั้น ไม่เกิน 5 นาที โดยเนื้อหาจะต้องมีปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ สามารถจินตนาการละครได้อย่างอิสระ 4.3 ให้กลุ่มแรก นำเสนอละครที่ดัดแปลงจากเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย โดยแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย	หมายเหตุ - อาจจะมีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการร้องเพลงและการแสดงมาร่วมทำกิจกรรมด้วย

หลังจากนั้น พักการแสดง ฟังความคิดเห็นจากผู้จัดกิจกรรม, วิทยากร และอีกกลุ่ม หลังจากนั้นลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด 4.4 กลุ่มที่สอง นำเสนอละครที่ดัดแปลงจากเพลงเจ้าพระยา โดยแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหาและใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย หลังจากนั้น พักการแสดง ฟังความคิดเห็นจากผู้จัดกิจกรรม, วิทยากร และอีกกลุ่ม หลังจากนั้นลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด 5. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลม	
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. เนื้อเพลง เพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เพลงเจ้าพระยา
2. วิทยุ / เครื่องเสียง
3. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เรียนรู้ความสามัคคีจากการจากการร้องประสานเสียงในรูปแบบของการประสานเสียง
2. เกิดการคิด การจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างเรื่องราวให้เป็นละครจากเพลงที่กำหนด
3. เกิดการกล้าแสดงออก สามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านละครได้

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งที่	:	8
วัน	:	N / A
แผน	:	เรื่องราวนี้ เราจะช่วยกันสร้าง...จากเพลงโลกสวยด้วยมือเรา
เวลา	:	60 นาที
Content	:	จินตนาการละคร: ร่วมมือหาทางออก
เนื้อหา	:	เด็กและเยาวชนในชุมชน เรียนรู้การจินตนาการ การสร้างสรรค์ละคร โดยคำนึงถึงเรื่องราวและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากเพลง "โลกสวยด้วยมือเรา" นำมาดัดแปลงเป็นเรื่องราวในรูปแบบของละคร
จุดประสงค์		1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลงที่กำหนดได้ 2. เพื่อให้เกิดการคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (5 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง 1.1 ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม 2. กิจกรรมที่ 2: ชุมชนในอุดมคติของฉัน 1.1 แบ่งกลุ่มของผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มมีอายุที่คละกัน	1. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลงที่กำหนดได้ 2. เกิดการคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ หมายเหตุ อาจจะมีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญทางด้านละครและการแสดงมาร่วมทำกิจกรรมด้วย

1.2 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน 2-3 คน (คละอายุ) ออกมานำเสนอเรื่องราวของชุมชนในอุดมคติ ปัจจุบันชุมชนมีลักษณะอย่างไร อยากให้ชุมชนมีความสะอาดแบบไหน และมีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างไร โดยที่ขณะนำเสนอ ทุกคนยังคงนั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม 1.3 ผู้จัดกิจกรรมและผู้ร่วมกิจกรรม ร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการรักษาสางแวดล้อมประเภทขยะในชุมชน 3. กิจกรรมที่ 3: ฟัง...คิด...เพื่อหาแนวทาง 3.1 ผู้จัดกิจกรรม นำเสนอละครชุมชนด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเสนอตัวอย่างของละครพร้อมเล่าเรื่องราวคร่าวๆของละครที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง และร่วมกันจินตนาการแสดงความคิดเห็น พร้อมร่วมมือกันสร้างเนื้อหาละครเพิ่มเติม 3.2 ผู้จัดกิจกรรม และ วิทยากร เลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากเพลง “โลกสวยด้วยมือเรา” โดยการร้องเพลงและอธิบายเรื่องราวให้กับผู้ร่วมกิจกรรมฟัง 4. กิจกรรมที่ 4: ร่วมกันก่อร่างสร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (1) a. แจกกระดาษแข็งแผ่นใหญ่ (ขนาดโปสเตอร์ หรือ ขนาด A3) เพื่อสร้างสรรค์จินตนาการในรูปแบบของการร่างหรือเขียนเนื้อหา หรือวาดภาพประกอบ เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมจากขยะ จากเรื่องราวที่ได้ฟัง b. สมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันคิดเรื่องราวและละครร่วมกัน โดยมีข้อกำหนดว่า เรื่องราวที่นำเสนอเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีการแก้ไขและกำจัดขยะในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ และจะต้องมีความยาวไม่เกิน 10 นาที c. ให้เวลาในการฝึกซ้อมการแสดงอย่างคร่าวๆ เพิ่มรายละเอียด โดยเน้นในเรื่องของเนื้อหาด้านการรักษา	

สิ่งแวดล้อมและการแก้ไข รวมถึงเน้นในเรื่องของการแสดงออก การแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย d. นำเสนอ โดยแสดงท่าทาง การสื่อความหมาย อารมณ์ตามจินตนาการ หลังจากนั้น พักการแสดง ฟังความคิดเห็นของอีกกลุ่ม และลองแสดงเพื่อสื่อความหมายอีกครั้งในแบบด้นสด 5. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลม	
ขั้นสรุป (15 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. กระดาษแข็งแผ่นใหญ่ (ขนาดโปสเตอร์ หรือ ขนาด A3) จำนวน 2 แผ่น
2. ปากกาเมจิกด้ามใหญ่, สี
3. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชนในชุมชน สามารถจินตนาการ คิดค้น และสร้างสรรค์ละคร จากเพลงที่กำหนดได้
2. เกิดการคิดค้นเรื่องราว เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งที่ : 9

วัน : N / A

แผน : เรื่องราวนี้ เราจะร่วมกันสร้างจากจินตนาการ

เวลา : 60 นาที

Content : จินตนาการละคร: การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านละคร

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักการสร้างสรรค์ละครจากการจินตนาการ โดยคำนึงถึงเรื่องราว ปัญหา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ผ่านการเรียนรู้การแสดง บทบาทสมมุติในครั้งที่ผ่านมา สามารถสื่อความหมาย การเคลื่อนไหว การแสดงออก มีการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว

จุดประสงค์ :
1. เพื่อให้เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากจินตนาการ จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม
2. เพื่อให้เด็กและเยาวชน สามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว และถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา พร้อมบอกคร่าวๆถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง 1.1 ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม วอล์มร่างกายและเสียง 2. กิจกรรมที่ 2: ร่วมกันสร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (2)	1. เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากจินตนาการ จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม 2. เด็กและเยาวชน สามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น

2.1 ผู้จัดกิจกรรมปูพื้นเรื่องให้ โดยเลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากภาพยนตร์เรื่อง "พ่อมดแห่งออซ" โดยกำหนดให้ตัวละคร "ดีน" ทะเลาะกับพ่อเนื่องจากการไม่รักษาสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ทิ้งขยะไม่เป็นที่ จนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หลังจากที่ทะเลาะกับพ่อ ดีนก็ร้องไห้แล้วหลบไป เมื่อตื่นขึ้นมาก็พบกับเมืองร้างร้อนระอุ เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง มีแต่ขยะหมักหมมสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ แล้วได้รับการช่วยเหลือจาก หุ่นกระป๋อง สิงโต และหุ่นไล่กา ในการไปพบกับพ่อมดเพื่อที่จะช่วยให้โลกกลับไปอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง 2.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสร้างเรื่องราวจากการปูพื้นเรื่องให้ โดยมีข้อกำหนดว่า มีการกำหนดตัวละคร เนื้อหา จุดเริ่มของปัญหา และการแก้ไขของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ไม่ซ้ำกับครั้งที่แล้ว เน้นในเรื่องของการแสดงออกการแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วม เนื้อเรื่องมีความยาวไม่เกิน 10 นาที 2.3 นำเสนอละคร 3. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลม	เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว และถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย
2. อาจจะมีการเสริมด้วยคลิปวิดีโอฉากสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชน สามารถสร้างสรรค์เรื่องราว ที่มีปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ในรูปแบบของละครจากจินตนาการ จากการปูพื้นเรื่องอย่างคร่าวๆจากผู้จัดกิจกรรม

2. เด็กและเยาวชน สามารถการแสดงออกทางด้านความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างเรื่องราว และถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ผ่านการแสดงได้

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งที่ : 10

วัน : N / A

แผน : เรื่องราวนี้ คือ เรื่องราวของเรา และ เรื่องราวของชุมชน

เวลา : 60 นาที

Content : จินตนาการละคร: แบ่งปันวิธีการแก้ปัญหาผ่านละคร

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชน รู้จักการสร้างสรรค์ละครจากการจินตนาการ โดยคำนึงถึงเรื่องราว ปัญหา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะ ผ่านการเรียนรู้การแสดง บทบาทสมมุติในครั้งที่ผ่านมา สามารถนำเสนอเรื่องราวต่อหน้าชุมชนได้อย่างไม่ขัดเขิน

จุดประสงค์ : เพื่อให้เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากจินตนาการในรูปแบบของละคร เกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความรู้ความเข้าใจ**
ขั้นนำ (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา 2. เตรียมความพร้อมถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (40 นาที) 1. กิจกรรมที่ 1: วอล์มร่างกายและเสียง 1.1 ยืนกระจายให้มีพื้นที่เป็นของตนเอง เพื่อการเคลื่อนไหวได้ง่าย พร้อมยืดเส้นยืดสาย (สะบัดมือ แขน ขา และตัว) ให้มีการเคลื่อนไหว และวอล์มการส่งเสียงจากพื้นที่ขนาดใกล้ ขยายออกไปไกล โดยใช้พลังของลมจากช่องท้อง ปอด และกระบังลม เพื่อเตรียมพร้อมกับการทำกิจกรรม แล้วรวมตัวนั่งเป็นวงกลม วอล์มร่างกายและเสียง 2. กิจกรรมที่ 2: สร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (3) 2.1 สืบเนื่องจากการสร้างเรื่องราวในครั้งที่แล้ว ในครั้งนี้ผู้สร้างกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยผ่านการจินตนาการ	เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากจินตนาการในรูปแบบของละคร เกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้

ล้วนๆ (ไม่มีการจด หรือร่างแผนใดๆ) กำหนดตัวละคร เนื้อหา จุดเริ่มของปัญหา และการแก้ไขของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน เน้นในเรื่องของการแสดงออก การแสดงท่าทางประกอบ เพื่อสื่ออารมณ์ของเนื้อหา และใส่ความรู้สึกร่วมเข้าไปด้วย 3. กิจกรรมที่ 3: การแสดงละครเพื่อการศึกษา 3.1 นำเรื่องราวที่สร้างขึ้น แสดงต่อหน้าประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และผู้คนในชุมชนได้รับชม 3.2 เริ่มการแสดง โดยการร้องเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย เพื่อให้ทุกคนในชุมชน เข้าใจถึงปัญหาและมีอารมณ์ร่วมไปกับชุดการแสดงต่อไป (เปิดการแสดงโดยนักแสดงที่กลุ่มย่อย) 3.3 ตัวแทนของเยาวชน นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน แล้วโยงเข้าสู่การแสดงละครสั้น 3.4 แสดงเรื่องราวด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม จากเรื่องที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้น โดยทำการคัดเลือกจากเรื่องราวที่ได้สร้างขึ้นมา จำนวน 1 เรื่อง โดยขณะแสดงละคร มีการตัดบทบางช่วง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประธานชุมชน แล้วทดลองทำเอาความคิดเห็นของประธานชุมชนมาใส่ในบทละคร (แบบด้นสด) และเปรียบเทียบกับบทที่ทดลองเล่นมาก่อนหน้านี้ เพื่อให้เห็นถึงความคิดเห็นอันหลากหลาย 3.5 ปิดท้ายด้วยการร้องเพลงประสานเสียง เพลงเจ้าพระยา เพื่อให้สมาชิกในชุมชน เกิดการรับรู้ เข้าใจ และเกิดความคิดในการรักชุมชน แม่น้ำลำครองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาต่อไป 3.6 เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการแสดง ผู้สร้างกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำการรับฟังความคิดเห็นของประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกของชุมชน	

4. เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอ เรียกตัวนั่งเป็นวงกลมในห้องจัดกิจกรรม	
ขั้นสรุป (10 นาที) 1. เด็กและผู้จัดกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ 1.1 วันนี้เราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง 1.2 เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรจากกิจกรรมที่ทำในวันนี้ ผู้จัดกิจกรรมคอยแนะนาและให้กำลังใจ	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. เครื่องเสียงครบชุด เช่น วิทยุ ลำโพง ไมโครโฟน ซีดีเพลง
2. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

เด็กและเยาวชน สามารถแสดงความคิดเห็น เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการสร้างสรรค์เรื่องราวจากจินตนาการในรูปแบบของละคร เกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทขยะในชุมชนได้ และสามารถสื่อสารออกมาเป็นละครได้ต่อหน้าคนอื่นๆได้

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันลงในกระดาษขนาด A4 และ ส่งสมุดบันทึก

ครั้งที่ : 11

วัน : N / A

แผน : บทสรุปของเรา เพื่อก้าวต่อไปของชุมชน

เวลา : 50 นาที

Content : สรุปกิจกรรมทั้งหมด

เนื้อหา : เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องราวของผลกระทบจากขยะที่กลายเป็นมลพิษต่อชุมชน และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชนได้

จุดประสงค์ :
1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น แสดงความคิดเห็น การคิด การวิเคราะห์ และแยกแยะ ในสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขชุมชน
2. กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา	**ความเชื่อมั่นในตนเอง**
ขั้นนา (10 นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรม และ เด็กและเยาวชนในชุมชน นั่งเป็นวงกลม ทักทายพร้อมพูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวันที่ผ่านมา และนั่งเป็นวงกลม 2. เตรียมความพร้อมถึงกิจกรรมที่จะทำกันในวันนี้	
ขั้นกิจกรรม (20 นาที) 1. กิจกรรมการพูดคุยและการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมดเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาขยะในชุมชน 2. สอบถามความคิดเห็นและนำเสนอความมคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการแสดงละครเพื่อการศึกษา, ละครชุมชน และกิจกรรมการร้องเพลง รวมถึงกิจกรรมการแสดงละครต่อหน้าชุมชน	1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น แสดงความคิดเห็น การคิด การวิเคราะห์ และแยกแยะ ในสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขชุมชน 2. กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการ

3. กิจกรรมการเปิดเผยบันทึกของแต่ละคนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทั้งหมด (ตามข้อตกลง) พร้อมแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	รักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้
ขั้นสรุป (20นาที) 1. ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสรุปถึงกิจกรรมที่ทำ โดยผู้จัดกิจกรรมใช้คำถามกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นดังนี้ 1.1 จากการที่ได้ชม เด็กมีความคิดเห็นอย่างไร 1.2 คนที่แสดงรู้สึกอย่างไรต่อการแสดงละคร 1.3 คนที่เป็นผู้ชมรู้สึกอย่างไรและได้เรียนรู้อะไรบ้าง	

สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

1. สมุดบันทึก
2. ความรู้ความเข้าใจเดิมของเด็กและเยาวชนในชุมชน การใช้ร่างกาย การเคลื่อนไหวของร่างกาย

การประเมินผลความรู้ความเข้าใจ

1. เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น แสดงความคิดเห็น การคิด การวิเคราะห์ และแยกแยะ ในสิ่งต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเรื่องราวเพื่อการแก้ไขชุมชน
2. กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา สามารถสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อยได้

การมอบหมายงานแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนที่มาทำกิจกรรม

1. ส่งคืนสมุดบันทึกให้กับเด็กและเยาวชนที่มาทำกิจกรรม

ภาคผนวก ค
แบบตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

แบบตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือวิจัย โดยให้ท่านโปรดพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใส่คะแนน +1, 0, -1 ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าเหมาะสม

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าเหมาะสมหรือไม่

-1 เมื่อแน่ใจว่าไม่เหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่ามีความเหมาะสมและถูกต้องเพียงใด

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
สาระสำคัญ และ กิจกรรม				
1. ฉันมาหาเธอ				
Content : ทำความรู้จัก				
1.1 กิจกรรมการพูดคุยระหว่างผู้นำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนที่มาร่วมทำกิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยนั่งพูดคุยเป็นกลุ่ม				
2. นี่แหละ...ตัวฉัน				
Content : รู้จักตนเอง, รู้จักชุมชน				
2.1 กิจกรรมแนะนำชื่อตัวเอง พร้อมชื่อของกิน 3 พยางค์ เช่น หนูชื่อ ฝ้ายนมสด คนถัดมาก็ ผมชื่อ บอยแตงไทย คนต่อไป ฉันชื่อ ส้มนมปั่น				
2.2 กิจกรรมนำเสนอชุมชน (1) โดยให้เด็กและเยาวชน นั่งเป็นวงกลม นึกถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันของชุมชน				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
ที่ตนเองอาศัย และนำเสนอสั้นๆ จนครบทุกคน				
3. เธอ ฉัน เขา และเรา...จะไว้ใจกัน				
Content : ความไว้ใจตนเองและผู้อื่น				
3.1 กิจกรรมที่ 1 : ฉันเองนะ จินตนาการว่าตัวเองเป็นกระดาษที่ปลิวไปตามสายลมและค่อยๆร่วมหล่นลงบนพื้น				
3.2 กิจกรรมที่ 2 : โยกเยกเอย...เราคือหนึ่งเดียว ให้สมาชิกคนที่ 1 หรือ 2 เริ่มทำการสัมผัสสมาชิกคนที่ 3 ในลักษณะผลัก-รับ-ดัน-ส่ง โดยที่สามาชิกคนที่ 3 มีสมาธิอยู่กับตนเองและแรงดันของสมาชิกทั้งสอง				
3.3 กิจกรรมที่ 3 : กิจกรรมนำเสนอชุมชน (2) ในรูปแบบของบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 1)				
4. ชุมชนของฉัน และ สิ่งแวดล้อมในชุมชน				
Content : ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)				
4.1 กิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 2) ผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนประเภทขยะ มีการสร้างเรื่องราวและเหตุการณ์สมมุติโดยผู้จัดกิจกรรม เป็นผู้เลือกเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสมกับตัวละครแล้วลองจินตนาการ และลองสมมุติตัวเองเป็นตัวละครนั้นๆ				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
5. แตกความคิด...เพื่อสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน				
Content : การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ประเภทขยะ)				
5.1 กิจกรรมที่ 1 : บอกเล่าเก้าสิบ และ ซ้ายชอบ - ขวาไม่ชอบ* ผู้ร่วมกิจกรรมเอ่ยถึงสรรพคุณ ทั้งข้อดีและข้อเสียของขยะที่นำติดตัวมา เมื่อพูดเสร็จ ผู้เล่น				
หันหน้าไปทางซ้ายให้พูดคำว่า "ชอบ" แต่ถ้าหันหน้าไปทางขวาให้พูดคำว่า "ไม่ชอบ" ให้ฝั่ง “ชอบ” บรรยายถึงข้อดีและวิธีการมารีไซเคิลขยะในฝั่งของตน และบรรยายข้อเสียในฝั่งตรงข้าม โดยที่ฝั่ง “ไม่ชอบ” เงียบไว้ก่อน หลังจากนั้นให้ ฝั่ง “ไม่ชอบ” ทำเช่นเดียวกัน				
5.2 กิจกรรมที่ 2 : กิจกรรมทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ : การแก้ปัญหาขยะในชุมชน (ครั้งที่ 3) ให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม จินตนาการถึงการแสดงบทบาทสมมุติ ในหัวข้อ “การแก้ปัญหาขยะในชุมชน”				
6. เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน				
Content : บทบาทสมมุติแบบเดี่ยว เพื่อเข้าถึงตัวละคร				
6.1 กิจกรรมที่ 1 : อธิบายเรื่องการแสดงเดี่ยว (Monologue)				
6.2 กิจกรรมที่ 2 : ทดลองการแสดงบทบาทสมมุติ (ครั้งที่ 4 : Monologue) ผู้นำกิจกรรมเป็นผู้ปูพื้นเรื่องเกี่ยวกับ				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
สิ่งแวดล้อมในชุมชน ในหัวข้อ “เราจะมีกันและกัน...เพื่อเรา...เพื่อชุมชน โดยการ กำจัดขยะ และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ” โดยสร้างเรื่องราวเบื้องต้นให้ โดยมีโครงเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน				
7. สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย				
Content : ดัดแปลงเพลงเป็นละคร				
7.1 กิจกรรมที่ 1 : วอล์มร่างกาย				
7.2 กิจกรรมที่ 2 : วอล์มเสียง : ประสานเสียงให้เป็นหนึ่ง (อะแคปเปลลา : A Cappella)				
7.3 กิจกรรมที่ 3 : วิเคราห์เนื้อหา ร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย และ เพลงเจ้าพระยา โดยทดลองอ่านออกเสียงพร้อมกับการทำความเข้าใจเนื้อหาทีละประโยค ออกเสียงตามจังหวะเพลง และสื่อความหมายจากท่าทาง โดยไม่ส่งเสียง (คล้ายๆละครใบ้)				
7.4 กิจกรรมที่ 4 : บทบามสมมุติ (ครั้งที่ 5) : สื่อความหมายจากเพลงให้เป็นละครสั้น แบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม ลองจินตนาการ และสร้างเรื่องราวจากเพลงทั้งสองเพลงให้ออกมาในรูปแบบของละครสั้น ไม่เกิน 5 นาที โดยเนื้อหาจะต้องมีปัญหาและ				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
วิธีการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ สามารถจินตนาการละครได้อย่างอิสระ				
8. เรื่องราวนี้ เราจะช่วยกันสร้าง...จากเพลงโลกสวยด้วยมือเรา				
Content : จินตนาการละคร : ร่วมมือหาทางออก				
8.1 กิจกรรมที่ 1 : วอล์มร่างกายและเสียง				
8.2 กิจกรรมที่ 2 : ชุมชนในอุดมคติของฉัน แบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ส่งตัวแทนออกมานำเสนอเรื่องราวของชุมชนในอุดมคติ ปัจจุบันชุมชนมีลักษณะอย่างไร อยากให้ชุมชนมีความสะอาดแบบไหน และมีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างไร				
8.3 กิจกรรมที่ 3 : ฟัง...คิด...เพื่อหาแนวทาง จัดกิจกรรม และ วิทยากร เลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากเพลง “โลกสวยด้วยมือเรา” โดยการร้องเพลงและอธิบายเรื่องราวให้กับผู้ร่วมกิจกรรมฟัง				
8.4 กิจกรรมที่ 4 : ร่วมกันก่อร่างสร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (1) สมาชิกร่วมกันคิดเรื่องราว โดยมีข้อกำหนดว่าเรื่องราวที่นำเสนอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ที่เกิดปัญหา/การแก้ไขปัญหาในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ และจะต้องมีความยาวไม่เกิน 10 นาที				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
9. เรื่องราวนี้ เราจะร่วมกันสร้างจากจินตนาการ				
Content : จินตนาการละคร : การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านละคร				
9.1 กิจกรรมที่ 1 : วอล์มร่างกายและเสียง				
9.2 กิจกรรมที่ 2 : ร่วมกันสร้างเรื่องราวและทดลองเล่น (2) ผู้จัดกิจกรรมปูพื้นเรื่องให้ โดยเลือกเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากภาพยนตร์เรื่อง “พ่อมดแห่งออซ” สมาชิก ร่วมกันคิดเรื่องราว โดยมีข้อกำหนดว่า เรื่องราวที่นำเสนอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ที่เกิดปัญหา/การแก้ไขปัญหาในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ มีความยาวไม่เกิน 10 นาที				
10. เรื่องราวนี้ คือ เรื่องราวของเรา และเรื่องราวของชุมชน				
Content : จินตนาการละคร : แบ่งปันวิธีการแก้ปัญหาผ่านละคร				
10.1 กิจกรรมที่ 1 : วอล์มร่างกายและเสียง				
10.2 กิจกรรมที่ 2 : สร้างเรื่องราว และทดลองเล่น (3) สมาชิก ร่วมกันคิดเรื่องราว โดยมีข้อกำหนดว่า เรื่องราวที่นำเสนอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ที่เกิดปัญหา/การแก้ไขปัญหาในชุมชน และ/หรือ การรีไซเคิลขยะ มีความยาวไม่เกิน 10 นาที				
10.3 กิจกรรมที่ 3 : การแสดงละครเพื่อการศึกษา (ละครชุมชน) นำเรื่องราวที่				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
สร้างขึ้น แสดงต่อหน้าประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และผู้คนในชุมชนได้รับชม				
11. บทสรุปของเรา เพื่อก้าวต่อไปของชุมชน				
Content : สรุปกิจกรรมทั้งหมด				
11.1 กิจกรรมการพูดคุยและการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด				
11.2 กิจกรรมการเปิดเผยบันทึกของแต่ละคนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทั้งหมด (ตามข้อตกลง) พร้อมแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
สื่อการเรียนรู้				
1. วัสดุอุปกรณ์ สื่อ มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1 กระดาษวาดเขียนขนาด A4, A5				
1.2 สีเทียน / สีชอร์ค				
1.3 ปากกา, ดินสอ, ยางลบ				
1.4 สมุดบันทึก, กระดาษสำหรับเขียน				
1.5 ไฟล์วิดีโอขนาดสั้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม				
1.6 เพลงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม				
2. วัสดุอุปกรณ์ สื่อ มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน				
3. วัสดุอุปกรณ์ สื่อ ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนกระบวนการเรียนรู้				

รายการกิจกรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	ไม่เหมาะสม	
การวัดและประเมินผล				
1. การสัมภาษณ์กลุ่มโดยรวม โดยพยายามให้เยาวชนทั้งหมด 15 คน ได้แสดงความคิดเห็นวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ถึงผลของการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 10 ครั้ง รวมถึงการเปิดเผยถึงการเขียนบันทึก หรือ Journal ทั้งนี้การเปิดเผยบันทึก ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ได้ทำการตกลงตั้งแต่การทำกิจกรรมครั้งที่ 1 และเปิดเผยโดยความสมัครใจของเยาวชน เพื่อนำผลการแสดงความคิดเห็นมาตีความสรุปในเอกสารต่อไป ซึ่งการประเมินผลนี้ จะทำในครั้งที่ 11				

ความคิดเห็น

- ☐ เห็นชอบ และสามารถใช้เครื่องมือในการทำกิจกรรมได้
- ☐ โดยรวมเห็นชอบ แต่ขอให้ปรับแก้เครื่องมือตามคำแนะนำ และสามารถใช้เครื่องมือในการทำกิจกรรมได้
- ☐ ไม่เห็นชอบบางส่วน ขอให้ปรับแก้เครื่องมือตามคำแนะนำ และนำมาตรวจสอบ
- ☐ ไม่เห็นชอบทั้งหมด ขอให้ปรับแก้เครื่องมือตามคำแนะนำ และนำมาตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตรวจเครื่องมือครั้งที่ _____ วันที่ตรวจเครื่องมือ _____

ลงชื่อ _____

(.....)

กรรมการ / ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจเครื่องมือ

ลงวันที่

ภาคผนวก ง
เนื้อเพลง เพลงเจ้าพระยา

เนื้อเพลง: เจ้าพระยา
ศิลปิน: เอ็กซ์ วาย แซด (XYZ)

กาพย์โคลงกลอนก่อนนั้น
เขาวาดฝันบรรยายเรื่องราว
กล่าวเป็นเพลงเรือขับขาน
เป็นตำนานเพลงเจ้าพระยา
แต่มาในบัดนี้ คำกวีในจินตนา
ก็เป็นเพียงความงามที่แล้ว มา
เหมือนฝัน วัน วาน
ไม่มีใครกล่าวขาน ไม่มี นิทานเรื่องใหม่
เจ้าพระยาขุ่นไป ไม่เหมือนเดิม
ไม่มีเพลงหนุ่มสาว ไม่มีเรื่องราวอ่อนหวาน
เหลือแต่โคลงกลอนแห่ง สาร เค มี
กาพย์โคลงกลอนก่อนนั้น
เขาวาดฝันบรรยายเรื่องราว
กล่าวเป็นเพลงเรือขับขาน
เป็นตำนานเพลงเจ้าพระยา
แต่มาในบัดนี้ คำกวีในจินตนา
ก็เป็นเพียงความงามที่แล้ว มา
เหมือนฝัน วัน วาน
เจ้าพระยาขุ่นไป เหมือนใครทำใจให้ขุ่น
เจ้าพระยาสิ้นบุญ อยู่หรือไร
จับมือมาประสาน คิดการช่วยกันเข้าไว้
เจ้าพระยาจะใสเหมือนก่อน
กาพย์โคลงกลอนก่อนนั้น
เขาวาดฝันบรรยายเรื่องราว
กล่าวเป็นเพลงเรือขับขาน
เป็นตำนานเพลงเจ้าพระยา
แต่มาในบัดนี้ คำกวีในจินตนา
ก็เป็นเพียงความงามที่แล้ว มา
เหมือนฝัน วัน วาน..

ที่มา: http://เนื้อเพลงดังดัง.blogspot.com/2014/01/xyz.html

ภาคผนวก จ
เนื้อเพลง เพลงสมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย

เนื้อเพลง: สมาคมเชื้อโรคแห่งประเทศไทย
ศิลปิน: T-Bone

โอยะมาโห่ วาดาโฮ ดำปี๋
แปลให้เป็นไทยยิ่งเน่ายิ่งเหม็นยิ่งดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ยิ่งดี๋
แปลให้ฟังใหม่ไม่เน่าไม่เหม็นไม่ดี
ฉันอยู่ในน้ำยิ่งเน่าเหม็นยิ่งดี
ชื่อบัคเตรีมีเพื่อนฝูงมากมาย
ฉันชื่อไทฟอยเป็นคู่ซี้เพื่อนตาย
ไวรัสเพื่อนใหม่กระโดดน้ำตามมา
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ดำปี๋
แปลให้เป็นไทยยิ่งเน่ายิ่งเหม็นยิ่งดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ยิ่งดี๋
แปลให้ฟังใหม่ไม่เน่าไม่เหม็นไม่ดี
พยาธิตัวจี๊ดชอบร้องเพลงสามช่า
พวกเชื้อราชอบเต้นแรพเท้าไฟ
เชื้อหิดก็มากับอหิวาขาใหญ่
เอ้าลุยเข้าไป ไปที่แม่น้ำเจ้าพระยา
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ดำปี๋
แปลให้เป็นไทยยิ่งเน่ายิ่งเหม็นยิ่งดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ยิ่งดี๋
แปลให้ฟังใหม่ไม่เน่าไม่เหม็นไม่ดี
เชื้อโรคอย่างเราสนุกสนานทั้งปี
เลยจัดปาร์ตี้ขอบพระคุณคนไทย
ขยะน้ำเสียท่านก็ทิ้งให้ไป
ไม่นานเท่าไหร่จะยกเมืองไทยให้เรา
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ดำปี๋
แปลให้เป็นไทยยิ่งเน่ายิ่งเหม็นยิ่งดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ยิ่งดี๋
แปลให้ฟังใหม่ไม่เน่าไม่เหม็นไม่ดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ดำปี๋
แปลให้เป็นไทยยิ่งเน่ายิ่งเหม็นยิ่งดี
โอยะมาโห่ วาดาโฮ ยิ่งดี๋
แปลให้ฟังใหม่ไม่เน่าไม่เหม็นไม่ดี
โอยะมาโห่...โอยะมาโห่...โอยะมาโห่...โอยะมา
โห่...โอยะมาโห่...โอยะมาโห่...

ที่มา: http://www.lyricsthai.com/archives/29312

ภาคผนวก ฉ
ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรม

ลงพื้นที่สำรวจปัญหา ณ ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

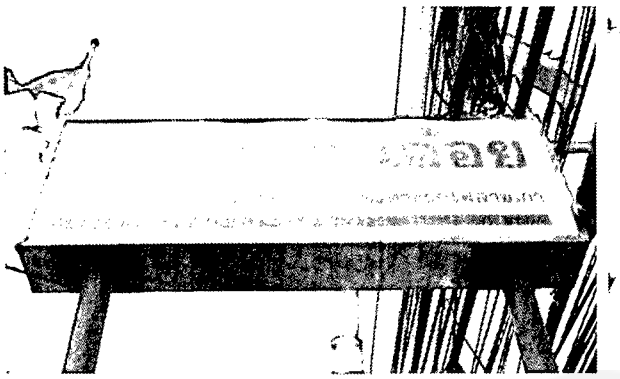

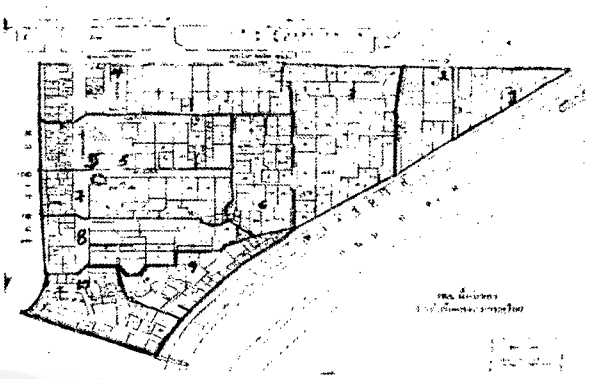

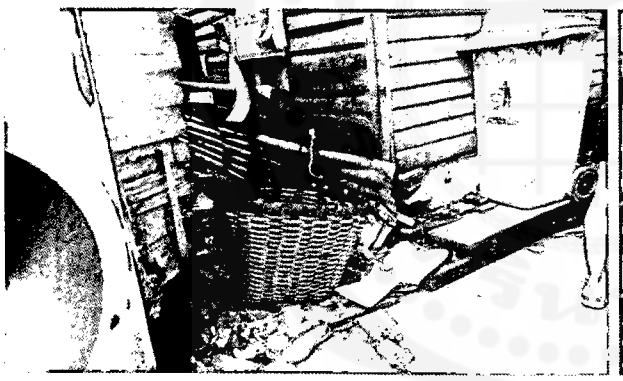

ประมวลภาพการทำกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา กับ เด็กและเยาวชน

ณ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ภายใน ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

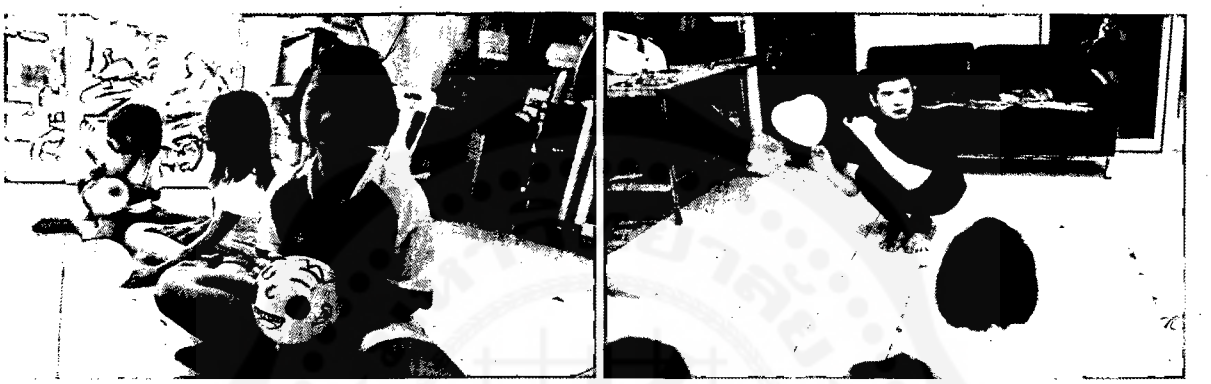

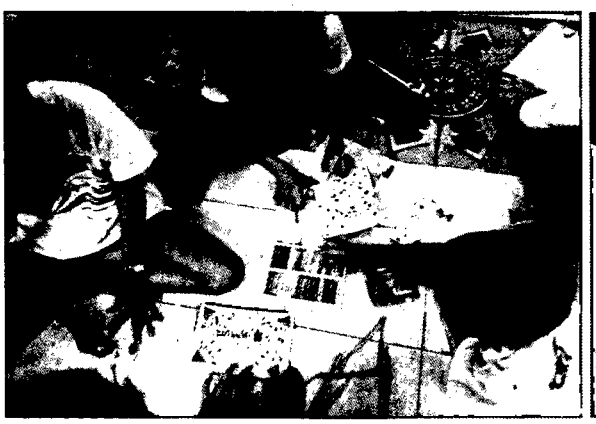
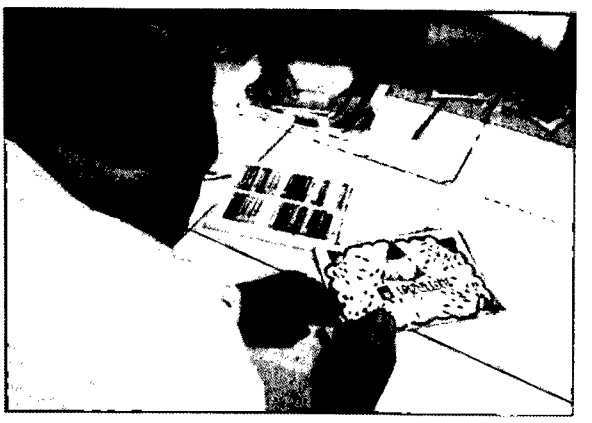
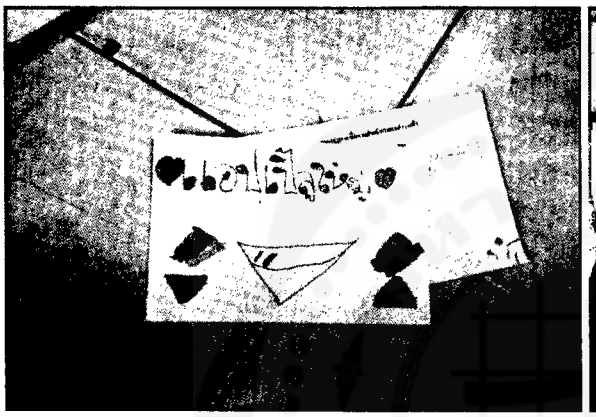

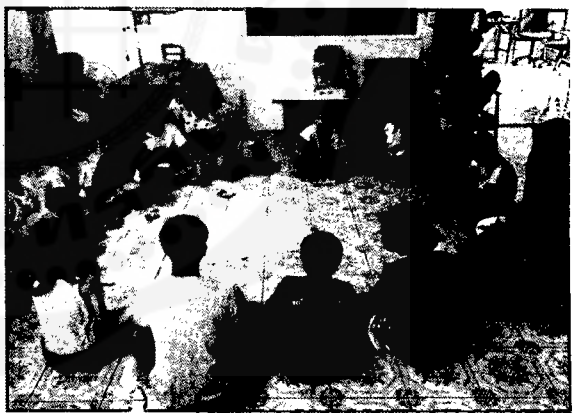

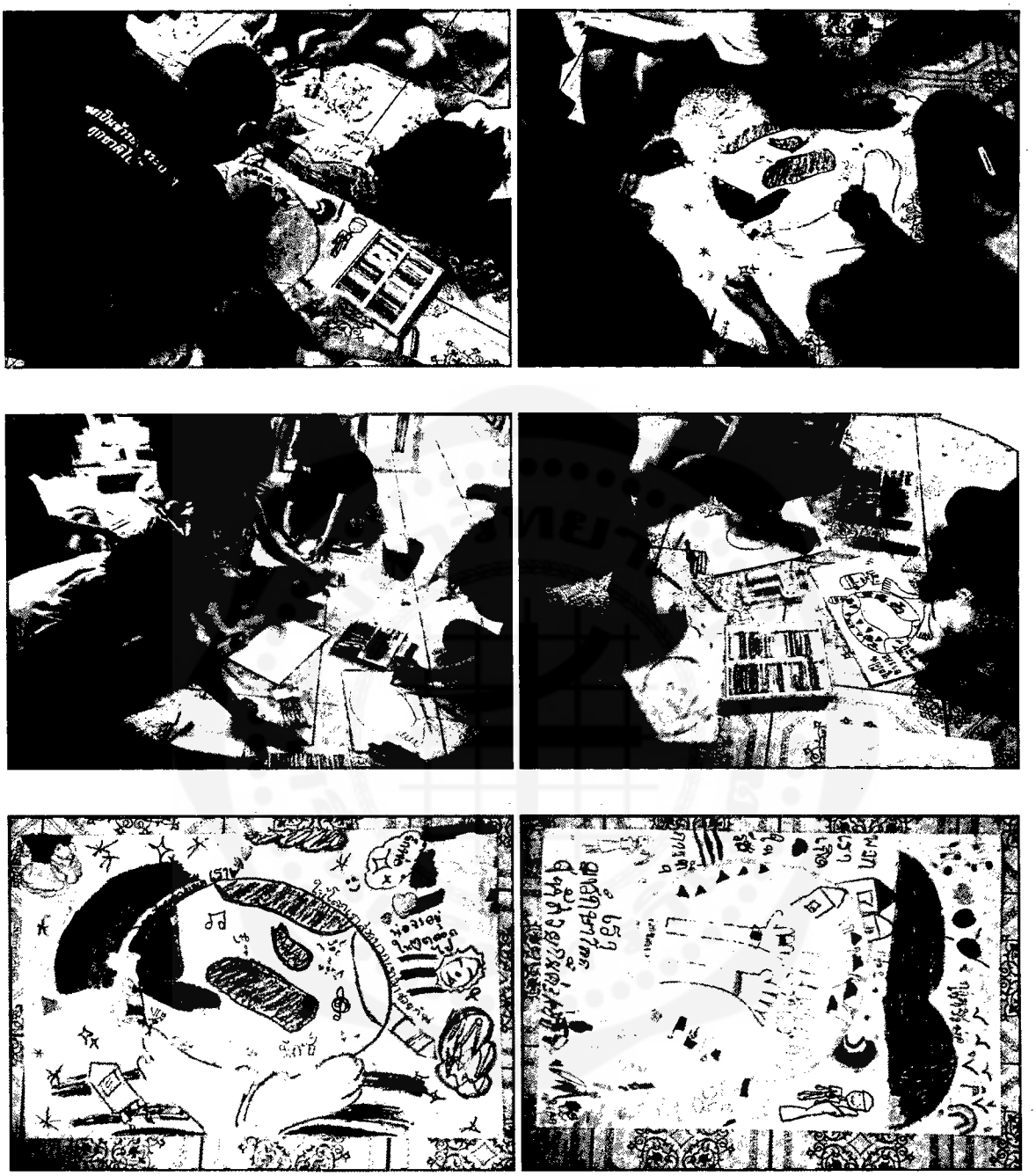

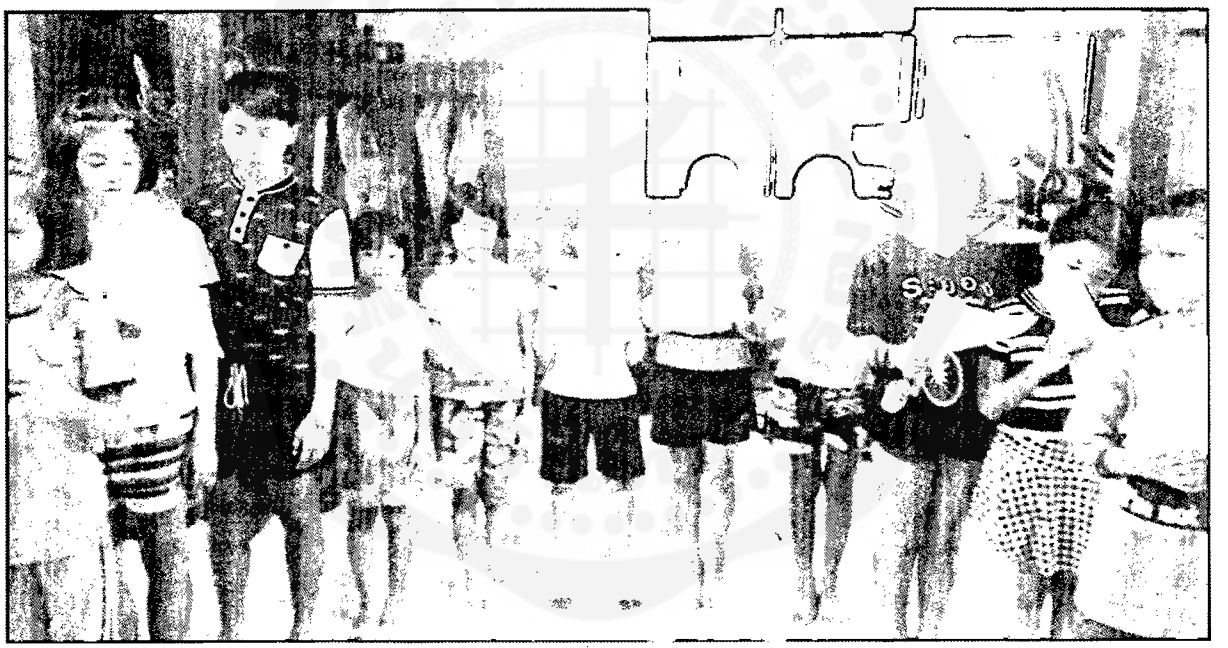

กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่จัดกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา
คือ โครงการขยะแลกไข่
จัดขึ้นโดย ประธานชุมชนสวนอ้อวย พร้อมสมาชิกในชุมชน
อันเกิดจากความคิดริเริ่มของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมละครเพื่อการศึกษา

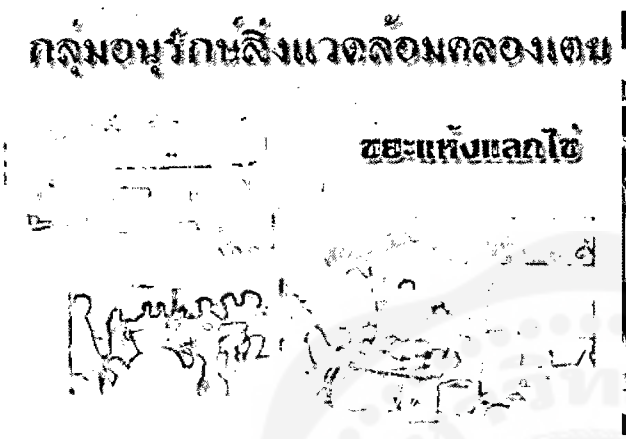

ภาคผนวก ช
เอกสารอื่น ๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทำวิจัย

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่ 129 /2559
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์

เพื่อให้การทำปริญญานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2541 และคำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ 3457/2558 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2558 เรื่อง การมอบอำนาจของอธิการบดีให้ผู้บริหารปฏิบัติราชการแทน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา/สอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ของ นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ รหัสประจำตัว 57199130349 หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา ศิลปศึกษา(ศิลปะการแสดงศึกษา) ดังนี้

1.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวิวรรณ	วรรณวิชัย	ประธานกรรมการ
2.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ	สุขบรรจง	กรรมการ(อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)
3.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล	อินทร์จันทร์	กรรมการ
4.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์	นพอุดมพันธุ์	กรรมการ
5.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี	มากพา	กรรมการและเลขานุการ

กำหนดพิจารณา/สอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ วันที่ 29 มีนาคม 2559 เวลา 09.00 น. ห้อง 16-502 ตึกคณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะกรรมการมีหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาความรู้ความสามารถของนิสิตในการเสนอเค้าโครงปริญญานิพนธ์ โดยประเมิน ความสำคัญและที่มาของการทำวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของกระบวนการทำวิจัย ความเป็นไปได้ของการทำวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนการนำเสนอและตอบคำถาม
2. ประธานกรรมการทำหน้าที่ควบคุมการสอบให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2554 สรุปผลการพิจารณาตามมติของคณะกรรมการสอบ พร้อมส่งรายงานผลการพิจารณาฯ (บว.412) และเค้าโครงปริญญานิพนธ์ที่ได้รับการแก้ไขตามคำแนะนำของกรรมการ (ถ้ามี) ให้กับบัณฑิตวิทยาลัยภายใน 15 วันทำการหลังสอบ
3. ประธานกรรมการ และกรรมการ ติดตามการแก้ไขเค้าโครงปริญญานิพนธ์ตามคำแนะนำของกรรมการสอบ (ถ้ามี) และควบคุมการจัดทำรูปเค้าโครงปริญญานิพนธ์ให้เป็นไปตามรูปแบบที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 12 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 เป็นต้นไปจนเสร็จสิ้นหน้าที่ของกรรมการเมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษา

สั่ง ณ วันที่ 19 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ดุษฎี โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่ ๔๔ ๕/2559
เรื่อง แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

เพื่อให้การทำปริญญานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2541 และคำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ 3457/2558 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2558 เรื่อง การมอบอำนาจของอธิการบดีให้ผู้บริหารปฏิบัติราชการแทน

แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

โดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและควบคุมดูแลการทำปริญญานิพนธ์ นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท รหัสประจำตัว 57199130349 หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา ศิลปศึกษา(ศิลปะการแสดงศึกษา)

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 12 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 เป็นต้นไปจนนิสิตสำเร็จการศึกษา

สั่ง ณ วันที่ 19 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ดุษฎี โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บว. 412

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
แบบรายงานผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ / สารนิพนธ์

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการบริหารหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา ศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา)

คณะ/สถาบัน/สำนัก ศิลปกรรมศาสตร์ มีความประสงค์จะขอรายงานผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ / โครงการสารนิพนธ์ ของนิสิตชื่อ-สกุล (นาย/นาง/นางสาว) กฤตณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

รหัสประจำตัวนิสิต 57199130349 นิสิตระดับ ( ) ปริญญาเอก ( ) (ปริญญาโท – เอก (✓) ปริญญาโท

E-mail partick_19846@hotmail.com โทร 086-573-5378

ชื่อปริญญานิพนธ์ / สารนิพนธ์ (ภาษาไทย) การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความตื่นตัวเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนในชุมชนสวนอ้อย

(ภาษาอังกฤษ) Theatre in Education for youth to build a learning process in preservation community environment Case study Suan-Aoi Community

ทำการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ / สารนิพนธ์ เมื่อวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ อาคาร 16 คณะศิลปกรรมศาสตร์ ห้อง ห้องประชุม 15-502 ชั้น 5

ผลการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ / สารนิพนธ์ (แบบผลการประเมินตามแบบฟอร์ม)

(✓) ผ่าน (คณะกรรมการได้ตรวจสอบความถูกต้องของเค้าโครงปริญญานิพนธ์/สารนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว)

( ) ผ่าน แบบมีเงื่อนไข โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

( ) ไม่ผ่าน

ชื่อ-สกุล (ตำแหน่งทางวิชาการ)	ลายมือชื่ออาจารย์	ตำแหน่งสอบเค้าโครง
1.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวิวรรณ วรรณวิไชย		ประธาน
2.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามมิติ สุขบรรจง		กรรมการ
3.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพีดล อินทร์จันทร์		กรรมการ
4.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์		กรรมการ
5.		กรรมการ
6.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา		กรรมการและเลขานุการ

ผลการพิจารณาของคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(✓) อนุมัติ

( ) ความเห็นอื่นๆ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรินทร์ ชัยวิสุทธางกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

25 มี.ค. 2559

หมายเหตุ ส่งผลการประเมินให้บัณฑิตวิทยาลัยภายใน 15 วันทำการหลังสอบ

เอกสารแบบรายงานผลการพิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์

MF4Version1:15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 191/59E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นายกฤตณัฏฐ์ ติลกศิริธนภัทร์

สังกัด: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง:
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงร่างการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1.	แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 29 ก.ย. 2559
2.	โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 29 ก.ย. 2559
3.	เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 29 ก.ย. 2559
4.	หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 29 ก.ย. 2559

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ แพทย์หญิงจันทร์ทรา ตนันท์ยุทธวงศ์)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-244/2559

วันที่ให้การรับรอง : 30/09/2559

วันหมดอายุใบรับรอง : 30/09/2560

เอกสารรับรองการพิจารณาข้อเสนอการวิจัยในมนุษย์

ที่ ศธ 0519.38/ C172

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 ต.ค. 2559

เรื่อง ขอแจ้งผลการพิจารณาโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC 191/59
เรียน นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ใบรับรองโครงการวิจัย SWUEC/E-244/2559

ตามที่ท่านได้ส่งโครงร่างการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โครงการวิจัยเลขที่ SWUEC 191/59 เพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยดังกล่าว บัดนี้ คณะกรรมการฯ ให้การรับรองโครงการวิจัยดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559 รายละเอียดดังนี้

Certificate Number	SWUEC/E-244/2559
Date of Approval	30 กันยายน 2559 (อายุใบรับรองโครงการวิจัย 12 เดือน)
Date of Expiration	30 กันยายน 2560
Continuing Review	ทุก 12 เดือน (ครบกำหนดส่งรายงานครั้งแรก วันที่ 30 กันยายน 2560)

ในการนี้ คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ใคร่ขอความกรุณาให้ผู้วิจัยส่งรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยและต่ออายุการรับรองก่อนกำหนดวันหมดอายุ 30 วัน เพื่อให้เป็นไปตามวิธีดำเนินการมาตรฐาน (SOPs version 2.0) ของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้รายละเอียดของเอกสารที่ให้การรับรองตามที่ปรากฏใน Certificate of Approval (Certificate Number SWUEC/E-244/2559) ที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 0-2649-5000 ต่อ 11013
โทรสาร 0-2259-1822

เอกสารแจ้งผลการพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โดยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มศว
ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์

ได้ผ่านการอบรมโครงการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
เรื่อง "การฝึกอบรมบทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมิน
ในการพิจารณาโครงการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์"
ให้ไว้ ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2559

รองศาสตราจารย์ ดร.นิมิตร มรกต
อดีตประธานชมรม
จริยธรรมการวิจัยในคนในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมภัคน์ จิระเดชะ
รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ
ประธานคณะกรรมการ
จริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ใบรับรองการผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ที่ ศธ 0519.12/ 5544

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

11 ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์และเข้าทำกิจกรรม ณ ชุมชนสวนอ้อย

เรียน ประธานชุมชนสวนอ้อย

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์และเข้าทำกิจกรรม ณ ชุมชนสวนอ้อย กับกลุ่มเยาวชนชายและหญิง และสมาชิกศูนย์ยุติธรรมชุมชนสวนอ้อย ที่อาศัยอยู่ในชุมชนสวนอ้อย ตั้งอยู่บริเวณถนนริมทางรถไฟสายเก่า แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

เอกสารเสนอประธานชุมชนสวนอ้อยเพื่อขอเก็บข้อมูลและขอเข้าทำวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15644

ที่ ศธ 0519.12/3949 **วันที่** 11 กรกฎาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนงเขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรินทร์ ชัยวิสุทธางกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15644

ที่ ศธ 0519.12/ 9950 **วันที่** 11 กรกฎาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนงเขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรินทร์ ชัยวิสุทธางกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 3951

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

11 กรกฎาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.กุสุมา เทพรักษ์

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนงเขตคลองเตยกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรินทร์ ชัยวิสุทธางกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

เอกสารเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือสำหรับงานวิจัย 3

ที่ ศธ 0519.12/ 5516

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

5 ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรม

เรียน นางสาวยุพา แก่นจันทร์

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมชุมชน ณ ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

เอกสารขอเชิญเป็นวิทยากรในการทำวิจัย 1

ที่ ศธ 0519.12/ 5517

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

5 ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรม

เรียน อาจารย์สวภพ เทพกสิกุล

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมชุมชน ณ ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

เอกสารขอเชิญเป็นวิทยากรในการทำวิจัย 2

ที่ ศธ 0519.12/ 5518

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

5 ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรม

เรียน อาจารย์กฤษณ์ สงวนปิยะพันธ์

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษาในการสร้างความเข้าใจเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สามมิติ สุขบรรจง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมชุมชน ณ ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086 573 8378

เอกสารขอเชิญเป็นวิทยากรในการทำวิจัย 3

ที่ ศธ 6918/ 1716

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

14 พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เนื่องด้วย นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดงศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการใช้กิจกรรมละครเพื่อการศึกษา ในการสร้างความเข้าใจ เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมกับเยาวชน กรณีศึกษา : ชุมชนสวนอ้อย แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร" ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2560 เวลา 09.00 น. ณ ห้อง 407 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า ดร.ณฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญ ดร.ณฐภรณ์ รัตนชัยวงศ์ เป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติให้บุคลากรในสังกัดมาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 0 2649 5064
โทรสาร. 0 2260 0132

เอกสารเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย)	นายกฤศณัฏฐ์ ดิลกศิริธนภัทร์
วันเดือนปีเกิด	1 กุมภาพันธ์ 2560
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	72 หมู่บ้านพูนสิน 4 ซอยจ่าโสด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร 10260
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา
สถานที่ทำงาน	สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
	โทรศัพท์: 0 2649 5000 ต่อ 12060, 15651
	โทรสาร: 0 2261 2096
	Email: patrick_19846@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. -	อนุบาล
	จาก โรงเรียนอนุบาลอมรทิพย์
	จาก โรงเรียนเนาวรัตน์
พ.ศ. 2541	ประถมศึกษา
	จาก โรงเรียนเนาวรัตน์
	จาก โรงเรียนวัดบางนานอก
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาตอนต้น
	จาก โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย
	จาก โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย (สายศิลป์ – คณิต 2)
พ.ศ. 2549	อุดมศึกษา (ปริญญาตรี)
	จาก คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
	นศ.บ. นิเทศศาสตร์บัณฑิต (ภาควิชาศิลปะการแสดง)
พ.ศ. 2560	อุดมศึกษา (ปริญญาโท)
	จาก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	กศ.ม. การศึกษามาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปการแสดงศึกษา)